

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مؤسسه فرهنگی فقه‌التقلین

پاسخ به مسائل شرعی

دفتر حضرت آية الله العظمى صانعی مدظله العالی

دفتر قم - تلفن: ۷۷۴۴۷۶۷ - ۷۷۴۴۰۱۰ - ۷۷۴۴۰۰۹

۷۸۳۱۶۶۲ - ۷۸۳۱۶۶۱ - ۷۸۳۱۶۶۰

نمبر: ۷۷۳۵۰۸۰ - ۰۲۵۱

نشانی: پل حجّتیّه، خیابان شهید محمد منتظری، کوچه ۸، پلاک ۴

دفتر مشهد - تلفن: ۲۲۵۱۱۵۲ - ۲۲۲۲۲۷۷ - ۲۲۱۰۰۰۲

نمبر: ۲۲۲۲۵۷۷ - ۰۵۱۱

دفتر اصفهان - تلفن: ۴۴۸۷۶۶۲ - ۴۴۸۷۶۶۱ - ۴۴۸۷۶۶۰

نمبر: ۴۴۶۳۳۹۱ - ۰۳۱۱

دفتر شیراز - تلفن: ۲۲۴۳۳۳۴ - ۲۲۴۳۴۹۸ - ۲۲۲۲۲۹۴

نمبر: ۲۲۲۶۷۰۰ - ۰۷۱۱

دفتر اراک - تلفن: ۲۲۷۲۳۰۰ - ۲۲۷۲۲۰۰

نمبر: ۲۲۵۹۷۷۷ - ۰۸۶۱

پاسخگویی به مسائل حج

تلفن: ۷۸۳۱۶۶۰ - ۲ - همراه: ۰۹۱۲۲۵۱۰۰۰۷

www.saanei.org

آدرس اینترنت:

پست الکترونیک:

Istifta @ saanei.org

پاسخ به استفتائات

Saanei @ saanei.org

تماس با دفتر معظّم له

Info @ saanei.org

تهیه کتاب

منتخب اعمال و مناسک حج

مطابق با فتاویٰ مرجع عالیقدر

حضرت آیت الله العظمیٰ صانعی رحمۃ اللہ علیہ

صانعی، یوسف، ۱۳۱۶ -
منتخب اعمال و مناسک حج / مطابق با فتاوی مرجع عالیقدر حضرت
آیه الله العظمی حاج شیخ یوسف صانعی. -- قم: میثم تمار، ۱۳۸۵.
۱۶۰ ص.
ISBN 964-5598-86-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. حج. ۲. فقه جعفری -- رساله عملیه. الف. عنوان.

۲۹۷/۳۵۷

م ۸ ص ۲۵ / ۸ / ۱۸۸ BP

۱۶۱۸۸ - ۸۵ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات میثم تمار

منتخب اعمال و مناسک حج

مطابق با فتاوی مرجع عالیقدر
حضرت آیه الله العظمی حاج شیخ یوسف صانعی

ناشر: انتشارات میثم تمار • لیتوگرافی: نویس
چاپ و صحافی: زیتون • نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۸۵
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه • بها: ۸۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم - خیابان شهید محمد منتظری، کوچه هشتم، پلاک ۸
صندوق پستی ۳۷۱۸۵/۵۵۷ - تلفکس: ۷۷۳۲۹۸۲

www.m-tammar.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
● بخش اول: مناسک حج.....	۱۳
صورت اجمالی عُمَرَةُ مفردة	۱۵
صورت اجمالی عُمَرَةُ تَمَتُّع و حج تَمَتُّع.....	۱۶
واجبات إحرام.....	۱۸
مستحبات إحرام.....	۱۹
محرمات و تروک احرام.....	۲۱
الف - محرمات مشترک بین مرد و زن.....	۲۱
ب - محرمات ویژه مردان.....	۲۲

ج - محرّمات و یثّره زنان	۲۲
شرائط استطاعت	۲۳
نیابت	۲۶
احرام، میقات	۳۰
محرّمات احرام	۳۶
طواف	۴۳
نماز طواف	۵۳
سعی بین صفا و مروه	۵۶
تقصیر	۶۰
موارد عدول به حج افراد	۶۱
احرام حج تمتع	۶۱
وقوف در عرفات و مشعر	۶۲
اعمال منی	۶۳
طواف نساء	۷۰
مسائل متفرقه	۷۱
● بخش دوم: دعای اشواط طواف و سعی	۸۳
دعای اشواط طواف	۸۵
دعای دور اوّل:	۸۵

۸۶	دعای دور دوم:
۸۶	دعای دور سوم:
۸۷	دعای دور چهارم:
۸۷	دعای دور پنجم:
۸۸	دعای دور ششم:
۸۸	دعای دور هفتم:
۸۹	دعای اشواط سعی
۸۹	دعای دور اول از صفا به مروه
۹۰	دعای دور دوم از مروه به صفا
۹۱	دعای دور سوم از صفا به مروه
۹۲	دعای دور چهارم از مروه به صفا
۹۳	دعای دور پنجم از صفا به مروه
۹۴	دعای دور ششم از مروه به صفا
۹۵	دعای دور هفتم از صفا به مروه
۹۷	● بخش سوم: اعمال و آداب مدینه منوره
۹۹	اعمال و آداب مدینه منوره
۱۰۰	آداب زیارت
۱۰۲	اذن دخول جهت زیارت

- زیارت حضرت رسول ﷺ ۱۰۳
- زیارت حضرت فاطمه زهرا ﷺ ۱۰۶
- زیارت ائمه بقیع ﷺ ۱۱۰
- زیارت امام حسن مجتبیٰ ﷺ ۱۱۳
- زیارت امام زین العابدین ﷺ ۱۱۳
- زیارت امام محمد باقر ﷺ ۱۱۵
- زیارت امام صادق ﷺ ۱۱۶
- زیارت جامعۀ کبیره ۱۱۷
- زیارت امین الله ۱۲۶
- دعای عالیۀ المضامین ۱۲۸
- زیارت حضرت حمزه ﷺ ۱۳۲
- زیارت وداع رسول اکرم ﷺ ۱۳۵
- زیارت وداع ائمه بقیع ﷺ ۱۳۵
- دعای امام حسین ﷺ در روز عرفه ۱۳۶
- دعای کمیل ۱۵۱

مقدمه

«کعبه» مخزن اسرار و معدن ابرار است، «کعبه» قلب معنا و پرورنده‌ی باطن هاست. «کعبه» قلب عمود دین، نماز است، مصلی به قیام آن، رشته‌ی بندگی و عبودیت خویش را به کعبه اتصال می‌دهد تا برترین عمل و بهترین نُسک معنوی، با آن در آمیزد. «کعبه» خانه الله است که به جان‌ها صفا و به خاطرها جلاست.

«حج» که یکی از بزرگترین شعائر دین اسلام است در قرب

قرین این بیت عتیق تجلی پیدا می‌کند.

«حج» رکن اساسی اسلام است که در آن روح و جوهره‌اش استحکام باورهای اعتقادی و عملی انسان و تقویت معرفت‌شناسی نسبت به خداوند تعالی است.

«حج» تجلی عظیم شعائر دینی و میعادگاه عابدان و عاشقان خداوندی است که بندگان از آن شفای قلوب و دوی ذنوب برمی‌گیرند.

«حج» به واقع آخرین منزل قرب است که همگان می‌توانند در این زندگی دینوی بدان راه یابند و اعمال و افعال و اذکار طریقت خویش را با دریافت معنوی از صلات و نُسُک آن قرین و منطبق نمایند، اعمال و مناسکی که با صبغی حج ابراهیمی، ظاهر و باطن آدمی را آرسته و بادهین حنیف پیوند می‌دهد، دینی که از او نقش و نگار دنیوی رسته و به حقیقت معنوی و روحانی کمال یافته است. در «حج» تمام مسلمین حلقه زنان به گرد اضلای در آیند که از یک سو در اعماق قلوب آنان جای داشته و از سوی دیگر تا عرش الهی امتداد پیدا

کرده است.

پیوند فرشیان با عرشیان آن هم در موسم حج، تجلّی بزرگ رابطه خلق با خالق یکتاست. پیوند این اکبر خلقت که به دنبال وحدتی در بین آحادند، صحنه‌ای زیبا و گویا را از حشر و نشر عقبی در اذهان تداعی می‌کند که ارمغان آن قرب به لقای حق در بیت امنِ اله و دیار هبوط آدم پیغمبر و ظهور و بعثت خاتم انبیاست. دیاری که در آن جز خیر و برکت دیدگان را نمی‌ساید و فضایی به جز بوی معطرِ بندگی بی آرایش ندارد.

امید آن که زایرین محترم از این کنگره‌ی بزرگ اسلامی، کمال استفاده را برده و فرصت را غنیمت شمرده و در جهت رشد و تعالی اخلاق و تهذیب نفس بکوشند، و ما و تمامی مؤمنین را از دعای خیر خود بهره‌مند نمایند.

شایان ذکر است، کتاب منتخب اعمال و مناسک حج که باب‌رخی آداب و ادعیه مدینه منوره نیز همراه است، توسط مرکز تحقیقات مؤسسه فرهنگی هنری فقه الثقلین تهیه و تدوین شده، و با اختصار گویی در مسائل، به متن

بر خی نظرات و آراء متفرد حضرت آیه الله العظمی صانعی-دام ظلّه - که با آخرین فتاوی فقهی ایشان در باب مسائل حج تطبیق یافته، تقدیم خوانندگان عزیز می گردد.

در پایان به درگاه خداوند متعال سر می سپاریم و برای الطاف بی کرائش شکر می کنیم.

مؤسسه فرهنگی - هنری

فقه الثقلین

بخش اول
مناسک حج

سفید

بسم الله الرحمن الرحيم
علیٰ پر سالہ مناسک حج کہ توسط جمعی از فضلاء محترم جمع آوری
و تنظیم شدہ است، مجزی و نہر، ذمہ است ان شاء اللہ تعالیٰ.
شوال المکرم ۱۴۲۷ھ

صورت اجمالی عمرہ مفردہ

در عمرہ مفردہ ہفت چیز واجب است:

۱. احرام از میقات یا اَذْنَى الْجَلِّ؛
۲. طواف خانۂ خدا؛
۳. دو رکعت نماز طواف؛
۴. سعی بین صفا و مروہ؛
۵. تقصیر یا حلق؛
۶. طواف نساء؛
۷. نماز طواف نساء.

صورت اجمالی عمره تمتع و حج تمتع

حج تمتع مرکب است از دو عمل: یکی عمره تمتع و دیگری حج تمتع، و عمره تمتع مقدم بر حج تمتع است.

در عمره تمتع، پنج چیز واجب است:

اول: احرام از یکی از مواقیت؛

دوم: طواف؛

سوم: نماز طواف؛

چهارم: سعی بین صفا و مروه؛

پنجم: تقصیر؛ یعنی گرفتن قدری از مو یا ناخن.

چون محرم از این اعمال فارغ شد، آنچه بر او به واسطه

احرام بستن حرام شده بود، حلال می‌شود، به غیر از صید در

حرم که در هر صورت به خاطر حرم، حرام است.

و در حج تمتع سیزده چیز واجب است:

اول: احرام بستن از مکه معظمه؛

دوم: وقوف (بودن) در عرفات روز عرفه (نهم ذی الحجه)؛

سوم: وقوف در مشعرالحرام (مزدلفه)؛

چهارم: انداختن سنگریزه به جمره عقبه در منی روز عید
قربان؛

پنجم: قربانی کردن در منی؛

ششم: تراشیدن سر یا تقصیر کردن در منی؛

هفتم: طواف زیارت؛

هشتم: خواندن دو رکعت نماز طواف؛

نهم: سعی بین صفا و مروه؛

دهم: طواف نساء؛

یازدهم: دو رکعت نماز طواف نساء؛

دوازدهم: بیتوته (ماندن شب) در منی در شبهای یازدهم و

دوازدهم: و شب سیزدهم برای بعضی از اشخاص در بعضی
صور؛

سیزدهم: رمی جمرات در روزهای یازدهم و دوازدهم، و

اشخاصی که شب سیزدهم در منی می‌مانند، روز سیزدهم باید
رمی جمرات کنند.

واجبات احرام

برای مُحَرَّم شدن سه امر واجب است :

۱- پوشیدن دو قطعه لباس احرام (لنگ و ردا).

۲- نیت: در نیت باید به دو نکته توجه شود:

الف: قربةً الى الله باشد؛ یعنی با نیت خالص برای اطاعت

خداوند تعالی محرم شود.

ب: تعیین نوع احرام که برای عمره، حج، برای خود یا به

نیابت است.

۳- تلبیه: که گفتن این ذکر شریف می باشد:

«لَبَّيْكَ، اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ

وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لِأَشْرِيكَ لَكَ لَيْتِكَ».

مستحبات إحرام

۱- غسل: مستحب است قبل از إحرام، به قصد إحرام غسل کنند، و بهتر است که بعد از اداء نماز فريضة إحرام ببندند. شیخ صدوق فرموده: مستحب است این دعا هنگام غسل إحرام خوانده شود:

«بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا وَطَهْرًا
وَحِرْزًا وَأَمْنًا مِنْ كُلِّ خَوْفٍ، وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ
وَسُقْمٍ، اللَّهُمَّ طَهِّرْني وَطَهِّرْ لِي قَلْبِي،
وَأَشْرِحْ لِي صَدْرِي، وَأَجِرْ عَلَيَّ لِسَانِي مَحَبَّتِكَ وَمَدَحَتِكَ
وَالثَّنَاءَ عَلَيْكَ، فَإِنَّهُ لِقُوَّةٌ لِي إِلَّا بِكَ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ
قِيَامَ دِينِي التَّسْلِيمُ لِأَمْرِكَ، وَالِاتِّبَاعُ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ، صَلَوَاتُكَ
عَلَيْهِ وَآلِهِ».

سپس جامه های احرام را پوشیده و این دعا را بخواند:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَزَقَنِي مَا أُؤَارِي بِهِ عَوْرَتِي،
وَأُوْدِّي فِيهِ فَرَضِي، وَأَعْبُدُ فِيهِ رَبِّي، وَأَنْتَهِي
فِيهِ إِلَى مَا أَمَرَنِي، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي قَصَدْتُهُ

فَبَلَّغْنِي، وَأَرَدْتُهُ فَأَعَانَنِي وَقَبَّلَنِي ، وَلَمْ يَفْطَعْ بِي،
وَوَجْهَهُ أَرَدْتُ فَسَلَّمَنِي، فَهُوَ حِصْنِي وَكَهْفِي وَحِرْزِي
وَوَظْهَرِي وَمَلَاذِي وَرَجَائِي وَمُنْجَايَ وَذُخْرِي وَعُدَّتِي فِي
شِدَّتِي وَرَخَائِي»

و مستحب است بعد از تلبیه واجب بگوید:

«لَبَّيْكَ ذَا الْمَعَارِجِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ دَاعِيَا إِلَى دَارِ السَّلَامِ
لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ غَفَّارَ الذُّنُوبِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ أَهْلَ التَّلْبِيَةِ لَبَّيْكَ ،
لَبَّيْكَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ بُدْءَ وَالْمَعَادِ إِلَيْكَ
لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ تَسْتَعْنِي وَيُفْتَقِرُ إِلَيْكَ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ مَرْهُوبًا
وَمَرْغُوبًا إِلَيْكَ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ إِلَهَ الْحَقِّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ ذَا
النِّعَمَاءِ وَالْفَضْلِ الْحَسَنِ الْجَمِيلِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ كَشَافَ
الْكُرْبِ الْعِظَامِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ لَبَّيْكَ،
لَبَّيْكَ يَا كَرِيمُ لَبَّيْكَ».

و خوب است این جملات را نیز بگوید:

«لَبَّيْكَ أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِمُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ
بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ وَهَذِهِ عُمْرَةٌ مُتَعَةً إِلَى
الْحَجِّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ أَهْلَ التَّلْبِيَةِ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ تَلْبِيَةً تَمَامُهَا
وَبَلَاغُهَا عَلَيْكَ».

محرمات و تروک احرام

الف - محرمات مشترک بین مرد و زن

۱. شکار حیوان صحرائی
۲. آمیزش و کامجویی جنسی
۳. عقد ازدواج و گواه شدن بر عقد ازدواج
۴. استمنا
۵. استعمال بوی خوش
۶. سرمه کشیدن
۷. نگاه کردن در آینه
۸. فسوق
۹. جدال
۱۰. کشتن حشرات ساکن در بدن
۱۱. انگشتر به دست کردن به قصد زینت
۱۲. روغن مالیدن به بدن

۱۳. ازاله مو از بدن خود یا دیگری
۱۴. بیرون آوردن خون از بدن
۱۵. ناخن گرفتن
۱۶. کندن دندان
۱۷. کندن و بریدن درخت یا گیاهی که در حرم روییده
۱۸. سلاح در برداشتن

ب- محرمات ویژه مردان

۱. پوشیدن لباس دوخته
۲. پوشیدن جوراب، چکمه، گیوه و کفش
۳. پوشانیدن سر
۴. سایه قرار دادن بالای سر خود

ج- محرمات ویژه زنان

۱. پوشیدن زیور به قصد زینت
۲. پوشانیدن صورت

شرائط استطاعت

﴿مسئله ۱﴾ کسانی که با فیش میّت و به نیابت از وی به حج می‌روند اگر خود نیز تمام شرایط استطاعت بجز بازبودن راه را دارا باشند، (که آن هم با فیش حج میّت حاصل شده)، در این صورت استطاعت برایش حاصل نشده، چون در استطاعت غیر از مال و سلامتی بدن و بودن وقت، باز بودن راه از طریق مشروع و حلال نیز شرط است، آری، اگر از ناحیه صاحبان فیش و کسانی که فیش را به او داده‌اند اجازه به جا آوردن حج و اجیر گرفتن از مدینه یا جدّه برای متوفی به او داده باشند، در این صورت نه تنها چنین کاری جایز است، بلکه باید نایب

بگیرد و اگر خودش برای میّت حج به جا آورد، حجّش به طور کلی باطل است یعنی نه برای میّت صحیح است و نه برای خودش.

﴿مسئله ۲﴾ شرط است در وجوب حج، علاوه برداشتن هزینه رفتن و برگشتن و مصارف حج، هزینه ضروریات زندگی و آنچه را در معیشت به آن نیاز دارد، داشته باشد؛ «از قبیل خانه مسکونی و اثاث خانه و وسیله سواری و غیر آنها»، در حدی که مناسب با شأن او باشد و چنانچه عین آنها را ندارد، پول یا چیزی که بتواند آنها را تهیه نماید، داشته باشد. همچنین هزینه سوغاتها و مخارج پذیرایی را، که ترکش باعث شرمندگی او می شود، نیز داشته باشد.

﴿مسئله ۳﴾ کسی که استطاعت حج را دارد، باید خرجهای مقدماتی را از قبیل تهیه گذرنامه، ویزا، ودیعه و آنچه مربوط به حج است بدهد، و این خرجها موجب ساقط شدن حج نمی شود، ولی اگر استطاعت این گونه مخارج را نداشته باشد، مستطیع نیست.

﴿مسئله ۴﴾ زنی که مهریه اش به مقدار هزینه حج است و آن را از شوهر خود طلبکار است، اگر شوهرش توان پرداخت

آن را ندارد زن حقّ مطالبه ندارد و مستطیع نیست، و اگر تمکّن دارد و مطالبه آن برای زن هیچ گونه زحمت و درد سری ندارد و مرد هم به راحتی آن را می‌پرازد، زن مستطیع است و لازم است مهریه خود را مطالبه کند و به حج برود.

﴿مسئله ۵﴾ اگر کسی که خیال می‌کرده مستطیع نیست، به نیت عمره و حج استحبابی مُحرّم شود و اعمال عمره تمتع را انجام دهد بعد در مکّه معلوم شود مستطیع بوده است، کفایت عمره تمتع او خالی از وجه نیست و باید پس از اعمال عمره تمتع به نیت وجوب برای اعمال حج تمتع مُحرّم گردد، کما اینکه اگر بعد از فراغت از اعمال حج تمتع هم متوجه شود که مستطیع بوده، حجّش صحیح و مجزی از حجة الاسلام می‌باشد.

﴿مسئله ۶﴾ اگر کسی در وقت ازدواج به همسر خود وعده یک سفر حج بدهد، پس، اگر به عنوان مهریه باشد، باید به آن عمل کند و اگر فقط وعده باشد، ادای آن لازم نیست، گرچه مطلوب و مطابق با احتیاط است.

﴿مسئله ۷﴾ حج بذلی از حجة الاسلام کفایت می‌کند، و اگر در آینده متمکن شد به جا آوردن حج واجب نیست.

﴿مسئله ۸﴾ کسی که از راه کسب یا غیر آن مخارج رفت و

برگشت و مخارج عائله خود را در وقت حج دارد و پس از برگشت نیاز به وجوه شرعیّه دارد مستطیع بوده، و بر او اتیان حج واجب است، پس بر طّـلّابی که با مثل شهریه اداره می‌شوند، حج واجب است و در صدق عرفی استطاعت، بین مثل شهریه و اخماس و زکوات که به عنوان فقر و استحقاق داده می‌شوند و به ادای آنها غالباً اطمینان وجود ندارد، فرق است، و اگر این اشخاص پس از بازگشت نیاز به سؤال و درخواست کمک از دیگران دارند مستطیع نمی‌باشند.

﴿مسئله ۹﴾ کسانی که در سفر حج برای خدمت رانندگی، خبرنگاری، و یابه عنوان روحانی، ناظر و پزشک با مأموریت به میقات آمده‌اند و در میقات، همه شرایط را دارا هستند، واجب است حجة الاسلام به جا آورند، در صورتی که رجوع به کفایت را هم دارا باشد، هر چند که لازم است مأموریت خود را نیز انجام دهند.

نیابت

﴿مسئله ۱۰﴾ نایب باید در عمل قصد نیابت نماید و منوبّ عنه را در نیت تعیین کند، ولو اجمالاً، و لازم نیست اسم منوبّ

عنه را ذکر کند، بلکه چنانچه نیت کند آنچه بر عهده منوب عنه است انجام دهد، صحیح است، گرچه تعیین منوب عنه مستحب است.

﴿مسئله ۱۱﴾ نایب در طواف نساء باید مانند بقیه اعمال، به قصد منوب عنه آن را بیاورد و اگر آن را نیاورد یا صحیحاً انجام ندهد، زن بر او حلال نمی‌شود.

﴿مسئله ۱۲﴾ برای کسانی که در حال اجیر شدن از معذورین نبوده‌اند و بعد از قبول نیابت و عقد اجاره، در موقع اعمال یا قبل از محرم شدن در جایی که فسخ عقد اجاره موجب ضرر معتدبه به مستأجر باشد (اگر او بخواهد ضرر را جبران نماید و اجیر برگردد و عمل را تمام ننماید)، و یا موجب ضرر معتدبه به اجیر باشد (اگر او بخواهد جبران کند و عمل را تمام نکند و نیاورد)، جزو معذورین شده‌اند، صحت نیابت و کفایت از حج منوب عنه به حکم لاضرر و به حکم «کلما غلب الله علیه فهو اولی بالعدر» خالی از وجه نمی‌باشد، اما اگر قبل از آن باشد اجاره خود به خود به خاطر عدم قدرت اجیر بر انجام وظیفه منوب عنه که معذور نبوده باطل است و نیابت از بین رفته می‌باشد.

﴿مسئله ۱۳﴾ نایب شدن معذور در حج واجب، صحیح نیست ولی نیابت تبرّعی در حج مستحبّی مانعی ندارد، چرا که در آن عدم عذر شرط نیست. ولی اگر باب استیجار و نیابت باشد، باید نایب قبل از عقد اجاره، عذر خود را تذکر دهد چون متعارف در اجاره حج، حج کامل و غیر معذور است.

﴿مسئله ۱۴﴾ شخصی که فقط از راه رفتن معذور است، می تواند نایب شود و با چرخ طواف و سعی را انجام دهد و چنین افرادی از معذورین نمی باشند، چون طواف و سعی با چرخ، با قدرت بر راه رفتن هم صحیح است.

﴿مسئله ۱۵﴾ اجیر شدن و نیابت بر زنان - با اینکه در شب دهم با درک وقوف اضطراری مشعر از آنجا کوچ می نمایند و رمی را در شب دهم انجام می دهند - جایز و صحیح است.

﴿مسئله ۱۶﴾ در حج واجب، نیابت از طرف شخص زنده جایز نیست، مگر اینکه منوب عنه از به جا آوردن اعمال حج عاجز باشد (در صورتی که حج بر منوب عنه مستقر شده باشد)، اما نیابت در حج مستحبّی از شخصی که در حال حیات است جایز است و ثواب بسیاری دارد.

﴿س ۱۷﴾ معلولی که تنها یک دست یا یک پا ندارد و به جز

نقص در مواضع سجده، مشکلی از نظر اعمال اختیاری حج ندارد، آیا نیابت او برای حج کفایت می‌کند؟

ج - نیابت این گونه اشخاص در حج واجب که خارج از قدر متیقن ادله نیابت است محل اشکال می‌باشد و احتیاط واجب در ترک است.

﴿مسئله ۱۸﴾ نذر احرام قبل از میقات، برای نایب اشکالی ندارد.

﴿مسئله ۱۹﴾ لازم نیست نایب همجنس منوبّ عنه باشد، پس نایب شدن مرد برای زن و زن برای مرد مانعی ندارد. «فرب امرأة أفقه من رجل»^۱.

﴿مسئله ۲۰﴾ اگر نایب پس از احرام و دخول در حرم بمیرد، مجزی از منوبّ عنه می‌باشد و مستحق تمام اجرت است، و همچنین اگر بعد از احرام و قبل از دخول در حرم بمیرد، مستحق تمام اجرت است و مجزی هم می‌باشد.

﴿مسئله ۲۱﴾ کسانی که استطاعت برای عمره مفرده داشته باشند و برای حج استطاعت نداشته باشند، عمره مفرده بر آنها واجب است، بنابراین، اشخاصی که به عنوان نیابت به حج

۱. الکافی ۴: ۳۰۶، ح ۱، وسائل الشیعة ۱۱: ۱۷۷.

می‌روند اگر سال اول آنها باشد، باید بعد از تمام شدن اعمال حجّشان برای خودشان عمره مفرده به جا آورند، چون آنها در آنجا استطاعت عمره مفرده را دارند.

احرام، میقات

﴿مسئله ۲۲﴾ احرام بستن از داخل مسجد شجره واجب نیست و از خارج مسجد، تا حدودی که جزء ذوالحلیفه محسوب می‌شود، احرام جایز و صحیح است. بنابراین، احرام از بیرون مسجد و محل توقفهای ماشین و محل دست فروشها و خیابانهای مجاور و نزدیک مسجد که جزء ذوالحلیفه است، قطعاً کافی است.

﴿مسئله ۲۳﴾ ادنی‌الحلّ میقات کسانی است که مرورشان به یکی از مواقیت معروفه یا محاذی آنها نباشد و همچنین میقات کسانی که حج افراد و یا حج قرآن به جا می‌آورند و یا در مکه بخواهند عمره مفرده یا عمره تمتع انجام دهند که باید از ادنی‌الحلّ محرم گردند، و افضل آن است که از تنعیم باشد.

﴿مسئله ۲۴﴾ اگر زن در میقات حائض باشد و یقین کند که نمی‌تواند عمره تمتع را در وقت خود انجام دهد، باید نیت حج

افراد کند و برای حج افراد محرم شود و حج افراد به جا آورد و بعد از آن عمره مفرده انجام دهد و این حج از حجة الاسلام او کفایت می‌کند، ولی اگر در زمانی کشف خلاف شد، که امکان به جا آوردن اعمال عمره تمتع را داشت، واجب است به عمره تمتع عدول کند و بعد از آن حج تمتع که حجة الاسلام او می‌باشد، به جا آورد.

﴿مسئله ۲۵﴾ کسی که در غیر ماههای حج به مکه رفته و عمره مفرده به جا آورده و تا زمان حج در مکه مانده است، برای احرام عمره تمتع، بنا بر احتیاط باید به میقاتی که از آن عبور کرده برود و از آنجا محرم شود، هر چند اکتفا به ادنی‌الحل برای این گونه افراد خالی از قوت نیست، چون مواقیت معروفه میقات کسی است که از آنها یا محاذی آن عبور می‌کند نه آنکه موضوعیت داشته و شرط صحّت باشد.

﴿مسئله ۲۶﴾ شاغلین در جدّه یا کسانی که از راه جدّه می‌خواهند برای عمره تمتع یا عمره مفرده به مکه بروند می‌توانند از ادنی‌الحل مثل مسجد تنعیم یا حدیبیه محرم شوند چون مواقیت معروفه، میقات کسانی است که از آنها عبور می‌نمایند و همین طور محاذات میقات نیز میقات برای عبور

کننده از آن می‌باشد و چون جَدّه محاذاتش هم معلوم نمی‌باشد، فلذا احرام از ادنی‌الحلّ برای آنها کفایت می‌کند و لازم نیست تغییر مسیر داده و به جحفه بروند و محرم شوند.

﴿مسئله ۲۷﴾ کسی که به احرام عمره مفرده وارد مکه می‌شود اگر احرامش در ماههای حج^۱ بوده، جایز است که آن را عمره تمتع قرار دهد و دنبال آن حج تمتع به جا آورد.

﴿س ۲۸﴾ کسی که عمره تمتع استحبابی به جا آورده، آیا می‌تواند بدون عذر و به دلخواه خود، آن را رها کرده و حج تمتع به جا نیاورد؟ و در فرض جواز، آیا انجام طواف نساء نیز لازم است یا نه؟

ج - مانعی ندارد، فقط ثواب حج از دستش رفته است و با تقصیر از احرام خارج شده و عمره‌اش خاتمه پیدا کرده و طواف نساء هم که از اول لازم نبوده، تا فعلاً لازم باشد، گرچه احتیاط مستحب در آوردن طواف نساء می‌باشد.

﴿مسئله ۲۹﴾ پس از انجام عمره تمتع مطلوب است که انسان برای اعمال حج تمتع در مکه بماند، پس اگر ضرورت و

۱. ماههای حج عبارت‌اند از: شوال، ذی قعدة، ذی حجة.

حاجتی نباشد بیرون نرفتن اولی و احوط است. آری، در زمانی که می‌ترسد اگر بیرون برود به حج تمتع و وقوف اختیاری عرفه نمی‌رسد، نباید بیرون برود.

﴿مسئله ۳۰﴾ بعد از اتمام حج تمتع، اگر شخص از مکه خارج شود و قبل از آنکه یک ماه از خروجش بگذرد بخواهد مجدداً مراجعت کند، لازم نیست محرم شود، بنابراین، می‌تواند بدون احرام داخل حرم شود. کما اینکه می‌تواند به قصد عمره مفرده هم محرم شود، و در صورت گذشت یک ماه از خروجش از مکه در صورتی که قصد ورود به حرم و مکه را دارد لازم است که به نیت عمره مفرده محرم گردد و وارد حرم شود.

﴿مسئله ۳۱﴾ آنچه در لباس نمازگزار شرط است در لباس‌های احرام نیز شرط است، بنابراین احرام در لباس حریر و لباسی که از اجزای حیوان حرام گوشت است، کفایت نمی‌کند؛ و بنا بر احتیاط مستحب، طواف کننده از نجاساتی که در نماز عفو شده (مثل خون کمتر از در هم و جامه‌ای که با آن نتوان نماز خواند مثل عرقچین و جوراب) اجتناب کند.

﴿مسئله ۳۲﴾ گره زدن لباس احرام مانعی ندارد، ولی

احتیاط واجب آن است که لباسی را که لنگ قرار داده به گردن گره نزنند، و قرار دادن سنگ و یا چیز دیگر در لباس احرام و بستن آن با کش یا وسیله دیگر به احرام ضرر نمی‌رساند، و احوط ترک وصل کردن لباس احرام با سنجاق و سوزن است، لیکن اقوی جواز وصل همه آنها است چون دوخته شده نمی‌باشد، ولی نباید به نحوی باشد که شبیه لباس دوخته شده محسوب شود.

﴿مسئله ۳۳﴾ لازم است جامه‌ای را که شخص لُنگ قرار می‌دهد نازک نباشد، به طوری که بدن نما باشد، و احتیاط مستحب آن است که رداء هم بدن نما نباشد؛ و احتیاط مستحب آن است که رداء شانه‌ها را پوشانده و لُنگ هم ناف و زانو را بپوشاند.

﴿مسئله ۳۴﴾ پوشیدن بیش از دو لباس احرام، مانعی ندارد، پس شخص محرم می‌تواند به علت سردی هوا یا قصد دیگری، بیش از دو جامه احرام بپوشد.

﴿مسئله ۳۵﴾ بنابر احتیاط واجب، اگر در حال احرام، لباسهای احرام نجس شد، آنها را تطهیر یا تعویض نماید، و احوط مبادرت به تطهیر بدن است در حال احرام، اگر نجس

شود، لیکن اگر کسی جامهٔ احرام را تطهیر نکند، کفاره ندارد.

﴿مسئله ۳۶﴾ مستحب است پیش از احرام، در میقات غسل احرام بنماید و این غسل از زن حائض و نفساء نیز صحیح است و این غسل احرام و تمام اغسال مستحبه و واجبه، از وضو کفایت می‌کند. و تقدیم این غسل، بخصوص در صورتی که خوف آن باشد که در میقات آب پیدا نشود، جایز است، و در صورت تقدیم، اگر در میقات آب پیدا شد، مستحب است غسل را اعاده نماید. کما اینکه بدون عذر هم می‌تواند قبل از رسیدن به میقات در هتل غسل نماید، لیکن باید تا میقات و تلبیه گفتن و محرم شدن، غسلش را حفظ نماید.

﴿مسئله ۳۷﴾ در نیت عمره تمتع نه خطوط به قلب لازم است و نه به زبان آوردن، بلکه مانند سایر عبادات داشتن همان انگیزه الهی و انجام وظیفه دینی، کافی است، و ناگفته نماند به زبان آوردن نیت عمره تمتع مانند به زبان آوردن نیت حج تمتع و حج افراد و قرآن مستحب می‌باشد، بلکه گفته شده به زبان آوردن نیت در تک تک اعمال آنها هم مستحب است.

﴿مسئله ۳۸﴾ صورت تلبیه بنا بر اصح آن است که بگوید: «لَبَّيْكَ، اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لِأَشْرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ»، و اگر به این مقدار

اکتفا کند، محرم شده و احرامش صحیح است و احتیاط مستحب آن است که بعد از آن بگوید: «إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لِشَرِيكَ لَكَ لَيْتِكَ».

﴿مسئله ۳۹﴾ اگر کسی تلبیه را فراموش کرد یا به واسطه ندانستن حکم مسئله، آن را نگفت و از میقات عبور کرد، واجب است در صورت امکان به میقات برگردد و در آن جا لبیک را بگوید، و اگر نمی‌تواند برگردد و داخل حرم نشده، همان جا تلبیه را بگوید، ولی اگر داخل حرم شده، در این صورت به خارج از حرم و ادنی الحل برگردد و لبیک را بگوید و اگر نمی‌تواند به خارج حرم برگردد از همان جا محرم شود، و اگر بعد از پایان اعمال بفهمد که تلبیه را فراموش کرده عملش صحیح و مجزی است.

محرمات احرام

﴿مسئله ۴۰﴾ کشتن ملخ در حال احرام، حرام است و مواظبت نمودن به طوری که زیر دست و پا کشته نشود، واجب است، و در صورت عدم مراقبت و کشته شدن ملخ، احتیاط مستحب آن است که پنجاه گرم طعام که تقریباً یک مُشت

می‌شود، صدقه بدهد.

﴿مسئله ۴۱﴾ اگر بدن یا لباس محرم به چیزهای خوشبو اصابت کند، باید بوی خوش را از آن با شستن برطرف نماید، یا لباس احرام را عوض کند.

﴿مسئله ۴۲﴾ محرم از صابون، شامپوهای خوشبو و معطر و خمیر دندان که دارای بوی خوش می‌باشند، باید اجتناب نماید و همچنین استعمال چیزهای خوشبو مانند مشک، زعفران و عود، حرام است، به خوردن باشد یا بوئیدن.

﴿مسئله ۴۳﴾ از میوه‌های خوشبو، مانند سیب، برتقال اجتناب لازم نیست و خوردن آنها و بوئیدن آنها مانعی ندارد، لیکن احتیاط آن است که از بوئیدن آنها، حتی در حال خوردن اجتناب کند.

﴿مسئله ۴۴﴾ مشهور آن است که استفاده از خلوق کعبه (آن چیزی که کعبه را با آن خوشبو می‌کنند) حرام نیست، و همچنین اجتناب از عطری که کعبه را با آن خوشبو می‌کنند گرچه خلوق نباشد، لازم نیست.

﴿مسئله ۴۵﴾ نگاه کردن به دوربین عکاسی در موقع عکس گرفتن در حال احرام، جایز است، چون معلوم نیست که به آینه

نگاه می‌کند و اگر معلوم هم باشد چون به قصد زینت نیست، جایز است.

﴿مسئله ۴۶﴾ اگر در اتافی که شخص مُحرم سکونت دارد، آینه باشد و می‌داند که گاهی چشم او بی‌اختیار به آن می‌افتد ظاهراً اشکال ندارد، لیکن احتیاط آن است که آینه را بردارد یا چیزی روی آن بیندازد.

﴿مسئله ۴۷﴾ مالیدن هر نوع کِرم به بدن در حکم مالیدن روغن به بدن است که بدون ضرورت و نیاز طبّی بر محرم حرام است، اگرچه بوی خوش در آن نباشد.

﴿مسئله ۴۸﴾ جایز است مُحرم سر یا بدن خود را بخاراند، ولی باید به گونه‌ای باشد که نه خون خارج گردد و نه مویی از بدن او کنده شود.

﴿س ۴۹﴾ آیا در حال احرام می‌توان دندان‌های را که شدیداً درد دارد کشید، گرچه باعث خونریزی شود؟

ج- اگر درد دندان او را اذیت می‌کند، مانعی ندارد آن را بکشد، ولی بنابر احتیاط کفاره آن را بدهد و کفاره آن یک گوسفند بدهد.

﴿مسئله ۵۰﴾ تزریق آمپول در حال احرام مانعی ندارد، ولی

اگر موجب آمدن خون از بدن می‌شود، حرام است؛ مگر در مورد حاجت و ضرورت.

﴿مسئله ۵۱﴾ مسواک نمودن در حال احرام اگر بداند سبب بیرون آمدن خون از لثه‌ها می‌گردد، حرام است.

﴿مسئله ۵۲﴾ بر محرم لازم است که از مطلق لباس دوخته هر چند کم باشد، اجتناب کند، اما کمر بند و بند ساعت و دمپایی و امثال آنها اگر دوخته باشند، اشکال ندارد، چون بر این موارد صدق لباس نمی‌کند ولی احتیاط استحبابی در ترک است.

﴿مسئله ۵۳﴾ دست گرفتن قمقمه آب که در محفظه دوخته نگهداری می‌شود برای مُحرم اشکالی ندارد، ولی احتیاط مستحب آن است که آن را به دوش نیندازد.

﴿مسئله ۵۴﴾ اگر مُحرم به لباس دوخته احتیاج پیدا کرد، جایز است آن را بپوشد، ولی باید کفاره بدهد، و کفاره آن یک گوسفند است.

﴿مسئله ۵۵﴾ بر مُحرم جایز است برای استراحت، سر خود را روی زمین یا بالش بگذارد.

﴿مسئله ۵۶﴾ اگر مُحرم سرش را شست، نباید سر یا بعضی آن را با حوله و دستمال خشک کند.

﴿مسئله ۵۷﴾ جایز است مُحرم هنگام خوابیدن، از پتو یا روانداز دوخته استفاده کند، هر چند روی پاهای او را هم بپوشاند، چون صدق لُبَس نمی‌کند ولی سر خود را نباید بپوشاند.

﴿س ۵۸﴾ اینکه مرد نباید در حال احرام سرخود را بپوشاند، آیا این حرمت، شامل کلاه گیس که نمی‌تواند از سرخود بردارد نیز می‌شود؟

ج- شمول ادلّه حرمت پوشاندن سرِ مرد در حال احرام، در چنین مواردی که کلاه گیس را برای پوشانیدن به سر نگذاشته و عرف هم آن را پوشش سر همانند پوشاندن با حنا و دوا نمی‌داند بلکه آن را موی سر مصنوعی می‌داند، مشکل، بلکه ممنوع است، لیکن احتیاط واجب در دادن یک گوسفند به عنوان کفّاره است.

﴿مسئله ۵۹﴾ اگر در یک مجلس ناخن دستها را بگیرد و ناخن پاها را تا کم‌تر از ده ناخن بگیرد، یک گوسفند برای همه آنها کافی است (همان گونه که شهید در مسالک فرموده است) و همچنین اگر در یک مجلس ناخن پاها را تماماً بگیرد و ناخن

دستها را کم‌تر از ده انگشت بگیرد، یک گوسفند کفایت می‌کند.

﴿مسئله ۶۰﴾ در شب، استظلال نیست، بنابراین جایز است مُحرِم در شب با ماشین سقف‌دار به مکه یا جای دیگر برود و هوای ابری در روز حکم آفتابی بودن را دارد نه حکم شب.

﴿مسئله ۶۱﴾ بنابر احتیاط واجب، مُحرِم برای رفتن به رمی جمرات یا کشتارگاه یا در خود عرفات از چتر و امثال آن استفاده نکند.

﴿مسئله ۶۲﴾ بعد از آنکه مُحرِم به منزل رسید، بنا بر احتیاط واجب، نمی‌تواند در روز برای رفتن به مسجدالحرام در ماشینهای سقف‌دار سوار شود، یا زیر سایه برود. و اگر پیاده روی برای آنها مختصر صدمه‌ای دارد که معمولاً نیز چنین است و تهیّه ماشین بی‌سقف هم مشکل باشد، به حکم سهولت و نفی حَرَج، رفتن با ماشین سقف‌دار، مانعی ندارد، ولی بنا بر احتیاط واجب، یک گوسفند کفاره بدهد، و ناگفته نماند که این گوسفند را می‌توان بعد از برگشتن به وطن ذبح نمود.

﴿مسئله ۶۳﴾ آنچه در حال احرام حرام است، سایه بر سر قراردادن است، بنابراین، اگر ماشین از زیر پلهایی که در مسیر واقع شده برود و بناچار مُحرِمین از زیر پلها عبور کنند و یا

ماشین در محل پمپ بنزین در زیر سقف باشد، اشکالی ندارد و كفاره هم ندارد.

﴿س ۶۴﴾ استفاده از ماسکهایی که جهت جلوگیری از تنفس هوای آلوده به دهان می‌زنند، و بند آن را پشت سر می‌اندازند که بخش کوچکی از سر را می‌پوشاند، برای مردان و زنان مُحرّم چه حکمی دارد؟

ج- از حیث ستر راس برای مردان، مانعی ندارد چون با انداختن بند آن، به پشت سر، صدق ستر نمی‌کند، و اما نسبت به جلوگیری از تنفس هوای آلوده در صورتی که جلوگیری از استشمام بوی بد نباشد، مانعی ندارد؛ و اما نسبت به زنان چون موجب پوشیده شدن قسمتی از صورت می‌شود، مطلقاً حرام است.

﴿مسئله ۶۵﴾ کسی که از ناحیه پا معلول است و دارای پای مصنوعی است و ناچار از پوشیدن جوراب یا استفاده، از پارچه دوخته روی پای مصنوعی است چه حکمی دارد؟

ج- مانعی ندارد، چون پای مصنوعی، حکم پای طبیعی را ندارد.

﴿مسئله ۶۶﴾ در تقصیرهایی که مُحَرَّم در عمره یا در حج کرده، احتیاط مستحب آن است که گوسفند یا غیر آن را در مکه ذبح کند، و اگر در حج تقصیر کرده، بنابر احتیاط مستحب در منی ذبح کند، پس می‌تواند در غیر منی و مکه ذبح نماید و آن را به فقرا بدهد.

طواف

﴿مسئله ۶۷﴾ اگر در اثنای طواف حَدَث عارض شود، باید طواف را قطع کند و تحصیل طهارت کند، و در هر صورت (چه پیش از تمام شدن دور چهارم و چه بعد از گذشتن از نصف) اگر طواف را از سر بگیرد، مجزی است و راحت‌تر هم می‌باشد.

﴿مسئله ۶۸﴾ طواف کردن باید به نحو متعارف باشد و در تمام اشواط، خانه کعبه در طرف چپ طواف کننده واقع شود، یعنی نباید از حجرالاسود که شروع می‌کند به طرف رکن یمانی دور بزند، بلکه از حجرالاسود شروع کند و به طرف رکن عراقی و بعد رکن شامی و بعد رکن یمانی برود و دور بزند، و زیاده‌تر از آن لازم نیست بلکه اگر موقع دور زدن مثلاً رو به

کعبه هم باشد، اشکال ندارد.

﴿مسئله ۶۹﴾ واجب نیست در حال طواف روی طواف کننده به طرف جلو باشد، بلکه جایز است به سمت راست یا چپ نگاه کند و یا صورت خود را برگرداند، بلکه به عقب نگاه کند، کما اینکه می تواند رو به روی کعبه شود و دور بزند، همچنین می تواند طواف را رها کند و کعبه را ببوسد و برگردد از همان جا طوافش را ادامه دهد، آری، نباید عمداً پشت به کعبه طواف نماید، و اگر به واسطه مزاحمت طواف کنندگان و کثرت جمعیت روی طواف کننده به کعبه واقع شود و یا عقب عقب طواف کند یا پشتش بدون قصد و یا صدق اهانت به کعبه واقع شود، طوافش صحیح است.

﴿مسئله ۷۰﴾ واجب است طواف با اختیار و اراده، باشد پس اگر کلاً از او سلب اختیار کنند طواف صحیح نیست اما اگر ازدحام جمعیت باعث سرعت یا کُندی در حرکت شود مانعی ندارد چون صدق طواف می کند.

﴿مسئله ۷۱﴾ قطع کردن طواف مستحبی، هر چند بدون عذر باشد، جایز است، اما در طواف واجب، احتیاط واجب در عدم قطع بدون عذر می باشد، ولی به هر حال اگر قطع نمود و

طواف را از سرگرفت مجزی است.

﴿س ۷۲﴾ در موارد زیر به جا آوردن طواف مستحبی، به نیابت از دیگری و نیابت کردن در طواف کسی که او نیز اعمال به جا می‌آورد، چه حکمی دارد؟

ج - الف - پس از احرام عمره مفرده یا تمتع، پیش از طواف و بقیه اعمال.

ب - پس از احرام حج، قبل از رفتن به عرفات.

ج - پس از اعمال منا، پیش از اعمال مکه.

ج - احتیاط واجب اگر نکوئیم اقوی، ترک آن در تمام صور مورد سؤال می‌باشد.

﴿س ۷۳﴾ آیا به هنگام شروع طواف از حجرالأسود لازم است فرد بایستد و نیت را بر زبان بیاورد؟

ج - ایستادن قبل از حجرالأسود لازم نیست، و

همین که قصد دارد طواف عمره تمتع را مثلاً قربۀ

الی الله از حجرالأسود شروع کند و به حجرالأسود

تمام کند، کفایت می‌کند.

﴿مسئله ۷۴﴾ طواف کننده اگر مرد است و همچنین

بچه‌های ممیز و غیر ممیز در طواف واجب یا مستحب باید

مختون (ختنه شده) باشند و این شرط در زنها نیست، ولی اگر بچه‌ای ختنه کرده به دنیا بیاید، طواف او صحیح است.

﴿س ۷۵﴾ آیا بانوان می‌توانند برای پیشگیری از عادت ماهانه در ایام حج، از قرص استفاده کنند؟

ج- آری می‌توانند، چون قطع حیض با معالجه و دارو، حکم پاک بودن طبیعی را دارد.

﴿س ۷۶﴾ آیا برای مستحاضه کثیره جایز است که بایک غسل هم نمازهای روزانه را به جا آورد و هم طواف و نماز آن را انجام دهد؟

ج- مستحاضه کثیره و متوسطه باید علاوه بر اغسال یومیّه، یک غسل برای طواف و یکی هم برای نماز آن انجام دهد و هر کدام از طواف و نماز مستقل هستند، یعنی برای هر یک غسل لازم است، مگر آنکه از زمان غسل کردن برای طواف تا آخر نماز، خون قطع شود.

﴿س ۷۷﴾ چه مقدار فاصله بین اشواط طواف سبب به هم خوردن موالات و بطلان آن می‌گردد؟

ج- موالات عرفیه معتبر است و مقدار خاصی برای

آن تعیین نشده است.

﴿س ۷۸﴾ در طبقات دوم و سوم مسجدالحرام طواف کردن

چه صورتی دارد؟

ج - ظاهراً طواف در طبقه فوقانی مسجدالحرام که طواف فضا و هوای متعلق به بیت باشد، همانند طواف در طبقه پایینی و صحن مسجدالحرام مجزی و صحیح می باشد. چون اسامی و نامهایی همانند مسجد و بیت و مدرسه و رباط، اسامی و اعلامی برای مجموعه از ساختمان و فضا و هوای متعلق به آنها است و محکوم به احکام آنها می باشند. بناءً علی هذا، فضای محاذی با بیت الله الحرام و البيت العتیق همانند دیوارها و جدارها و ارکان آن، جزء بیت الله است و همان طور که طواف به دور آنها طواف بیت الله است، پس طواف فضای متعلق به بیت الله در بالا هم طواف بیت الله و مجزی است، و ادعای اینکه بیت الله و یا غیر آن از اسامی و اعلام همانندش مثل مسجد و مدرسه نام ساختمان و بنا است، نه اعم از

آن و فضای محاذی متعلق به آنها، ظاهراً ناتمام می‌باشد که سیدنا الاستاذ الامام الخميني «سلام الله عليه» مفصلاً از آن در اصول^۱ بحث نموده و همان معنای اعم و قدر جامع را پذیرا شده که مطابق با تحقیق می‌باشد و بنا بر این مبنا است که تمام احکام مسجدالحرام و مسجدالنبي بر آن دو مسجد فعلی با همه توسعه آنها جاری می‌باشد، و ناگفته نماند که این نظریه یعنی وضع اسامی بر قدر جامع و اعم که در اول پاسخ به آن اشاره شده به نظر فقیه بزرگوار کاشف الغطاء^۲ تأیید می‌شود که آن فقیه کم نظیر اگر نگوییم بی نظیر در کشف الغطاء خود در بحث مواقیت فرموده: «الاول: فی ان المواقیت بأسرها عبارة عما يتساوى الاسماء من تخوم الارض الى عنان السماء فلو احرم من بئر او سطح فيها- راکباً او ماشياً او مضطجعاً و فی جميع الاحوال - فلا باس به»،^۲ و به نظر می‌رسد که اگر آن فقیه بزرگوار

۱. تهذیب الاصول، ج ۱، ص ۵۶، (بحث صحیح و اعم، بحث امر رابع).

۲. کشف الغطاء، مواقیت الاحرام، المقام الثانی فی احکامها، ص ۵۴۹.

راجع به طواف هم بحث نموده و متعرض آن شده بود، قطعاً طواف در طبقات فوقانی را نیز مجزی می دانست.

﴿مسئله ۷۹﴾ به نظر اینجانب حدّ طواف خانه خدا، مسجدالحرام است، هر چند پشت مقام باشد و رعایت فاصله بین کعبه و مقام ابراهیم علیه السلام لازم نیست.

﴿س ۸۰﴾ اشخاصی که قدرت بر طواف ندارند، آیا باید نایب بگیرند یا خودشان با تخت و سواره طواف نمایند؟
ج - باید خودشان با تخت و سواره طواف نمایند، چون طواف سواره در حال اختیار هم صحیح است، چه رسد به حال عدم اختیار.

﴿س ۸۱﴾ طواف در طبقه فوقانی برای افرادی که از طواف آنها با ویلچر یا وسیله دیگر در صحن مسجد مانع می شوند، چه حکمی دارد؟

ج - پاسخ آن از مسئله ۷۷ مشخص می شود.
﴿س ۸۲﴾ موالات میان اشواط طواف و سعی، چگونه به هم می خورد، آیا با خواندن دو رکعت نماز مستحبی یا فعل منافی با طواف، به هم می خورد یا نه؟

ج - خواندن مثل دو رکعت نماز مستحبی که جزء حاجات نمی باشد چه رسد به فعل منافی با طواف، مضرّ به صحت طواف است و جایز نبوده، چون بر خلاف سنت طواف می باشد و قطع نظر از آنکه شاید بتوان به دلیل تأسی عدم جواز آن را اثبات کرد، صحیحۀ حلبی^۱ هم بر آن دلالت روشن دارد، چون مخالفت با سنت در طواف را ابو عبد الله جعفر الصادق علیه السلام در همان صحیحۀ علت بطلان ولزوم اعاده آن دانسته.

﴿س ۸۳﴾ اگر کسی عمدّاً یا سهواً از دور پنجم یا ششم طواف را رها کند، آیا می تواند آن را از سر بگیرد؟

ج - بلی می تواند آن را از سر بگیرد و به طور کلی هر کجا و در هر شرایطی چه قبل از نصف و چه بعد از آن که بخواهد طواف ناقص یا مشکوک را از سر بگیرد، مانعی ندارد و مجزی است و صحیح می باشد، چون حکم به اتمام و عدم قطع در مواردی که وارد شده، حکم ترخیصی و ارفاقی

۱. التهذیب: ۱۸/۵، ح ۳۸۶؛ الوسائل: ۳۷۹/۱۳، أبواب الطواف، باب ۴۱، ح ۳.

می باشد نه حکم وجوبی.

﴿مسئله ۸۴﴾ اگر شخصی بعد از تمام شدن طواف و انصراف از آن، شک کند که آیا طواف را زیادتراً از هفت دور به جا آورده، یا شک کند کمتر به جا آورده، به شک خود اعتنا نکند و طوافش صحیح است، لیکن در صورت دوم، احتیاط مستحب در استیناف و از سرگرفتن است.

﴿مسئله ۸۵﴾ اگر بعد از طواف شک کند که صحیح به جا آورده یا نه، - در صورتی که اتیان هفت دور معلوم باشد - مثلاً احتمال بدهد که از طرف راست طواف کرده یا مُحدث بوده یا از داخل حجر اسماعیل علیه السلام طواف کرده، اعتنا نکند و طوافش صحیح است، گرچه در محل طواف باشد و از آنجا منصرف نشده یا مشغول کارهای دیگر نشده باشد.

﴿س ۸۶﴾ شخصی در عمره تمتّع، بعد از تقصیر فهمیده که طواف و سعی باطل بوده و مجدداً طواف و سعی را با لباس دوخته انجام داده، آیا مجزی است یا نه؟ و در فرض مذکور آیا باید تقصیر را هم تکرار کند یا نه؟

ج - طواف و سعی او صحیح است و اعاده تقصیر لازم نیست، اگرچه احوط است.

﴿س ۸۷﴾ آیا در مواردی که طواف و نماز باید اعاده شود، لازم است شخص با لباس احرام باشد؟

ج- لازم نیست.

﴿مسئله ۸۸﴾ اگر کسی مشغول سعی بین صفا و مروه شد و یادش آمد که طواف را به جا نیاورده یا طوافش باطل بوده است، باید سعی را رها کند و طواف و نماز را به جا آورد و پس از آن، سعی را از سر بگیرد.

﴿س ۸۹﴾ اگر طفل غیر ممیزی که او را طواف می دهند، در حال طواف، خودش را نجس کند، آیا فقط طواف طفل باطل است یا طواف پدر هم به علت حمل شیء نجس باطل است؟

ج- نجس کردنش ظاهراً مانع از صحت طواف طفل نیست، چون در طواف طفل به خاطر عدم تمیزش ادله شرایط معتبره در طواف از او انصراف دارد، مگر آنچه را که طواف دهنده بتواند در حقش ولو به نحو صورت ظاهری مثل وضو دادن انجام دهد که رعایت آنها برای طواف دهنده لازم است، و طواف پدر هم به خاطر آنکه محمول متنجس در طواف معفو عنه است نیز درست می باشد.

نماز طواف

﴿مسئله ۹۰﴾ سزاوار است نماز طواف را فوراً بدون تأخیر پس از طواف بخواند و بین طواف و نمازش فاصله نیندازد و میزان، مبادرت عرفیه است و در هر صورت، با تأخیر، اعاده طواف لازم نیست.

﴿مسئله ۹۱﴾ نماز طواف واجب را باید پشت مقام ابراهیم علیه السلام به جا آورد، به نحوی که مقام در جلوی شخص قرار گیرد (نه محاذی سمت راست یا چپ آن)، و پشت مقام حدّ معینی ندارد، لیکن هرچه نزدیکتر بهتر و احوط است.

﴿مسئله ۹۲﴾ اگر شخصی نتوانست قرائت یا ذکرهای واجب را یاد بگیرد، باید نماز را به هر ترتیبی که می تواند خودش به جا آورد و همان کفایت می کند، و اگر برایش امکان دارد، کسی را وادارد که نماز را به او تلقین کند، ولی به نماز جماعت اکتفا نکند چون مشروعیت جماعت در نماز طواف محل اشکال است، همچنان که نایب گرفتن نیز کافی نیست.

﴿س ۹۳﴾ آیا نماز طواف را می توان با نماز جماعت یومیه به جا آورد؟

ج - نمی تواند، چون مشروعیت جماعت در نماز

طواف، حتی به نماز طواف چه برسد به نمازهای یومیّه، محل اشکال است.

﴿س ۹۴﴾ نماز طواف معذورین که در طبقه فوقانی طواف خود را انجام داده‌اند و برای نماز نمی‌گذارند با ویلچر وارد صحن مسجدالحرام شوند و نمی‌توانند بدون ویلچر یا وسیله دیگر در صحن مسجدالحرام نماز خود را بخوانند، چه حکمی دارد؟

ج- به طور کلی آنچه در نماز طواف واجب شرط است، در مسجدالحرام و پشت مقام بودن آن است (یعنی در جلوی مقام و یا دو طرف آن و یا در حجر نباشد)، بنابراین، نماز خواندن در طبقات فوقانی مسجدالحرام در صورتی که پشت مقام باشد، صحیح و مجزی است.

﴿مسئله ۹۵﴾ احکامی که برای نماز خواندن مرد و زن با محاذات همدیگر و یا تقدم مرد بر زن در سایر جاها وجود دارد، برای مرد و زنی که در مسجدالحرام نماز می‌خوانند، وجود ندارد و نماز آنها حکم نماز دو مرد و یا دو زن در سایر جاها را دارد و موثقه فضیل^۱ دلیل و حجت بر این استثنا

۱. الوسائل: ۱۲۶/۵، أبواب مکان المصلی، ب ۵، ح ۱۰.

می‌باشد و در این استثنا به حکم اطلاق، فرقی بین نماز طواف و یا نمازهای دیگر از واجب و مستحب نمی‌باشد.

﴿س ۹۶﴾ معیار کثیر الشک در تعداد دورهای طواف و تعداد ریگ‌های رمی چیست؟ و عدم اعتنا به چنین شکی به چه معناست؟ آیا بنا بر اقل بگذارد یا اکثر؟

ج - معیار کثیر الشک در آنها همانند بقیه موارد عرفی است و باید همانند نماز و غیره بنا را بر آنچه به نفعش می‌باشد بگذارد و مُجْزِی است تا همان طرز که در روایت تعلیل شده طمع شیطان خبیث متوجه او نگردد و طمعش قطع شود و او را رها کند

﴿س ۹۷﴾ در مورد کسی که نمازش را غلط می‌خواند و وقت تصحیح آن را ندارد، می‌فرمایید نماز طواف را به همان کیفیت که می‌تواند خودش بخواند، آیا چنین کسی می‌تواند عمره مفردة مستحبی به جا آورد؟

ج - اشکال ندارد.

﴿مسئله ۹۸﴾ لباسهای ساتر نمازگزار باید مباح باشد و اگر شخصی با عین پولی که خمس یا زکات آن را نداده لباس ساتر

بخرد، نماز خواندن در آن لباس باطل است، همچنین اگر به ذمه بخرد و در موقع معامله قصدش این باشد که از پولی که خمس یا زکاتش را نداده، بپردازد.

سعی بین صفا و مروه

﴿مسئله ۹۹﴾ «سعی» باید بین صفا و مروه باشد و اگر مسیر بین صفا و مروه را چند طبقه کنند، سعی نمودن از هر طبقه جایز است، چون سعی و مشی از صفا به مروه و بالعکس - که مورد نص و فتوی است - در هر طبقه ولو بالاتر از کوهها هم باشد، بر آن صدق می کند و صدق در هر طبقه عرفاً تابع سعی در همان طبقه است و لذا کسی که با هواپیما از شهری به شهر دیگر می رود و بر می گردد گفته می شود که از فلان شهر به شهر دیگر رفت و آمد نموده است، گرچه مسیرش میان آن دو شهر روی زمین نبوده است.

﴿مسئله ۱۰۰﴾ واجب است فاصله میان صفا و مروه را طی کند و باید توجه داشت که هم اکنون قسمتی از کوه صفا و مروه را با سنگ مفروش کرده اند و تنها قسمتی از کوه نمایان است و لازم نیست به قسمت بالای سرایشی برود، بلکه همین اندازه

که به قسمت سربالایی برود و مقداری از آن را جزو سعی قرار دهد، کفایت می‌کند و احتیاط و دقت زیاد که پاشنه پای خود را به کوه برساند نه تنها لازم نیست بلکه ممکن است نامطلوب هم باشد.

﴿س ۱۰۱﴾ کودک ممیزی را ولی او به سعی می‌برد، آیا لازم است در ابتدای سعی او را برای نیت بیدار کند؟ چنانچه در آغاز بیدار باشد و در بین راه به خواب رود، چه حکمی دارد؟
ج- حکم بزرگسالان و بالغین را دارد و باید در ابتدا و در بین سعی بیدار باشد و نیت را در ابتدای سعی انجام دهد.

﴿س ۱۰۲﴾ اگر کودک را در حال خواب طواف یا سعی دهند یا بخشی از طواف و سعی را در خواب باشد، چه حکمی دارد؟
ج- اگر کودک غیر ممیز باشد، مانعی ندارد، چون او طواف نمی‌کند بلکه او را طواف و سعی می‌دهند. بنابراین، شرایط صحّت طواف، مثل طهارت، نیت و بیدار بودن و امثال آنها برایش معتبر نمی‌باشد، آری، اگر طفل ممیز باشد حکم بزرگسالان و بالغین را دارد که در مسئله قبل بیان شد.

﴿مسئله ۱۰۳﴾ اگر شخصی به جهت کنترل همراهان خود در حین سعی به عقب برگردد و بدون توجه مجدداً همان مسافت را طی کند، و یا گمان کند در محل هروله، واجب است که هروله کند و لذا برگردد و مقداری را که عادی طی کرده بود، با هروله تکرار کند به سعی او ضرری نمی‌زند، چون زیاده عمدیه نمی‌باشد، لیکن احتیاط در رها کردن آن سعی و از سرگرفتن آن مطلوب است.

﴿س ۱۰۴﴾ آیا در سعی موالات واجب است؟

ج- واجب نمی‌باشد، لیکن فاصله زیاد انداختن بین اشواط مطلوب نیست.

﴿مسئله ۱۰۵﴾ اگر کسی به هیچ گونه حتی سواره نتواند سعی را به‌جا آورد باید نایب بگیرد تا سعی را به‌جا او انجام دهد و بعد خودش تقصیر کند.

﴿س ۱۰۶﴾ وظیفه افراد معذوری که نمی‌گذارند در طبقه اول با چرخ سعی کنند چیست؟

ج- اگر مسیر بین صفا و مروه را چند طبقه کنند، سعی نمودن از هر طبقه جایز است، چون سعی بین صفا و مروه که مورد نص و فتوی است صدق می‌کند.

﴿مسئله ۱۰۷﴾ پس از فراغت از سعی لازم نیست فوراً تقصیر کند، بلکه می‌تواند آن را به تأخیر اندازد، کما اینکه می‌توان در منزل یا جای دیگر تقصیر نمود و اولی و احوط تقصیر در مروه است، ولی به هر حال باید پیش از احرام حج، تقصیر را انجام داد که احرام داخل در احرام نشود.

﴿س ۱۰۸﴾ در فتوای فقها، استحباب سعی وارد نشده است، آیا سعی استحباب نفسی دارد یا نه؟

ج- از بعضی روایات استحباب نفسی سعی استفاده می‌شود مثل آنچه صحیحاً روایت کرده محمد بن قیس از ابی جعفر علیه السلام قال: «قال رسول الله صلی الله علیه و آله لرجل من الانصار إذا سعیت بین الصفا والمروة كان لك عند الله اجر من حج ماشياً من بلاده»^۱ پس در اینکه حضرت ثواب سعی را معادل با حج پیاده از شهرش برای سعی کننده قرار داده شهادت است بر اینکه سعی ثواب مستقلاً دارد و الاً قرار دادن ثواب جزء معادل ثواب کل مناسب نبود.

۱. وسائل الشیعة ۱۳: ۴۷۱، أبواب السعی، باب ۱، حدیث ۱۵.

تقصیر

﴿مسئله ۱۰۹﴾ اگر کسی جهلاً یا سهواً قبل از سعی تقصیر کند و بعد از سعی دوباره تقصیر نماید، چیزی بر او نیست.

﴿مسئله ۱۱۰﴾ در تقصیر لازم نیست که انسان خودش تقصیر نماید، بلکه اگر دیگری هم گرچه غیر شیعه باشد و برایش تقصیر کند، و خودش نیت تقصیر و قصد قربت نماید، کفایت می‌کند.

﴿مسئله ۱۱۱﴾ بین عمره تمتع و حج تمتع ماشین کردن سرمانع ندارد، و ماشین کردنی که مثل تراشیدن است، حکم تراشیدن را دارد، که خلاف احتیاط استحبابی است مگر برای کسانی که حلق در منی بر آنها واجب است. که نباید سر خود را به صورتی که مانع از صدق حلق در منی بشود بتراشند تا بتوانند در منی حلق نمایند. و کفاره هم ندارد.

﴿مسئله ۱۱۲﴾ خروج از مکه برای کسانی که عمره تمتع انجام داده‌اند، بدون احرام هم مانعی ندارد؛ بنابراین، رفتن به غار حرا و غار ثور، اگرچه از محلهای مکه هم حساب نشود، جایز است.

موارد عدول به حج افراد

﴿مسئله ۱۱۳﴾ اگر شخصی که به احرام عمره تمتع محرم شده است، به واسطه عذری یا مشکلی دیر وقت وارد مکه شود، به طوری که اگر بخواهد عمره به جا بیاورد وقت وقوف در عرفات می‌گذرد یا خوف از آن دارد که وقت بگذرد، در این صورت به حج افراد عدول کند و پس از به جا آوردن آن، عمره مفرده به جا آورد، و حج او صحیح و کافی از حجة الاسلام است.

﴿مسئله ۱۱۴﴾ اگر زنی مُحرم شد و وقتی وارد مکه شد، به واسطه حیض نتوانست طواف و نماز آن را به جا آورد، و اگر بخواهد بماند تا پاک شود، نمی‌تواند یا ترس آن را دارد که وقوف در عرفات را درک نکند، در این صورت باید به حج افراد عدول کند و پس از به جا آوردن آن، عمره مفرده به جا آورد.

احرام حج تمتع

﴿مسئله ۱۱۵﴾ محل احرام حج تمتع، شهر مکه است، اگرچه در محله‌های تازه ساز باشد، و اگر از محلات مکه نباشد، یا

مورد شک باشد، کفایت نمی‌کند، ولی مستحب است در مسجدالحرام مُحَرَّم شود، و افضل مواضع آن، مقام ابراهیم علیه السلام یا حجر اسماعیل علیه السلام است.

﴿مسئله ۱۱۶﴾ خدمه کاروانها و یا افراد دیگر پس از انجام عمره تمتع می‌توانند بدون احرام حج، برای دیدن چادرها و کارهای دیگر از مکه خارج شوند و به منی و عرفات بروند، گرچه احتیاط مستحب در خارج شدن با احرام حج تمتع است، و ناگفته نماند که حتی بنا بر قول به عدم جواز خروج آنها بدون احرام برای حج، اگر بدون احرام رفتند به حجشان ضرری نمی‌زند.

وقوف در عرفات و مشعر

﴿مسئله ۱۱۷﴾ در عرفات و مشعرالحرام برای مشخص کردن محدوده‌های آن علایمی نصب کرده‌اند که اعتماد به آنها جایز است، چون از روی حساب و شناخت و بررسی تعیین شده که اگر اعتماد و اطمینان به آنها، زیادتراًز گفته مردم که در روایات، اکتفای به آن تجویز شده نباشد، کمتر نخواهد بود.

﴿مسئله ۱۱۸﴾ برای کسانی که معذورند جایز است مقداری

از شب را در مشعرالحرام توقف کنند و سپس به منی کوچ کنند (مانند زنها و بیماران و پیر مردان و اشخاص ضعیف و اشخاصی که برای پرستاری یا راهنمایی آنها لازم است همراه معذورین باشند)، لیکن احتیاط مستحب آن است که پیش از نصف شب حرکت نکنند، بنابراین، برای این اشخاص وقوف بین الطلوعین لازم نیست.

اعمال منی

﴿مسئله ۱۱۹﴾ ترتیب در اعمال منی در روز عید یعنی تقدیم رمی جمره عقبه بر ذبح و تقدیم ذبح بر حلق یک امر مستحب است، بنابراین، می‌توان ذبح را حتی بر رمی جمره هم مقدم داشت چه رسد به حلق.

﴿مسئله ۱۲۰﴾ بیرون آمدن از احرام نسبت به محرماتی که در منی با حلق (یا تقصیر) محقق می‌شود، منوط و مشروط است به اتیان و انجام رمی و حلق (یا تقصیر)، پس هر زمان آن دو عمل انجام گرفت از احرام در آنجا خارج شده و می‌تواند مثلاً لباس مخیط بپوشد، هرچند هنوز ذبح انجام نگرفته باشد. پس مُجَلَّ شَدَن در منی همان طور که ظاهر نصوص و عبارات

اصحاب می‌باشد، مشروط به رمی و حلق (یا تقصیر) است نه مشروط به آنها و به ذبح، و ناگفته نماند که مسئله عدم وجوب ترتیب که در مسئله قبل بیان شد، غیر از مسئله محل شدن و اشتراطش به رمی و حلق است.

﴿مسئله ۱۲۱﴾ کسانی که عذر دارند از اینکه در روز رمی کنند، مانند اشخاص بیمار، می‌توانند در شب رمی کنند، و هر وقت شب که باشد مانعی ندارد، و معذورین، مانند زنان و پیر مردان و کودکان و ضعیفان که شبانه از مشعر به منی کوچ داده شده‌اند نیز جایز است در شب عید، رمی جمره عقبه را انجام دهند.

﴿مسئله ۱۲۲﴾ در تمام طبقات جمرات رمی جایز و صحیح است.

﴿مسئله ۱۲۳﴾ مراد از جمره آن بنای مخصوص است و واجب است که سنگها به جمره اصابت کند و اگر به آن جمره اصابت نکند، کفایت نمی‌کند.

﴿س ۱۲۴﴾ اطلاعات حکایت از آن دارد که در جمرات تعمیراتی انجام داده‌اند و آن را بصورت طبقات در آورده‌اند بفرمایید تکلیف حجاج در رمی جمرات چیست؟

ج - رمی بر آنها کفایت می‌کند و فرقی بین آن گونه

اضافه‌ها و اضافه عمودی وجود ندارد، چرا که در روایات به خصوصیات علامت از جهت طول و عرض اشاره‌ای نشده، بنابراین، اصل برائت از خصوصیت و محدودیت علامت جاری و محکم است، بعلاوه از آنکه به نظر می‌رسد متفاهم عرفی به مناسبت حکم و موضوع و خصوصیتی که در رمی معتبر شده، جمرات به عنوان مَرمی و محل ضرب است و به منزله نشانه‌ای در رمی می‌باشد، مضافاً به آنکه یقیناً از زمان تشریع رمی تاکنون در آن نشانه‌ها که خوردن حصات و ریگها به آنها لازم بوده و هست تغییراتی از جهت اندازه در آنها ایجاد گردیده است، و هیچ ردع و منعی در روایات و عبارات اصحاب از آنها نشده است.

﴿مسئله ۱۲۵﴾ موالات در جمرات سه‌گانه معتبر نیست، یعنی مثلاً می‌تواند جمره اولی را در صبح رمی کند و جمره وسطی را در ظهر و جمره عقبه را قبل از غروب، ولی در رمی هر یک از جمرات موالات عرفیه لازم است.

﴿مسئله ۱۲۶﴾ اگر کسی از رفت و آمد تا محل رمی، ولو با

ماشین در تمام وقت در روز معذور باشد و در شب هم امکان رمی برای او نباشد، باید کسی را نایب بگیرد تا رمی را به نیابت از او در روز انجام دهد.

﴿س ۱۲۷﴾ اگر کسی در روز عید نتواند قربانی کند و حلق یا تقصیر هم نکرده باشد، آیا می‌تواند در روز یازدهم با احرام رمی کند؟

ج - مانعی ندارد.

﴿مسئله ۱۲۸﴾ محلّ قربانی کردن در حال اختیار باید در منی باشد و در جای دیگر کفایت نمی‌کند، ولی در صورت عدم امکان ذبح در منی، و در صورت ضرورت، قربانی کردن در مسلخ جدید که امروزه به نام «مُعِصَم» نامیده می‌شود، مجزی است.

﴿مسئله ۱۲۹﴾ اگر کسی با اعتقاد به اینکه گوشت قربانی تلف می‌شود و تضييع مال است، قربانی نکرد و با همین کیفیت تقصیر کرد و سایر اعمال حج را انجام داد، اگر جاهل بوده و فکر می‌کرد، عملش صحیح است، در این صورت اعمال و حجّ او صحیح است و از احرام خارج شده، ولی قربانی بر ذمه او باقی است. و اما اگر عمداً و برای اعتبارات و افکار خودش قربانی ننمود و بعد هم تدارک نکرد علاوه بر معصیت، صحت

حجّش هم محل اشکال است.

﴿مسئله ۱۳۰﴾ واجب است قربانی در روز باشد، حتی کسانی که معذور بودند و شب از مشعر کوچ کرده‌اند و رمی جمره عقبه را شبانه انجام داده‌اند، قربانی نمودن در شب حتی از آنها هم مجزی نمی‌باشد.

﴿مسئله ۱۳۱﴾ لازم نیست خود انسان ذبح کند و جایز است شخص در قربانی به دیگری نیابت بدهد و نایب باید در موقع ذبح نیت کند، و اقوی آن است که خود شخص هم اگر هنگام ذبح در محل ذبح می‌باشد، نیز نیت نماید.

﴿مسئله ۱۳۲﴾ کسی که اجیر دیگری است، در حج می‌تواند برای قربانی کردن، شخص ثالثی را وکیل کند و وکیل مزبور به قصد حجّی که موکلش از طرف موکل خود انجام می‌دهد، نیت قربانی می‌نماید.

﴿مسئله ۱۳۳﴾ احتیاط آن است که قربانی را سه قسمت کنند؛ یک قسمت آن را هدیه بدهند، یک قسمت آن را صدقه بدهند و قدری هم از گوشت ذبیحه بخورند^۱ قسمت صدقه را به

۱. اگر خوردن گوشت قربانی، باعث پدید آمدن بیماریهای میکروبی شود، نیازی نیست حجّاج از آن ذبیحه بخورند.

مؤمنین بدهند، لیکن هیچ یک از این احتیاطها واجب نیست و اگر ذبیحه را بعد از ذبح رها کند و برود اشکال ندارد و ضامن حصّه فقرا نبوده، لیکن احتیاط، خصوصاً در خوردن قدری از گوشت ذبیحه، بسیار مطلوب است.

﴿مسئله ۱۳۴﴾ خروج از احرام نسبت به غیر از بوی خوش و زن ظاهراً به بیش از رمی و حلق که مفصلاً در مسئله (۱۲۰) گذشت، منوط نمی‌باشد، نتیجتاً محرم با انجام رمی و حلق از همه محرّمات احرام - بجز بوی خوش و لذت بردن و کامجویی از زن - خارج می‌شود.

﴿س ۱۳۵﴾ بعضی از محله‌های جدید مکه، در منی ساخته شده است. آیا در آنجا می‌توان قربانی نمود یا خیر؟

ج- اگر در منی است و منع قانونی ندارد، مانعی ندارد، ولی بدون احراز اینکه در منی است صحیح نیست، کما اینکه با منع قانونی هم، کفایت قربانی محل اشکال است.

﴿مسئله ۱۳۶﴾ کسی که سال اول حج او است و «صروره» می‌باشد، مخیر است بین حلق (سر تراشیدن) و تقصیر، ولی افضل این است که سر تراشیدن را اختیار کند.

﴿مسئله ۱۳۷﴾ احتیاط آن است که حلق و یا تقصیر در روز عید باشد، اگرچه جواز در تأخیر آن تا آخر ایّام تشریق^۱ بعید نیست، بلکه تا ایّامی که غیر اعمال منی از اعمال حج را می توان به جا آورد.

﴿مسئله ۱۳۸﴾ انجام حلق یا تقصیر در شب هم صحیح است و کفایت می کند.

﴿مسئله ۱۳۹﴾ شخص محرم نمی تواند قبل از اینکه خودش حلق و یا تقصیر کند، سر دیگری را بتراشد و یا تقصیر نماید، چون ازاله موی دیگری قبل از خارج شدن از احرام جایز نیست، ولو برای تقصیر و حلق.

﴿مسئله ۱۴۰﴾ بر کسی که حج به جا می آورد، واجب است در منی بیتوته کند، «یعنی شب یازدهم و دوازدهم ماه ذی حجه را در منی بماند»، از غروب آفتاب تا نصف شب. بنابراین، جایز است پس از نیمه شب از منی خارج شود، و نصف اول شب را که واجب است شخص در منی بیتوته کند، اگر در اوایل آن بدون عذر در منی نماند، احتیاط واجب آن است که قبل از نیمه شب برگردد و تا طلوع آفتاب در منی بماند، و اگر کسی

۱. روزهای یازدهم، دوازدهم و سیزدهم ذی حجه.

بدون عذر نصف اول شب را در منی نباشد، باید کفاره ترک میّت را که یک گوسفند است بدهد و بعلاوه معصیت هم کرده است.

طواف نساء

﴿مسئله ۱۴۱﴾ طواف نساء اختصاص به مرد ندارد، بلکه بر زن و خنثا و خصی (اخته) طفل ممیز، حتی بر عین و کسانی که توانایی انجام عمل زنا شویی را ندارند، واجب است، و اگر مردی طواف نساء را به جا نیاورد، تمام انواع تلذذ و تمتّع از زن بر او حرام است، و نیز اگر زن آن را ترک کند، مرد بر او حلال نمی شود.

﴿مسئله ۱۴۲﴾ طفل غیر ممیز، اگر ولی او، او را محرم کند، باید او را طواف نساء بدهد، تا بعد از بالغ شدن، زن یا مرد بر او حلال شود، و نیت کند که طفلس طواف می کند قریه الى الله.

﴿مسئله ۱۴۳﴾ نایب در طواف نساء باید مانند بقیه اعمال بقصد منوب عنه آن را بجا آورد.

مسائل متفرقه

﴿مسئله ۱۴۴﴾ شرکت در نمازهای جماعت عامّه که در مسجدالحرام یا مسجدالنبی یا سایر مساجد برگزار می‌شود، در صورتی مجزی است که شرایط صحّت نماز نزد مذهب خود را داشته باشد. در غیر این صورت چون در وضعیت فعلی زمینه تقیّه مداراتی وجود ندارد، نماز با آنها محکوم به صحّت نبوده و اقوی در اعاده آن می‌باشد.

﴿مسئله ۱۴۵﴾ تخییر بین قصر و اتمام در تمام شهر مکه و مدینه جاری است و اختصاص به مسجدالحرام و مسجدالنبی ندارد.

﴿س ۱۴۶﴾ کسی که قادر به سجده معمول و متعارف نیست، اگر در نماز مسجدالحرام و مسجدالنبی شرکت کند، چگونه باید سجده گزارد؟ با توجه به این که مُهر یا چیز دیگری نمی‌تواند به پیشانی گزارد؟

ج- در مفروض سؤال، با کیفیت مزبور بخواند، سپس نماز را دوباره به کیفیتی که صحیح و وظیفه شرعی او می‌باشد اعاده نماید.

﴿س ۱۴۷﴾ کسانی که برای شرکت در نماز مغرب وارد مسجدالحرام و مسجدالنبی یا مساجد دیگر در مکه و مدینه می‌شوند و نمازهای خود را با جماعت می‌خوانند، آیا جایز است بلا فاصله بعد از نماز جماعت، نماز عشا را بخوانند یا نه؟

ج- در صورتی که در نماز جماعت مراعات مذهب خود را نموده باشد، مثل اینکه قرائت خود را خوانده باشد و سجده را بر مایصح السجود نموده باشد، مانعی ندارد.

﴿مسئله ۱۴۸﴾ در لیالی مقمره (شبهای مهتابی) در مکه، کسانی که نماز صبح را با سایر مسلمین به جماعت می‌خوانند، جماعت آنان با مراعات صحت نماز نزد مذهب خود صحیح

است و اعاده ندارد، و فرقی بین شبهای مهتابی و غیر مهتابی نیست.

﴿مسئله ۱۴۹﴾ سجده نمودن به تمام اقسام سنگها، چه سنگ مرمر باشد یا سنگهای معدنی یا سنگ گچ و آهک (قبل از آنکه پخته شود)، جایز است، همچنین سنگهایی از این قبیل که در مسجدالحرام و مسجدالنبی است، سجده بر آنها اشکال ندارد.

﴿مسئله ۱۵۰﴾ با توجه به اینکه استتار قرص برای خواندن نماز مغرب کافی است، بنابراین، شرکت در نماز جماعت (با مراعات صحت نماز نزد مذهب خود) و مراسم افطار اهل سنت صحیح است و کفایت می‌کند.

﴿س ۱۵۱﴾ قرآنهایی که وقف مسجدالحرام یا مسجدالنبی و یا سایر مساجد می‌باشد، آیا حجاج و زائران می‌توانند آنها را جهت خواندن در منزل یا هتل به همراه خود بیاورند؟

ج- جایز نیست.

﴿مسئله ۱۵۲﴾ برداشتن مقداری سنگ از کوه صفا و مروه، ولو فوق‌العاده هم کم باشد، جایز نیست و حرام است و آن دو کوه را خداوند جزء شعائر قرار داده، پس هرگونه تصرفی در آنها - غیر از اعمال عبادی و نشستن و تکیه دادن به آنها که

معمول و مرسوم بوده و ضرری هم به آنها نمی‌زده - حرام است و تصرف در شعائرالله است.

﴿مسئله ۱۵۳﴾ چون ازاله عین نجاست از امثال سنگ و اجسام صیقیلی از مطهرات است، بنابراین، تطهیر در مثل مسجدالحرام که سنگ فرش است با فرض یقین به نجس شدن آن، با وضع فعلی که با ریختن مختصر مایع، عین نجاست را زائل می‌نمایند، بعد از آنکه خشک شد و رطوبت مسریه‌اش از بین رفت، محکوم به طهارت است و پاک می‌باشد. کما اینکه اگر قبل از ریختن مایع عین نجاست زائل شده باشد، به محض زوال محکوم به طهارت است.

﴿س ۱۵۴﴾ وضو گرفتن از وضوخانه‌های مسجدالحرام و مسجدالنبی که با نام (دورة المیاء) مشخص شده، در صورتی که قصد خواندن نماز در آن امکنه مقدسه را ندارد، چه حکمی دارد؟

ج - مانعی ندارد، اگرچه احتیاط در ترک است.

﴿مسئله ۱۵۵﴾ وضو گرفتن از ظروفی که مخصوص آشامیدن می‌باشد، جایز نیست و صحیح نمی‌باشد و وضو با آنها باطل است.

﴿س ۱۵۶﴾ تحیت مسجدالحرام، نماز است یا طواف؟

ج- تحیت مسجدالحرام همان طور که شهید ثانی^(ره) فرموده‌اند، طواف خانه خدا می‌باشد.

﴿س ۱۵۷﴾ یکی از مستحبات مکه، تلاوت قرآن و ختم آن

است، آیا برای کسی که اعمال حج به جا می‌آورد و در روز عرفه و ایام تشریق، تلاوت قرآن را در عرفات و مشعر و منا ادامه می‌دهد، همان استحباب وجود دارد، یا خصوص شهر مکه است؟

ج- آن استحباب اختصاص به مکه دارد و چه نیکو

و بهتر در عرفات که ممحّض برای دعا می‌باشد به

ائمہ معصومین^(علیهم‌السلام) تأسی نموده و دعاها و اعمال

وارده در آنجا را که در مناسک حج ذکر شده انجام

دهد و اگر ختم قرآن در آنجا بهتر بود، قاعدتاً ائمہ

معصومین^(علیهم‌السلام) آن را اختیار نموده و به آن امر

می‌نمودند.

﴿مسئله ۱۵۸﴾ مسافر می‌تواند برای خواستن حاجت سه

روز در مدینه طیبه روزه بگیرد، اگرچه روزه قضا به گردن او

باشد و نمی‌تواند نیت روزه قضا کند، و بنا بر احتیاط واجب،

لازم است روزهای چهارشنبه و پنج شنبه و جمعه باشد.
مسئله ۱۵۹ ﴿ نماز طواف مستحبی حکم بقیّه نمازهای مستحبی را ندارد و حتی نشسته هم نمی‌توان خواند و باید در مسجد خوانده شود.

مسئله ۱۶۰ ﴿ افرادی که در مکه و مدینه قصد ماندن ده روز را ندارند نمی‌توانند نوافل نمازهای ظهر و عصر و عشاء را بخوانند، چون تخییر در نماز ظهر و عصر و عشاء در اماکن تخییر، یک حکم اختصاصی نسبت به خود آنهاست نه نسبت به نوافل آنها.

مسئله ۱۶۱ ﴿ گاهی در مسجدالحرام و مسجدالنبی کفشهای انسان گم می‌شود، ولی در بیرون از مسجد یا در کنار حجر اسماعیل علیه السلام کفشهای فراوان روی هم ریخته می‌شود که اگر یقین شود که صاحبان آن کفشها راضی و از آنها اعراض کرده‌اند، برداشتن آنها اشکال ندارد.

مسئله ۱۶۲ ﴿ خوابیدن در مسجدالحرام و مسجدالنبی به عنوان استراحت و رفع خستگی، کراهت شدید دارد.

مس ۱۶۳ ﴿ کسانی که بنا بر فتوای جناب عالی بر تقلید از مجتهد میّت باقی مانده‌اند:

۱. آیا جواز بقا مختص به مسائل عمل کرده می‌باشد، یا در مسائلی که عمل هم نکرده باشند، بقا جایز می‌باشد؟
۲. آیا مسائل عمل کرده را می‌توانند به جناب عالی رجوع کنند؟

ج ۱- بقای بر تقلید از میّت هر چند در مسائلی که به آن عمل نکرده، همانند مسائلی که به آن عمل نموده، جایز می‌باشد.

ج ۲- چون بقا مطلقاً جایز است، پس رجوع هم مطلقاً، حتی در مسائلی که عمل کرده‌اند، جایز است.

﴿س ۱۶۴﴾ حکم اعمال کسی که بدون اجازه از مرجع زنده، بر تقلید از میّت باقی است، چیست؟

ج- اگر مرجع تقلیدی را که بعد از توجه و التفات انتخاب می‌نماید فتوای او جواز بقاست، اعمال گذشته‌اش صحیح است، چون اعمالش مطابق با حجت بوده هر چند به آن حجت توجه نداشته.

﴿مسئله ۱۶۵﴾ در حال اختیار و در نمازهای فرادی که می‌توانند روی سنگ فرش سجده کنند، سجود بر فرش

صحیح نیست و فرقی بین نماز واجب و مستحب و روضه مبارکه و غیر آن نیست.

﴿مسئله ۱۶۶﴾ رفتن به مسجدالحرام و مسجدالنبی و توقف در سایر مساجد برای زن مستحاضه در صورتی که غسلهای واجب خود را انجام داده باشد، مانعی ندارد.

﴿مسئله ۱۶۷﴾ بنا بر احتیاط واجب، زن حائض و نفساء نباید در حرام امامان علیهم السلام توقف کند ولی رفتن آنها کنار دیوار بقیع برای زیارت مانعی ندارد.

﴿مسئله ۱۶۸﴾ کسی که اول سال خمس را خود را نمی‌داند ولی از حقوق و درآمد تدریجی خود که یک سال از آن نگذشته است اموالی جمع کند و در همان سال هزینه سفر حج یا عمره کند، خمس آن واجب نیست.

﴿مسئله ۱۶۹﴾ پولی که برای حج واجب واریز می‌کنند، چنانچه از درآمد همان سال ثبت نام کرده باشند، خمس ندارد، هر چند سالهای بعد نوبتشان بشود، اما اگر پول واریز شده متعلق خمس بوده مثل اینکه از سرمایه غیر مخمس شده برداشته‌اند یا از پولی که سال بر آن گذشته سپس واریز کرده‌اند، باید خمس آن را بدهند هر چند در همان سال ثبت نام به حج مشرف شوند.

﴿س ۱۷۰﴾ آیا برای صحت اعمال عمره و حج - برای کسی که حسابرسی خمس ندارد، پرداخت خمس لباس احرام و لباسی که در طواف و نماز طواف می پوشد، کفایت می کند یا باید حسابرسی تمام اموال صورت گیرد؟

ج - به نظر این جانب کفایت نمودنش محل اشکال و مستلزم بعضی از محاذیر می باشد و نباید اکتفا نمود.

﴿س ۱۷۱﴾ هم اکنون کسانی که قصد تشریف به حج را دارند، باید برای حفظ نوبت، مبلغ مقررّی را به بانک سپارند که این مبلغ مطابق قرارداد مضاربه است و سودی نیز به آن تعلق می گیرد و زمانی که پس از مدّتی، نوبت تشرّف آنها فرا می رسد، اصل پول و سود آن را دریافت می کنند و به سازمان حج و زیارت می سپارند و به حج مشرف می شوند، حال با توجه به اینکه سپردن پول به بانک مقدّمه رفتن به حج است و چنانچه کسی این پول را به بانک نسپارد نوبتی را برای رفتن به حج نخواهد داشت و اکنون طریق رفتن به حج نیز همین است، آیا به اصل پول و سود آن خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - مفروض سؤال در حکم مؤونه است و متعلق خمس نمی باشد.

﴿س ۱۷۲﴾ برخی از زائران حرمین شریفین اظهار می‌دارند که فلان مبلغ را به ما داده‌اند تا در حرم مطهر نبوی ﷺ یا قبور مطهر ائمه بقیع ﷺ بریزیم، با توجه به اینکه انداختن آنها در آن محلها غیر ممکن است، یا صرف در حرم، یا در مصرف مقرر خود نخواهد شد و حاضر نیستند این وجوه را با خود برگردانند، آیا می‌توان آنها را در راه خیر، مثل کمک به فقرای شیعه صرف کرد؟

ج - می‌توانند به فقرای زائر یا فقرای شیعه که در آنجا هستند، بدهند.

﴿مسئله ۱۷۳﴾ کسی که می‌خواهد از مدینه با نذر محرم شود صیغه نذر این است که بگوید: «لِلَّهِ عَلَيَّ أَنْ أُحْرِمَ مِنَ الْمَدِينَةِ». یا به فارسی بگوید: «برای خدا بر من است که از مدینه محرم شوم».

﴿س ۱۷۴﴾ گاهی اوقات امام جماعت اهل سنت در نماز صبح، روز جمعه یا روزهای دیگر آیات سوره‌های سجده‌دار^۱ را می‌خواند و نمازگزاران در اثنای قرائت مانند اهل سنت به

۱. سوره‌های سجده‌دار عبارت‌اند از: ۱ - سوره سی و دوم (سجده)، ۲ - سوره چهل و یکم (فصلت)، ۳ - سوره پنجاه و سوم (نجم)، ۴ - سوره نود و ششم (علق).

سجده می‌روند و بر می‌خیزند، در این صورت تکلیف چیست؟

ج - نمازشان را باید دو مرتبه بخوانند، هر چند که به سجده رفتن آنها به خاطر تقیّه باشد، چون حضور در نماز آنها لازم نبوده و بعد از حضور، تقیّه، مورد پیدا کرده. آری، باید دانست که به طور کلی قطع نظر از مسائل تقیّه، هرگاه نمازگزار آیه سجده را شنید، باید سجده را با اشاره سر انجام بدهد و بعد از نماز سجده درست انجام دهد، و ناگفته نماند که اگر اشتبهاً در نماز با آنها به جای سجده به رکوع برود، قطعاً نمازش باطل است، چون زیاده رکن حاصل شده و زیاده رکن ولو اشتبهاً سبب بطلان نماز است.

﴿س ۱۷۵﴾ قصد اقامت در محله‌های جدید مکه با توجه به اینکه حجاج همه روزه به مسجدالحرام رفت و آمد دارند، چه صورتی دارد؟

ج - محله‌های جدید الاحداث که عرفاً جزو مکه

محسوب می‌شوند، مانند محلّه‌های قدیم می‌باشد
و رفت و آمد مضرّ به قصد اقامت نبوده و نماز تمام
می‌باشد.

بخش دوم
دعای اشواط
طواف و سعی

سفید

دعای اشواط طواف

برای اینکه طواف کننده در تعداد دورهای طواف شک نکند، می‌تواند دعاهای وارده را تقسیم کرده و در هر دور طواف بخشی از آن را به قصد رجاء بخواند، و اگر تکرار شد مانعی ندارد.

دعای دور اول:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَمْشِي بِهِ عَلَى طَلَلِ
الْمَاءِ، كَمَا يَمْشِي بِهِ عَلَى جُدَدِ الْأَرْضِ، وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ
الَّذِي يَهْتَزُّ لَهُ عَرْشُكَ، وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي تَهْتَزُّ لَهُ
أَقْدَامُ مَلَائِكَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ مُوسَى

مِنْ جَانِبِ الطُّورِ، فَاسْتَجَبْتَ لَهُ، وَالْقَيْتَ عَلَيْهِ مَجَبَّةً مِنْكَ،
وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي غَفَرْتَ بِهِ لِمُحَمَّدٍ ﷺ مَا تَقْدَمُ مِنْ
ذَنْبِهِ وَمَا تَأْخَرُ، وَأَتَمَمْتَ عَلَيْهِ نِعَمَتَكَ ، أَنْ تَرْزُقَنِي خَيْرَ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ...» و حاجات خود را می خواهی.

دعای دور دوم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي إِلَيْكَ فَقِيرٌ، وَإِنِّي خَائِفٌ مُسَجِّرٌ، فَلَا تُغَيِّرْ
جِسْمِي وَلَا تُبَدِّلْ اسْمِي».

پس می گویی:

«سَأَلْتُكَ فَقِيرُكَ مِسْكِينُكَ بِبَابِكَ، فَتَصَدَّقْ عَلَيْهِ بِالْجَنَّةِ،
اللَّهُمَّ الْبَيْتُ بَيْنُكَ، وَالْحَرَمُ حَرَمُكَ ، وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ، وَهَذَا
مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ الْمُسْتَجِيرُ بِكَ مِنَ النَّارِ، فَأَعْتَقْنِي وَوَالِدَيَّ
وَأَهْلِي وَوُلْدِي وَإِخْوَانِي الْمُؤْمِنِينَ مِنَ النَّارِ، يَا جَوَادُ
يَا كَرِيمُ».

دعای دور سوم:

«اللَّهُمَّ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ، وَأَجِرْنِي مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ،
وَعَافِنِي مِنَ السُّقْمِ، وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ، وَأَدْرءِ

عَنِّي شَرَّ فَسَقَةِ الْجِنَّ وَالْأَنْسِ، وَشَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ
وَالْعَجَمِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالطُّوْلِ، يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ، إِنَّ
عَمَلِي ضَعِيفٌ فَضَاعِفُهُ لِي، وَتَقَبُّلُهُ مِنِّي، إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ».

دعای دور چهارم

«يَا اللَّهُ يَا وَلِيَّ الْعَافِيَةِ، وَخَالِقَ الْعَافِيَةِ، وَرَازِقَ الْعَافِيَةِ،
وَالْمُنْعِمَ بِالْعَافِيَةِ، وَالْمُتَفَضِّلُ بِالْعَافِيَةِ عَلَيَّ وَعَلَى جَمِيعِ
خَلْقِكَ، يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا، صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَارْزُقْنَا الْعَافِيَةَ، وَتَمَامَ الْعَافِيَةِ، وَشُكْرَ
الْعَافِيَةِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ».

دعای دور پنجم:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي شَرَّفَكَ وَعَظَّمَكَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
بَعَثَ مُحَمَّدًا نَبِيًّا، وَجَعَلَ عَلِيًّا إِمَامًا، اللَّهُمَّ اهْدِ لَهُ
خِيَارَ خَلْقِكَ، وَجَبِّهُ شِرَارَ خَلْقِكَ، (پس می گویی)
رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ».

دعای دور ششم:

«اللَّهُمَّ أَلْبِثْ بَيْتَكَ ، وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ ، وَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ
 مِنَ النَّارِ، اللَّهُمَّ مِنْ قَبْلِكَ الرُّوحُ وَالْفَرْجُ وَالْعَافِيَةُ، اللَّهُمَّ
 إِنَّ عَمَلِي ضَعِيفٌ فَضَاعِفُهُ لِي، وَأَغْفِرْ لِي مَا أَطْلَعْتَ عَلَيْهِ
 مِنِّي وَخَفِيَ عَلَيَّ خَلْقِكَ، أَسْتَجِيرُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ».

دعای دور هفتم:

«اللَّهُمَّ إِنَّ عِنْدِي أَفْوَاجًا مِنْ ذُنُوبٍ، وَأَفْوَاجًا مِنْ خَطَايَا،
 وَعِنْدَكَ أَفْوَاجٌ مِنْ رَحْمَةٍ، وَأَفْوَاجٌ مِنْ مَغْفِرَةٍ ، يَا مَنْ
 اسْتَجَابَ لِابْنِ مَرْيَمَ خَلَقَهُ إِذْ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ،
 اسْتَجِبْ لِي».

و حاجات خود را بخواه و بگو:

«اللَّهُمَّ قَنِّعْنِي بِمَا رَزَقْتَنِي ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا آتَيْتَنِي».

دعای اشواط سعی

دعای دور اول از صفا به مروه

اَللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِيْرًا ، وَّالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيْرًا ، وَّسُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ
وَيَحْمَدِهِ الْكَرِيْمِ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ، وَّمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ
وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيْلًا ، لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ ، اُنْجَزْ وَعْدَهُ ،
وَنَصْرَ عَبْدِهِ ، وَهَزِمِ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ ، لَا شَيْءَ قَبْلَهُ وَلَا
بَعْدَهُ ، يُحْيِي وَيُمِيْتُ ، وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوْتُ وَلَا يَفُوْتُ اَبَدًا
بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ، وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ، رَبِّ
اغْفِرْ وَاَرْحَمْ وَاَعْفُ وَتَكَرَّمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ اِنَّكَ تَعْلَمُ

مَا لَا نَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ، رَبِّ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ
 سَالِمِينَ غَانِمِينَ، فَرَحِينَ مُسْتَبْشِرِينَ مَعَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ
 ، مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ
 وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا، ذَلِكَ الْفَضْلُ
 مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَقًّا حَقًّا، لَا إِلَهَ
 إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ
 الْكَافِرُونَ.

نزدیک مروه این آیه خوانده می شود:

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
 اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ
 اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾

دعای دور دوم از مروه به صفا

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 الْوَاحِدُ الْأَحَدُ، الْفَرْدُ الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا
 وَلَدًا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ
 الذُّلِّ وَكِبَرُهُ تَكْبِيرًا، اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنَزَّلِ:
 ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾، دَعَوْنَاكَ رَبَّنَا فَاعْفِرْ لَنَا كَمَا

أَمَرْتَنَا إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي
لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا، رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا
سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ، رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ
وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ، رَبَّنَا عَلَيْكَ
تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ، رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ، وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
آمَنُوا، رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ، رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاعْفُ
وَتَكْرَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ
اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ.

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ
اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

دعای دور سوم از صفا به مروه

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، رَبَّنَا أَتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا
وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
الْخَيْرَ كُلَّهُ عَاجِلَهُ وَآجِلَهُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِذُنُوبِي، وَأَسْأَلُكَ
رَحْمَتَكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاعْفُ

وَتَكْرَمَ وَتَجَاوَزَ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ
 اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ، رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا وَلَا تَزِغْ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ
 هَدَيْتَنِي وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.
 اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي وَبَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، سُبْحَانَكَ
 إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ
 وَالْفَقْرِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ
 مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءَ عَلَيْكَ، أَنْتَ
 كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ حَتَّى تَرْضَى.
 ﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
 اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ
 اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

دعای دور چهارم از مروه به صفا

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
 مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ
 مِنْ كُلِّ مَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ
 الْحَقُّ الْمُبِينُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ الصَّادِقُ الْوَعْدُ الْأَمِينُ،
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ كَمَا هَدَيْتَنِي لِلْإِسْلَامِ أَنْ لَا تُنْزِعَهُ مِنِّي

حَتَّى تَتَوَقَّأَنِي عَلَيْهِ وَأَنَا مُسْلِمٌ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا،
وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، اللَّهُمَّ رَبِّ اشْرَحْ لِي
صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ وَسَاوِسِ
الصَّدْرِ وَشَتَاتِ الْأَمْرِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ
شَرِّ مَا يَلِجُ فِي اللَّيْلِ وَمِنْ شَرِّ مَا يَلِجُ فِي النَّهَارِ، وَمِنْ شَرِّ
مَا تَهْبُ بِهِ الرِّيحُ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، سُبْحَانَكَ مَا عِبَدْنَاكَ
حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا اللَّهُ، سُبْحَانَكَ مَا ذَكَرْنَاكَ حَقَّ ذِكْرِكَ يَا اللَّهُ،
رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاعْفُ وَتَكْرَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ
تَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ.
﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ
اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

دعای دور پنجم از صفا به مروه

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، سُبْحَانَكَ
مَا شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ يَا اللَّهُ، سُبْحَانَكَ مَا أَعْلَى شَأْنِكَ يَا
اللَّهُ، اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ، وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا، وَكَرِّهِ إِلَيْنَا
الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ، وَاجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ، رَبِّ

اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاعْفُ وَتَكَرَّمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ، اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ، اللَّهُمَّ اهْدِنِي بِالْهُدَى، وَتَقْنِي بِالتَّقْوَى، وَأَغْفِرْ لِي فِي الْآخِرَةِ وَالْأُولَى، اللَّهُمَّ أَبْسِطْ عَلَيْنَا مِنْ بَرَكَاتِكَ وَرَحْمَتِكَ وَفَضْلِكَ وَرِزْقِكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ النَّعِيمَ الْمُقِيمَ الَّذِي يَحُولُ وَلَا يَزُولُ أَبَدًا، اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي نُورًا، وَعَظِّمْ لِي نُورًا.

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي.

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

دعای دور ششم از مروه به صفا

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، صَدَقَ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ، مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ

الْكَافِرُونَ، اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ الْهُدٰی وَالتَّقٰی وَالعِصْمَةَ
وَالْغِنٰی، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِیْ تَقُوْلُ وَخَيْرًا مِّمَّا تَقُوْلُ،
اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ رِضَاكَ وَالجَنَّةَ، وَاعُوْذُ بِكَ مِنْ سَخَطِكَ
وَالنَّارِ وَمَا یَقْرَبُنِیْ اِلَیْهَا مِنْ قَوْلٍ وَفِعْلٍ اَوْ عَمَلٍ، اَللّٰهُمَّ
بُنُوْرِكَ اهْتَدٰیْنَا، وَبِفَضْلِكَ اَسْتَغْنٰیْنَا، وَفِی كِتْفِكَ وَاِنْعَامِكَ
وَعَطَانِكَ وَاِحْسَانِكَ اَصْبَحْنَا وَاَمْسَيْنَا، اَنْتَ الْاَوَّلُ فَلَا
قَبْلَكَ شَیْءٌ، وَالْاٰخِرُ فَلَا بَعْدَكَ شَیْءٌ، وَالظَّاهِرُ فَلَا شَیْءَ
فَوْقَكَ، وَالبَاطِنُ فَلَا شَیْءَ دُوْنَكَ، نَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْفَلَسِ
وَالْكَسَلِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَفِتْنَةِ الْغِنٰی، وَتَسْلُوكَ الْقُوْزِ
بِالجَنَّةِ، رَبِّ اغْفِرْ وَاَرْحَمْ وَاَعْفُ وَتَكْرَّمْ وَتَجَاوِزْ عَمَّا
تَعْلَمُ، اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا لَا نَعْلَمُ، اِنَّكَ اَنْتَ اللّٰهُ الْاَعَزُّ الْاَكْرَمُ.
﴿اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوْ
اَعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْهِ اَنْ یَطْوِفَ بِهَمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَیْرًا فَاِنَّ
اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِیْمٌ﴾.

دعای دور هفتم از صفا به مروه

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ كَبِیْرًا، وَالحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِیْرًا، اَللّٰهُمَّ
حَبِّبْ اِلَیَّ الْاِیْمَانَ، وَزَيِّنْهُ فِیْ قَلْبِیْ، وَكَرِّهْ اِلَیَّ الْكُفْرَ

وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الرَّاشِدِينَ، رَبِّ اغْفِرْ
وَارْحَمْ وَاغْفُ وَتَكَرَّمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ، إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا لَا
تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ، اَللّهُمَّ اخْتِمْ بِالْخَيْرَاتِ
أَجَالَنَا، وَحَقِّقْ بِفَضْلِكَ أَمَالَنَا وَسَهِّلْ لِبُلُوغِ رِضَاكَ سُبُلَنَا،
وَحَسِّنْ فِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ أَعْمَالَنَا، يَا مُنْتَقِذَ الْغُرَقَى، يَا
مُنْجِيَ الْهَلَكَى، يَا شَاهِدَ كُلِّ نَجْوَى، يَا مُنْتَهَى كُلِّ شَكْوَى،
يَا قَدِيمَ الْإِحْسَانِ، يَا دَائِمَ الْمَعْرِوْفِ، يَا مَنْ لَا غِنَى بِشَيْءٍ
عَنْهُ، وَلَا بَدَ لِكُلِّ شَيْءٍ مِنْهُ، يَا مَنْ رَزَقَ كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهِ،
وَمَصِيرُ كُلِّ شَيْءٍ إِلَيْهِ، اَللّهُمَّ إِنِّي عَائِدُ بِكَ مِنْ شَرِّ
مَا عَظَّمْتَنَا، وَمِنْ شَرِّ مَا مَنَعْتَنَا، اَللّهُمَّ تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ، وَالْحَقَّنَا
بِالصَّالِحِينَ، غَيْرَ خَزَايَا وَلَا مَفْتُونِينَ، رَبِّ يَسِّرْ وَلَا
تُعَسِّرْ، رَبِّ أَتِمِّمْ بِالْخَيْرِ.

﴿إِنَّ الْصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ
اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

بخش سوم

اعمال و آداب

مدینه منوره

و بعضی دعاهاى مأثورہ

۱. آداب زیارت.
۲. زیارت رسول خدا ﷺ.
۳. زیارت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام.
۴. زیارت ائمهٔ بقیع علیهم السلام (امام حسن مجتبی، امام زین العابدین، امام محمد باقر، امام صادق علیهم السلام).
۵. زیارت جامعهٔ کبیره.
۶. زیارت امین الله.
۷. دعای عالیة المضامین.
۸. زیارت حضرت حمزه عموی رسول خدا ﷺ در اُحد.
۹. زیارت وداع.
۱۰. دعای امام حسین علیه السلام در روز عرفة.
۱۱. دعای کمیل.

اعمال و آداب مدینه منوره

مستحب است شخصی که به حج مشرف می‌شود، برای زیارت حضرت رسول ﷺ و حضرت زهراؓ و ائمهٔ بقیعؓ و سایر مشاهد مشرفه، به مدینه منوره مشرف شود. از حضرت علیؓ نقل شده که: «زیارت بیت‌الله الحرام را به زیارت رسول خدا ﷺ و زیارت قبوری که خداوند حق آنها و زیارت آنها را بر شما لازم نموده تمام کنید، به زیارت آن حضرت امر شده‌اید و ترک آن جفاست».^۱

۱. وسائل الشیعة، ۳۲۴/۱۴، أبواب المزار، باب ۲/۱۰.

آداب زیارت

نخستین شرط زیارت «ادب» است و ادب هم در سایه معرفت و محبت پدید می‌آید. خود را در محضر رسول الله ﷺ دیدن، و در برابر قبور پاک امامان ایستادن، هم آداب ظاهری دارد، هم آداب باطنی. در این جا به برخی از آن آداب اشاره می‌کنیم:

۱. قبل از ورود به زیارتگاه، غسل کردن و با طهارت بودن و نیز مستحب است خواندن این دعا هنگام غسل زیارت:

«بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ نُوراً وَ طَهُوراً وَ جِزْأً وَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ سَقَمٍ وَ آفَةٍ وَ عَاهَةٍ، اللَّهُمَّ طَهِّرْ بِهِ قَلْبِي وَ اشْرَحْ بِهِ صَدْرِي، وَ سَهِّلْ لِي بِهِ أَمْرِي.»

۲. لباس‌های پاکیزه پوشیدن و عطر و بوی خوش استعمال کردن.

۳. هنگام رفتن به زیارت، قدمهای کوتاه برداشتن، با آرامش و وقار راه رفتن، با خضوع و خشوع آمدن، و ترک کلمات بیهوده.

۴. هنگام رفتن به حرم و زیارت، زبان به تسبیح و حمد خدا گشودن و صلوات بر محمد و آل او فرستادن.

۵. بر درگاه حرم ایستادن و دعا خواندن، و اجازه ورود خواستن، و سعی در تحصیل رقت قلب و خشوع دل نمودن، و مقام و عظمت صاحب قبر را تصوّر نمودن، و اینکه او ما را می بیند، سخن ما را می شنود، و سلام ما را پاسخ می دهد.

۶. در وقت داخل شدن، پای راست را مقدم داشتن، و هنگام خروج از حرم پای چپ را، آن گونه که در ورود و خروج مسجد مستحب است.

۷. در برابر ضریح مطهر ایستادن و زیارت نامه خواندن.

۸. صاحب قبر را برای بر آمدن حاجت و رفع نیاز نزد خداوند شفیع قرار دادن.

۹. اگر عذری و ضعفی ندارد، ایستادن هنگام خواندن زیارت.

۱۰. خواندن دو رکعت نماز زیارت در حرم مطهر، و اگر زیارت ائمه معصومین علیهم السلام باشد بالای سر بهتر است و پس از نماز، دعاها را منقول را خواندن، و حاجت طلبیدن، و تلاوت قرآن با آرامش و ترتیل و طمأنینه و هدیه کردن ثواب آن به روح مقدس آن معصوم علیه السلام.

اذن دخول جهت زیارت

پسندیده است زائر هنگامی که خواست به حرم رسول خدا ﷺ یا یکی از مشاهد مشرفه داخل شود، بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي وَقَفْتُ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ بُيُوتِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَقَدْ مَنَعْتَ النَّاسَ أَنْ يَدْخُلُوا إِلَّا بِإِذْنِهِ، فَقُلْتُ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ»، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَقِدُ حُرْمَةَ صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِيفِ فِي غَيْبَتِهِ، كَمَا أَعْتَقِدُهَا فِي حَضَرَتِهِ، وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَخَلَفَاكَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَحْيَاءٌ عِنْدَكَ يُرْزَقُونَ، يَرُونَ مَقَامِي وَيَسْمَعُونَ كَلَامِي وَيَرُدُّونَ سَلَامِي، وَأَنَّكَ حَاجَبْتَ عَنِّي سَمْعِي كَلَامَهُمْ، وَفَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ، وَإِنِّي أَسْتَأْذِنُكَ يَا رَبِّ أَوَّلًا، وَأَسْتَأْذِنُ رَسُولَكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثَانِيًا، وَأَسْتَأْذِنُ خَلِيفَتَكَ الْإِمَامَ الْمَفْرُوضَ عَلَيَّ طَاعَتَهُ فَلَانُ بْنُ فَلَانٍ»^۱

و به جای فلان بن فلان نام آن امامی را که می خواهد زیارت کند و همچنین نام مبارک پدرشان را ببرد مثلاً اگر در زیارت امام حسین (ع) است، بگوید: «الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ (ع)» و اگر در

۱. در صورتی که زیارت یکی از ائمه معصومین (ع) باشد.

زیارت امام رضا علیه السلام است، بگوید: «عَلَيْ بْنِ مُوسَى الرُّضَا علیه السلام» و
 هکذا، پس ادامه دهد:

«وَالْمَلَائِكَةُ الْمُؤَكَّلِينَ بِهَذِهِ الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ ثَالِثًا، ءَادْخُلُ يَا
 رَسُولَ اللَّهِ، ءَادْخُلُ يَا حُجَّةَ اللَّهِ، ءَادْخُلُ يَا مَلَائِكَةَ اللَّهِ الْمُقَرَّبِينَ
 الْمُقِيمِينَ فِي هَذَا الْمَشْهَدِ، فَأَذِّنْ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ أَفْضَلَ مَا
 أَذْنَتْ لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَاءِكَ، فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا لِذَلِكَ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِذَلِكَ»
 پس عتبه مبارکه را ببوسد و داخل شود و بگوید: «بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ
 وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَ عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، اَللَّهُمَّ
 اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ».

زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله

کیفیت زیارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله چنین است که چون
 شخص داخل مسجد آن حضرت شود، نزدیک در بایستد و اذن
 دخول را بخواند و از درب جبرئیل وارد شود و پای راست
 خود را در وقت دخول مقدم بدارد، پس صد مرتبه «اللَّهُ أَكْبَرُ»
 بگوید، سپس دو رکعت نماز تحیت مسجد بگذارد و به سمت
 حجره شریفه برود و آن جا بایستد و بگوید:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، السَّلَامُ

عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، أَسْلَامٌ عَلَيْكَ يَا خَاتَمَ النَّبِيِّينَ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ، وَأَقَمْتَ الصَّلَاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصًا حَتَّى آتَيْتَ الْيَقِينَ، فَصَلَّوْا اللَّهَ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّاهِرِينَ».

پس نزد ستون پیش که در جانب راست قبر است و رو به قبله بایستد، به صورتی که دوش چپ او به جانب قبر باشد و دوش راست به جانب منبر، که آن موضع رسول خدا ﷺ است، و بگوید:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّكَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ رِسَالَاتِ رَبِّكَ، وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ حَتَّى آتَيْتَ الْيَقِينَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَأَدَيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ، وَأَنَّكَ قَدْ رُوِّفْتَ بِالْمُؤْمِنِينَ، وَغُلِظْتَ عَلَى الْكَافِرِينَ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِكَ أَفْضَلَ شَرَفٍ مَحَلِّ الْمُكْرَمِينَ، أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اسْتَنْقَذَنَا بِكَ مِنَ الشِّرْكِ وَالضَّلَالَةِ، اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَصَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَانْبِيَاءِكَ الْمُرْسَلِينَ وَعِبَادِكَ الصَّالِحِينَ، وَأَهْلِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِينَ، وَمَنْ سَبَّحَ لَكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَ

نَبِيِّكَ وَآمِنِكَ وَنَجِيكَ وَحَبِيبِكَ وَصَفِيكَ وَخَاصَّتِكَ وَصَفْوَتِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، اَللّٰهُمَّ اَعْطِهِ الدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ، وَاتِهِ الْوَسِيلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ، وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً يَغِيْطُهُ بِهِ الْاَوَّلُونَ وَالْاٰخِرُونَ، اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ قُلْتَ: «وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللهَ تَوَّاباً رَّحِيْمًا»، وَاِنِّيْ اَتِيْتُكَ مُسْتَغْفِراً تَائِباً مِنْ ذُنُوْبِيْ، وَاِنِّيْ اَتُوْجِّهُ بِكَ اِلَى اللهِ رَبِّيْ وَرَبِّكَ لِیَغْفِرَ لِيْ ذُنُوْبِيْ».

و اگر حاجتی داشته باشد، قبر مطهر را در قسمت پشت کتف خود قرار دهد و رو به قبله کند و دستها را به دعا بردارد و حاجت خود را بطلبد، که سزاوار است که برآورده شود اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالٰی.

سپس دو رکعت نماز زیارت خوانده، و ثواب آن را به پیامبر خدا ﷺ اهدا کند و بگوید:

«اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ صَلَّيْتُ وَرَكَعْتُ وَسَجَدْتُ لَكَ، وَحَدَّكَ لَشَرِيْكَ لَكَ لِاِنَّ الصَّلَاةَ وَالرُّكُوْعَ وَالسُّجُوْدَ لَا تَكُوْنُ اِلَّا لَكَ، لِاِنَّكَ اَنْتَ اللهُ الَّذِيْ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ، اَللّٰهُمَّ وَهَاتَانِ الرَّكْعَتَانِ هَدِيَّةٌ مِنِّيْ اِلَى سَيِّدِيْ وَمَوْلَايْ رَسُوْلِ اللهِ ﷺ، فَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّيْ بِاَحْسَنِ قَبُوْلِكَ، وَاجْرِنِيْ عَلٰی ذٰلِكَ بِاَفْضَلِ اَمْلِيْ، وَرَجَّئِيْ فِيْكَ وَفِيْ رَسُوْلِكَ، يَاوَلِيَّ الْمُؤْمِنِيْنَ».

زیارت حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام)

حضرت زهرا (علیها السلام) نزد خداوند مقامی بس والا دارد، و در زیارت آن بانوی بزرگ و فداکار، پاداشی عظیم است. به نقل علامه مجلسی در مصباح الأنوار، حضرت فاطمه (علیها السلام) فرمود: پدرم به من فرمود: هر که بر تو صلوات بفرستد، خداوند متعال او را بیامزد، و در هر جای از بهشت که باشم، او را به من ملحق سازد.

جای دقیق قبر آن حضرت، معلوم نیست. برخی مدفن او را در حرم پیامبر (بین قبر و منبر) می دانند، برخی گفته اند در خانه خودش (کنار مرقد پیامبر) دفن شده، بعضی هم مدفن او را در بقیع و در کنار قبر ائمه (علیهم السلام) می دانند. و بهتر است که در هر سه مکان، آن حضرت را زیارت کنی.

وقتی در هر یک از این مواضع ایستادی، خطاب به آن معصومه مطهره و پاره تن پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) بگو:

«السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ خَلِيلِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ صَفِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَمِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ خَيْرِ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَفْضَلِ

أَنْبِيَاءَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ خَيْرِ الْبَرِيَّةِ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَوْجَةَ وَلِيِّ
اللَّهِ وَخَيْرِ الْخَلْقِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أُمَّ الْحَسَنِ
وَالْحُسَيْنِ سَيِّدِي شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الصَّادِقَةُ
الشَّهِيدَةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الرِّضِيَّةُ الْمَرْضِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيَّتُهَا الْفَاضِلَةُ الزَّكِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْحَوْرَاءُ الْإِنْسِيَّةُ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى
بَعْلِكَ وَبَنِيكَ وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَعَلَى رُوحِكَ
وَبَدَنِكَ، أَشْهَدُ أَنَّكَ مَضِيَّتْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكَ، وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ فَقَدْ
سَرَّ رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ جَفَاكَ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ
قَطَعَ رَسُولَ اللَّهِ، لِأَنَّكَ بَضْعَةٌ مِنْهُ، وَرُوحُهُ الَّتِي بَيْنَ جَنَّتَيْهِ، كَمَا قَالَ
عَلَيْهِ أَفْضَلُ سَلَامِ اللَّهِ وَأَفْضَلُ صَلَوَاتِهِ، أَشْهَدُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَنِّي
رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَتْ عَنْهُ، سَاخِطٌ عَمَّنْ سَخِطَتْ عَلَيْهِ، مُتَبَرِّئٌ مِمَّنْ
تَبَرَّأَتْ مِنْهُ، مُوَالٍ لِمَنْ وَالَيْتَ، مُعَادٍ لِمَنْ عَادَيْتَ، مُبْغِضٌ لِمَنْ
أَبْغَضْتَ، مُحِبٌّ لِمَنْ أَحَبَبْتَ، وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً وَحَسِيباً وَجَازِياً
وَمُثِيباً».

سپس می گوئی:

«اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ

خَاتَمِ النَّبِيِّينَ، وَخَيْرِ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ، وَصَلِّ عَلَى وَصِيِّهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَآمَامِ الْمُسْلِمِينَ، وَخَيْرِ الْوَصِيِّينَ، وَصَلِّ عَلَى
فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِي شَبَابِ
أَهْلِ الْجَنَّةِ، الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، وَصَلِّ عَلَى زَيْنِ الْعَابِدِينَ عَلِيِّ بْنِ
الْحُسَيْنِ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بَاقِرِ عِلْمِ النَّبِيِّينَ، وَصَلِّ عَلَى
الضَّادِقِ عَنِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَى كَاطِمِ الْغَيْظِ فِي اللَّهِ
مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، وَصَلِّ عَلَى الرَّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى، وَصَلِّ عَلَى
التَّقِيِّ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، وَصَلِّ عَلَى النَّقِيِّ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَصَلِّ عَلَى
الرَّكِّيِّ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، وَصَلِّ عَلَى الْحَجَّةِ الْقَائِمِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ
عَلِيٍّ، اَللّهُمَّ أَحْيِ بِهِ الْعَدْلَ، وَأَمِتْ بِهِ الْجَوْرَ، وَزَيِّنْ بِبَقَائِهِ الْأَرْضَ،
وَأُظْهِرْ بِهِ دِينَكَ وَسُنَّةَ نَبِيِّكَ، حَتَّى لَا يَسْتَخْفِيَ بِشَيْءٍ مِنَ الْحَقِّ
مَخَافَةَ أَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ، وَاجْعَلْنَا مِنْ أَشْيَاعِهِ وَأَتْبَاعِهِ، وَالْمَقْبُولِينَ
فِي زُمْرَةِ أَوْلِيَائِهِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ
بَيْتِهِ، الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرِّجْسَ وَطَهَّرْتَ لَهُمْ تَطْهِيراً.

سپس دو رکعت نماز بگزار، و ثواب آن را به روح منور

حضرت زهرا عليها السلام هدیه کن، آن گاه این دعا را بخوان :

«اَللّهُمَّ اِنِّي اَتَوَجَّهُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ،
وَبَاہْلِ بَيْتِهِ صَلَوَاتُكَ، عَلَيْهِمْ، وَاسْئَلُكَ بِحَقِّكَ الْعَظِيمِ الَّذِي لَا يَعْلَمُ

كُنْهُهُ سِوَاكَ، وَأَسْأَلُكَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عِنْدَكَ عَظِيمٌ، وَبِأَسْمَاءِكَ
الْحُسْنَى الَّتِي أَمَرْتَنِي أَنْ أَدْعُوكَ بِهَا، وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الَّذِي
أَمَرْتَ بِهِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، أَنْ يَدْعُوَ بِهِ الطَّيْرَ فَاجَابَتْهُ،
وَبِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الَّذِي قُلْتَ لِلنَّارِ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ،
فَكَانَتْ بَرْدًا وَسَلَامًا، وَبِأَحَبِّ الْأَسْمَاءِ إِلَيْكَ وَأَشْرَفِهَا وَأَعْظَمِهَا
لَدَيْكَ، وَأَسْرَعِهَا إِجَابَةً وَأَنْجَحِهَا طَلَبَةً، وَبِمَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَمُسْتَحِقُّهُ
وَمُسْتَوْجِبُهُ، وَأَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ وَأَرْغَبُ إِلَيْكَ، وَاتَّضَرَّعُ وَأَلْحُ عَلَيْكَ،
وَأَسْأَلُكَ بِكِتَابِكَ الَّتِي أَنْزَلْتَهَا عَلَى أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ صَلَوَاتُكَ
عَلَيْهِمْ، مِنَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ وَالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ، فَإِنَّ فِيهَا
اسْمُكَ الْأَعْظَمَ، وَبِمَا فِيهَا مِنْ أَسْمَاءِكَ الْعَظُمَى، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُفَرِّجَ عَنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَشِيعَتِهِمْ وَمُحِبِّبِهِمْ
وَعَنِّي، وَتَفْتَحَ أَبْوَابَ السَّمَاءِ لِدُعَائِي، وَتَرْفَعَهُ فِي عَلَيَّيْنِ، وَتَأْذَنَ لِي
فِي هَذَا الْيَوْمِ وَفِي هَذِهِ بَفَرَجِي وَإِعْطَاءِ أَمَلِي وَسُؤْلِي فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ، يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ وَقُدْرَتُهُ إِلَّا هُوَ، يَا مَنْ سَدَّ الْهَوَاءَ
بِالسَّمَاءِ، وَكَبَسَ الْأَرْضَ عَلَى الْمَاءِ، وَاخْتَارَ لِنَفْسِهِ أَحْسَنَ الْأَسْمَاءِ،
يَا مَنْ سَمَّى نَفْسَهُ بِالْإِسْمِ الَّذِي تُقْضَى بِهِ حَاجَةٌ مَنْ يَدْعُوهُ، أَسْأَلُكَ
بِحَقِّ ذَلِكَ الْإِسْمِ، فَلَا شَفِيعَ أَقْوَى لِي مِنْهُ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُقْضِيَ لِي حَوَائِجِي، وَتُسَمِّعَ بِمُحَمَّدٍ وَعَلَيٍّ وَفَاطِمَةَ

وَالْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ، وَعَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَمُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ وَعَلِيَّ بْنَ مُوسَى، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ وَعَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَالْحُجَّةَ الْمُنتَظِرَ لِإِذْنِكَ، صَلَوَاتُكَ وَسَلَامُكَ وَرَحْمَتُكَ وَبَرَكَاتُكَ عَلَيْهِمْ صَوْتِي لِيَشْفَعُوا لِي إِلَيْكَ، وَتَشْفَعَهُمْ فِيَّ، وَلَا تَرُدَّنِي خَائِباً، بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

و حوائج خود را بخواه، إن شاء الله برآورده می شود.

زیارت ائمه بقیع علیهم السلام

چون خواستی این بزرگواران را زیارت کنی، در اذن دخول بگو:

« يَا مَوْلَايَ يَا أَبْنَاءَ رَسُولِ اللَّهِ، عَبْدُكُمْ وَابْنُ أَمَتِكُمُ الدَّلِيلُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ، وَالْمُضْعِفُ فِي عُلُوِّ قَدْرِكُمْ، وَالْمُعْتَرِفُ بِحَقِّكُمْ، جَاءَكُمْ مُسْتَجِيرًا بِكُمْ، قَاصِدًا إِلَى حَرَمِكُمْ، مُتَقَرِّبًا إِلَى مَقَامِكُمْ، مُتَوَسِّلًا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بِكُمْ، ءَادْخُلُ يَا مَوْلَايَ، ءَادْخُلُ يَا أَوْلِيَاءَ اللَّهِ، ءَادْخُلُ يَا مَلَائِكَةَ اللَّهِ الْمُحْدِقِينَ بِهَذَا الْحَرَمِ، الْمُقِيمِينَ بِهَذَا الْمَشْهَدِ».

و بعد از خضوع و رقت قلب داخل شو و پای راست را مقدم بدار و بگو:

«اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَ سُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا،

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْفَرْدِ الصَّمَدِ، الْمَاجِدِ الْأَحَدِ، الْمُتَفَضِّلِ الْمَنَّانِ، الْمُتَطَوِّلِ
الْحَنَّانِ، الَّذِي مَنْ بَطُولِهِ، وَسَهْلَ زِيَارَةِ سَادَاتِي بِإِحْسَانِهِ، وَلَمْ
يَجْعَلْنِي عَنْ زِيَارَتِهِمْ مَمْنُوعًا، بَلْ تَطَوَّلَ وَمَنَحَ.

سپس نزدیک قبور مقدس ایشان برو، و پشت به قبله و رو

به قبر ایشان کن، و بگو:

«الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّمَّةَ الْهُدَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ
التَّقْوَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْحَجَّجُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا، السَّلَامُ
عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْقَوَّامُ فِي الْبَرِّيَّةِ بِالْقِسْطِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ
الصَّفْوَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ آلَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ
النَّجْوَى، أَشْهَدُ أَنَّكُمْ قَدْ بَلَّغْتُمْ وَنَصَحْتُمْ وَصَبَرْتُمْ فِي
ذَاتِ اللَّهِ، وَكُذِّبْتُمْ وَأُسِيئَ إِلَيْكُمْ فَغَفَرْتُمْ، وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ
الْأَيُّمَّةَ الرَّاشِدُونَ الْمُهْتَدُونَ، وَأَنَّ طَاعَتَكُمْ مَفْرُوضَةٌ، وَأَنَّ
قَوْلَكُمْ الصَّدَقُ، وَأَنَّكُمْ دَعَوْتُمْ فَلَمْ تُجَابُوا، وَأَمَرْتُمْ فَلَمْ
تُطَاعُوا، وَأَنَّكُمْ دَعَائِمُ الدِّينِ وَأَرْكَانُ الْأَرْضِ، لَمْ تَزَالُوا
بِعَيْنِ اللَّهِ، يَنْسَخُكُمْ مِنْ أَصْلَابِ كُلِّ مُطَهَّرٍ، وَيَنْقُلُكُمْ مِنْ
أَرْحَامِ الْمُطَهَّرَاتِ، لَمْ تُدَنَّسْكُمْ الْجَاهِلِيَّةُ الْجَهْلَاءُ، وَلَمْ
تَشْرِكْ فِيكُمْ فِتْنُ الْأَهْوَاءِ، طِبْتُمْ وَطَابَ مَنَبَتُكُمْ، مَنْ يَكُمُ
عَلَيْنَا دِيَانُ الدِّينِ، فَجَعَلَكُمْ فِي بُيُوتِ آدَمَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ

فِيهَا اسْمُهُ، وَ جَعَلَ صَلَاتَنَا عَلَيْكُمْ رَحْمَةً لَنَا وَ كَفَّارَةً لِدُنُوبِنَا،
 إِذْ اخْتَارَكُمُ اللَّهُ لَنَا، وَ طَيَّبَ خَلْقَنَا بِمَا مَنَّ عَلَيْنَا مِنْ
 وَلَا يَتِيكُم، وَ كُنَّا عِنْدَهُ مُسَمِّينَ بِعِلْمِكُمْ، مُعْتَرِفِينَ بِتَصَدِّيقِنَا
 إِيَّاكُمْ، وَ هَذَا مَقَامٌ مَنْ أَسْرَفَ وَ أَخْطَا وَ اسْتَكَانَ وَ أَقَرَّ بِمَا
 جَنَى، وَ رَجَى بِمَقَامِهِ الْخَلَاصَ، وَ أَنْ يَسْتَنْقِذَهُ بِكُمْ
 مُسْتَنْقِذُ الْهَلَكَى مِنَ الرَّدَى، فَكُونُوا لِي شُفَعَاءَ، فَقَدْ وَقَدْتُ
 إِلَيْكُمْ إِذْ رَغِبَ عَنْكُمْ أَهْلُ الدُّنْيَا، وَ اتَّخَذُوا آيَاتِ اللَّهِ
 هُزُوءًا، وَ اسْتَكْبَرُوا عَنْهَا، يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ لَا يَسْهُو، وَ دَائِمٌ
 لَا يَلْهُو، وَ مُحِيطٌ بِكُلِّ شَيْءٍ، لَكَ الْمَنْ بِمَا وَقَّعْتَنِي، وَ عَرَّفْتَنِي
 بِمَا أَقَمْتَنِي عَلَيْهِ، إِذْ صَدَّ عَنْهُ عِبَادُكَ وَ جَاهِلُوا مَعْرِفَتَهُ،
 وَ اسْتَحَفُّوا بِحَقِّهِ، وَ مَالُوا إِلَى سِوَاهُ، فَكَانَتِ الْمِنَّةُ مِنْكَ عَلَيَّ
 مَعَ أَقْوَامٍ خَصَصْتَهُمْ بِمَا خَصَصْتَنِي بِهِ، فَلَكَ الْحَمْدُ إِذْ كُنْتُ
 عِنْدَكَ فِي مَقَامِي هَذَا مَذْكُورًا مَكْتُوبًا، فَلَا تَحْرِمْنِي مَا رَجَوْتُ،
 وَلَا تُخَيِّبْنِي فِي مَا دَعَوْتُ، بِحُرْمَةِ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ،
 وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ».

پس دعا کن از برای خود به هر چه خواهی.

شیخ طوسی رحمته الله در تهذیب فرموده: بعد از آن هشت رکعت

نماز زیارت بجا آور، یعنی از برای هر امامی دو رکعت.

زیارت امام حسن مجتبیٰ (علیه السلام)

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ نَبِيِّ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ فَاطِمَةَ
الرَّهْزَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ
اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صِرَاطَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا لِسَانَ حِكْمَةِ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاصِرَ دِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّيِّدُ الرَّكِّي،
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الثَّبَرُ الثَّقِي، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْقَائِمُ الْأَمِينُ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَالِمُ بِالتَّنْزِيلِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْهَادِي
الْمَهْدِي، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْبَاهِرُ الْخَفِيُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
الطَّاهِرُ الرَّكِّي، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الصَّدِّيقُ الشَّهِيدُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا الْحَقُّ الْحَقِيقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنَ
عَلِيٍّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

زیارت امام زین العابدین (علیه السلام)

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَيْنَ الْعَابِدِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَيْنَ
الْمُتَهَجِّدِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا إِمَامَ الْمُتَّقِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ

الْمُسْلِمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا قُرَّةَ عَيْنِ النَّاطِرِينَ
 الْعَارِفِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَصِيَّ الْوَصِيِّينَ، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ يَا خَازِنَ وَصَايَا الْمُرْسَلِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 ضَوْءَ الْمُسْتَوْحِشِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ الْمُجْتَهِدِينَ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سِرَاجَ الْمُتَنَاضِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 دُخِيرَةَ الْمُتَعَبِّدِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُصْبِحَ الْعَالَمِينَ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِينَةَ الْعِلْمِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَكِينَةَ
 الْحِلْمِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مِيزَانَ الْقِصَاصِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَفِينَةَ
 الْخَلَاصِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَحْرَ النَّدَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَدْرَ
 الدُّجَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْأَوَّاهُ الْحَلِيمُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الصَّابِرُ الْحَكِيمُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَبِّيسَ الْبُكَائِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا مُصْبِحَ الْمُؤْمِنِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَايَ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَشْهَدُ
 أَنَّكَ حُجَّةُ اللَّهِ وَابْنُ حُجَّتِهِ وَأَبُو حُجَّجِهِ، وَابْنُ أَمِينِهِ وَابْنُ أَمْنَاءِهِ،
 وَأَنَّكَ نَاصَحَتٌ فِي عِبَادَةِ رَبِّكَ، وَسَارَعْتَ فِي مَرْضَاتِهِ، وَخَيَّبْتَ
 أَعْدَاءَهُ، وَسَرَرْتَ أَوْلِيَاءَهُ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ عَبَدْتَ اللَّهَ حَقَّ عِبَادَتِهِ،
 وَاتَّقَيْتَهُ، حَقَّ تَقَاتِهِ، وَأَطَعْتَهُ حَقَّ طَاعَتِهِ، حَتَّى آتَيْكَ الْيَقِينَ، فَعَلَيْكَ
 يَا مَوْلَايَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ أَفْضَلَ النَّحْيَةِ، وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتُهُ.

زیارت امام محمد باقر علیه السلام

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْبَاقِرُ يَعْلَمُ اللَّهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الْفَاحِصُ عَنْ دِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُبَيَّنُ لِحُكْمِ اللَّهِ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْقَائِمُ بِقِسْطِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّاصِحُ
 لِعِبَادِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الدَّاعِي إِلَى اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الدَّلِيلُ عَلَى اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْحَبْلُ الْمَتِينُ، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ أَيُّهَا الْفَضْلُ الْمُبِينُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النُّورُ الشَّاطِعُ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْبَدْرُ الْلَامِعُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْحَقُّ
 الْبَالِغُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّرَاجُ الْأَسْرَجُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 النَّجْمُ الْأَزْهَرُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْكَوْكَبُ الْأَبْيَرُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيُّهَا الْمُنَزَّهَ عَنِ الْمُعْضَلَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمَعْصُومُ مِنْ
 الزَّلَّاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الرِّكِّيُّ فِي الْحَسَبِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الرَّفِيعُ فِي النَّسَبِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْقَصْرُ الْمَشِيدُ، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ أَجْمَعِينَ، أَشْهَدُ يَا مَوْلَايَ أَنَّكَ قَدْ
 صَدَعْتَ بِالْحَقِّ صَدْعًا، وَبَقَرْتَ الْعِلْمَ بَقْرًا، وَنَثَرْتَ تَنْثَرًا، لَمْ تَأْخُذْكَ
 فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ، وَكُنْتَ لِدِينِ اللَّهِ مُكَاتِمًا، وَقَضَيْتَ مَا كَانَ عَلَيْكَ،
 وَأَخْرَجْتَ أَوْلِيَاءَكَ مِنْ وَلَايَةِ غَيْرِ اللَّهِ إِلَى وَلَايَةِ اللَّهِ، وَأَمَرْتَ بِطَاعَةِ

اللَّهُ، وَنَهَيْتَ عَنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، حَتَّى قَبَضَكَ اللَّهُ إِلَى رِضْوَانِهِ، وَذَهَبَ بِكَ إِلَى دَارِ كِرَامَتِهِ، وَإِلَى مَسَاكِينِ أَصْفِيَاءِهِ، وَمُجَاوِرَةِ أَوْلِيَاءِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

زيارت امام صادق عليه السلام

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْإِمَامُ الصَّادِقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْوَصِيُّ النَّاطِقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْفَائِزُ الرَّائِقُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّنَامُ الْأَعْظَمُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الصِّرَاطُ الْأَقْوَمُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُصْبِحَ الظُّلُمَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا دَافِعَ الْمُغْضَلَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُفْتَاخَ الْخَيْرَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَعْدِنَ الْبَرَكَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَاحِبَ الْحُجَجِ وَالِدَلَالَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَاحِبَ الْبَرَاهِينِ الْوَاضِحَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاصِرَ دِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاشِرَ حُكْمِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاصِلَ الْخِطَابَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا كَاشِفَ الْكُرْبَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمِيدَ الصَّادِقِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا لِسَانَ النَّاطِقِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلْفَ الْخَائِفِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَعِيمَ الصَّادِقِينَ الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَ الْمُسْلِمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا هَادِيَ الْمُضِلِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَكْنَ الطَّائِعِينَ، أَشْهَدُ يَا مَوْلَايَ

أَنَّكَ عَلَى الْهُدَى، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى، وَشَمْسُ الصُّحَى، وَبَحْرُ الْمَدَى،
وَكَهْفُ الْوَرَى، وَالْمَثَلُ الْأَعْلَى، صَلَّى اللَّهُ عَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ،
وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى الْعَبَّاسِ عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
وَسَلَّمَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

سپس برای هر امامی دو رکعت نماز می خوانی.
به تصریح اکثر بزرگان بهترین زیارت برای ائمه بقیع علیهم السلام
همان زیارت جامعه کبیره است.

زیارت جامعه کبیره

از حضرت امام علی النقی علیه السلام روایت شده است که فرمود
هرگاه خواستی یکی از ائمه را زیارت کنی چون به درگاه
رسیدی بایست و شهادتین را بگو:
«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

و با حال غسل باش و چون داخل حرم شدی و قبر را دیدی
بایست و سی مرتبه «اللَّهُ أَكْبَرُ» بگو، پس اندکی با آرامش دل و تن
راه برو و گامها را نزدیک یکدیگر بگذار، سپس بایست و سی
مرتبه «اللَّهُ أَكْبَرُ» بگو. آن گاه نزدیک قبر مطهر برو و چهل مرتبه

«اللَّهُ أَكْبَرُ» بگو تا صد تکبیر تمام شده باشد، پس بگو:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النَّبِيِّ، وَ مَوْضِعِ الرِّسَالَةِ، وَ مُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ، وَ مَهْبِطِ الْوَحْيِ، وَ مَعْدِنِ الرَّحْمَةِ، وَ حُزَانِ الْعِلْمِ، وَ مُنْتَهَى الْجِلْمِ، وَ أَصُولِ الْكَرَمِ، وَ قَادَةَ الْأُمَمِ، وَأَوْلِيَاءِ النَّعَمِ، وَ عُنَاصِرِ الْأَبْرَارِ وَ دَعَائِمِ الْأَخْيَارِ، وَ سَاسَةَ الْعِبَادِ، وَ أَرْكَانَ الْبِلَادِ، وَ أَبْوَابَ الْإِيمَانِ، وَ أَمَنَاءَ الرَّحْمَنِ، وَ سُلَالَةَ النَّبِيِّينَ، وَ صَفْوَةَ الْمُرْسَلِينَ، وَ عِتْرَةَ خَيْرَةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَى أَيْمَةِ الْهُدَى، وَ مَصَابِيحِ الدُّجَى، وَ أَعْلَامِ التَّقَى، وَ دَوَى النَّهْيِ، وَ أَوْلَى الْحُجَى، وَ كَهْفِ الْوَرَى، وَ وَرَثَةِ الْأَنْبِيَاءِ، وَ الْمَثَلِ الْأَعْلَى، وَ الدَّعْوَةِ الْحُسْنَى، وَ حُجِّجِ اللَّهَ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ الْأُولَى، وَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَى مَحَالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ، وَ مَسَاكِينِ بَرَكَاتِهِ، وَ مَعَادِنِ حِكْمَةِ اللَّهِ، وَ حَفَظَةِ سِرِّ اللَّهِ، وَ حَمَلَةِ كِتَابِ اللَّهِ، وَ أَوْصِيَاءِ نَبِيِّ اللَّهِ، وَ ذُرِّيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَى الدُّعَاةِ إِلَى اللَّهِ، وَ الْأَدِلَّةِ عَلَى مَرْضَاتِ اللَّهِ، وَ الْمُسْتَقَرِّينَ فِي أَمْرِ اللَّهِ، وَ التَّامِّينَ فِي مَحَبَّةِ اللَّهِ، وَ الْمُخْلِصِينَ فِي تَوْحِيدِ اللَّهِ، وَ الْمُظْهِرِينَ لِأَمْرِ اللَّهِ وَ نَهْيِهِ، وَ عِبَادِهِ الْمُكْرَمِينَ، الَّذِينَ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، وَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَى الْأَيْمَةِ الدُّعَاةِ، وَ الْقَادَةِ الْهُدَاةِ، وَ السَّادَةِ الْوُلَاةِ، وَ الدَّادَةِ الْحُمَاةِ، وَ أَهْلِ الذِّكْرِ

وَأُولَى الْأَمْرِ، وَبَقِيَّةِ اللَّهِ وَخَيْرَتِهِ، وَحِزْبِهِ وَعَيْبَةِ عِلْمِهِ وَحُجَّتِهِ وَصِرَاطِهِ وَنُورِهِ وَبُرْهَانِهِ وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ كَمَا شَهِدَ اللَّهُ لِنَفْسِهِ وَشَهِدَتْ لَهُ مَلَائِكَتُهُ وَأُولُوا الْعِلْمِ مِنْ خَلْقِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ الْمُتَنَجِّبُ وَرَسُولُهُ الْمُرْتَضَى، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ الْأَيْمَةُ الرَّاشِدُونَ السَّمْعِيُّونَ الْمُعْصُمُونَ الْمَكْرُمُونَ الْمُقَرَّبُونَ الْمُتَّقُونَ الصَّادِقُونَ الْمُصْطَفَوْنَ، الْمُطِيعُونَ لِلَّهِ، الْقَوَامُونَ بِأَمْرِهِ، الْعَامِلُونَ بِإِرَادَتِهِ، الْفَائِزُونَ بِكَرَامَتِهِ، إِصْطَفَاكُمْ بِعِلْمِهِ، وَارْتَضَاكُمْ لِغَيْبِهِ، وَاخْتَارَكُمْ لِسِرِّهِ، وَاجْتَبَيْكُمْ بِقُدْرَتِهِ، وَاعَزَّكُمْ بِهُدَاهُ وَخَصَّكُمْ بِبُرْهَانِهِ، وَأَنْتَجَبَكُمْ لِنُورِهِ، وَأَيْدَكُمْ بِرُوحِهِ، وَرَضِيَكُمْ خُلَفَاءَ فِي أَرْضِهِ، وَحُجَجًا عَلَى بَرِيَّتِهِ، وَأَنْصَارًا لِدِينِهِ، وَحَفَظَةً لِسِرِّهِ، وَخَزَنَةً لِعِلْمِهِ، وَمُسْتَوْدَعًا لِحُكْمَتِهِ، وَتَرَاجِمَةً لَوْحِيهِ، وَأَرْكَانًا لِتَوْحِيدِهِ، وَشُهَدَاءَ عَلَى خَلْقِهِ، وَأَعْلَامًا لِعِبَادِهِ، وَمَنَارًا فِي بِلَادِهِ، وَأَدْلَاءَ عَلَى صِرَاطِهِ، عَصَمَكُمْ اللَّهُ مِنَ الزَّلَلِ، وَآمَنَكُمْ مِنَ الْفِتَنِ، وَطَهَّرَكُمْ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَذْهَبَ عَنْكُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرَكُمْ تَطْهِيرًا، فَعَظَّمْتُمْ جَلَالَهُ، وَأكْبَرْتُمْ شَأْنَهُ، وَمَجَّدْتُمْ كَرَمَهُ، وَأَدْمَنْتُمْ ذِكْرَهُ، وَكَدَّيْتُمْ مِثْقَالَهُ، وَأَحْكَمْتُمْ عَقْدَ طَاعَتِهِ، وَنَصَحْتُمْ لَهُ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَدَعَوْتُمْ إِلَى سَبِيلِهِ

بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، وَبَدَلْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فِي مَرْضَاتِهِ، وَصَبَرْتُمْ عَلَى مَا أَصَابَكُمْ فِي جَنْبِهِ، وَأَقَمْتُمْ الصَّلَاةَ، وَآتَيْتُمْ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَجَاهَدْتُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، حَتَّى أَعْلَنْتُمْ دَعْوَتَهُ، وَبَيَّنْتُمْ فَرَائِضَهُ، وَأَقَمْتُمْ حُدُودَهُ، وَنَشَرْتُمْ شَرَائِعَ أَحْكَامِهِ، وَسَنَنْتُمْ سُنَّتَهُ، وَصِرْتُمْ فِي ذَلِكَ مِنْهُ إِلَى الرِّضَا، وَسَلَّمْتُمْ لَهُ الْقَضَاءَ، وَصَدَقْتُمْ مِنْ رُسُلِهِ مَنْ مَضَى، فَالزَّاعِبُ عَنْكُمْ مَارِقٌ، وَاللَّازِمُ لَكُمْ لَاحِقٌ، وَالْمُقَصَّرُ فِي حَقِّكُمْ زَاهِقٌ، وَالْحَقُّ مَعَكُمْ، وَفِيكُمْ وَمِنْكُمْ وَإِلَيْكُمْ، وَأَنْتُمْ أَهْلُهُ، وَمَعْدِنُهُ، وَمِيزَانُ النُّبُوءَةِ عِنْدَكُمْ، وَإِبَابُ الْخَلْقِ إِلَيْكُمْ، وَحِسَابُهُمْ عَلَيْكُمْ، وَفَصْلُ الْخِطَابِ عِنْدَكُمْ، وَآيَاتُ اللَّهِ لَدَيْكُمْ، وَعَزَائِمُهُ فِيكُمْ، وَنُورُهُ وَبُرْهَانُهُ عِنْدَكُمْ، وَأَمْرُهُ إِلَيْكُمْ، مَنْ وَالَاكُمْ فَقَدْ وَالَى اللَّهَ، وَمَنْ عَادَاكُمْ فَقَدْ عَادَ اللَّهَ، وَمَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ، وَمَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ فَقَدْ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ، أَنْتُمْ [السَّبِيلُ الْأَعْظَمُ وَ] الصِّرَاطُ الْأَقْوَمُ، وَشَهْدَاءُ دَارِ الْفَنَاءِ، وَشُفَعَاءُ دَارِ الْبَقَاءِ، وَالرَّحْمَةُ الْمَوْصُولَةُ، وَالْأُيَّةُ الْمَخْزُونَةُ، وَالْأَمَانَةُ الْمُحْفَظَةُ، وَالْبَابُ الْمُبْتَلَى بِهِ النَّاسُ، مَنْ أَتَيْكُمْ نَجَى، وَمَنْ لَمْ يَأْتِكُمْ هَلَكَ، إِلَى اللَّهِ تَدْعُونَ، وَعَلَيْهِ تَدُلُّونَ، وَبِهِ تُؤْمِنُونَ، وَلَهُ تُسَلِّمُونَ، وَبِأَمْرِهِ تَعْمَلُونَ، وَإِلَى سَبِيلِهِ تُرْشِدُونَ، وَبِقَوْلِهِ تَحْكُمُونَ، سَعَدَ مَنْ وَالَاكُمْ، وَهَلَكَ مَنْ

عَادَاكُمْ، وَ خَابَ مَنْ جَحَدَكُمْ، وَ ضَلَّ مَنْ فَارَقَكُمْ، وَ فَازَ مَنْ تَمَسَّكَ بِكُمْ، وَ آمَنَ مَنْ لَجَأَ إِلَيْكُمْ، وَ سَلِمَ مَنْ صَدَّقَكُمْ، وَ هَدَىٰ مَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ، مَنْ اتَّبَعَكُمْ فَالْجَنَّةُ مَاوِيَهُ، وَ مَنْ خَالَفَكُمْ فَالنَّارُ مَثْوِيَهُ، وَ مَنْ جَحَدَكُمْ كَافِرٌ، وَ مَنْ حَارَبَكُمْ مُشْرِكٌ، وَ مَنْ رَدَّ عَلَيْكُمْ فِي اسْفَلِ دَرَكٍ مِنَ الْجَحِيمِ، أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا سَابِقٌ لَكُمْ فِيمَا مَضَىٰ، وَ جَارٍ لَكُمْ فِيمَا بَقِيَ، وَ أَنَّ أَرْوَاحَكُمْ وَ نُورَكُمْ وَ طِينَتَكُمْ وَاحِدَةٌ، طَابَتْ وَ طَهَّرَتْ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ، خَلَقَكُمْ اللَّهُ أَنْوَارًا، فَجَعَلَ لَكُمْ بِعَرَشِهِ مُحَدِّقِينَ، حَتَّىٰ مَنْ عَلَيْنَا بِكُمْ، فَجَعَلَ لَكُمْ فِي بُيُوتِ آدَمَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ، وَ جَعَلَ صَلَوَاتُنَا عَلَيْكُمْ وَ مَا خَصَّنَا بِهِ مِنْ وَلَائَتِكُمْ طِيبًا لِخُلُقِنَا، وَ طَهَارَةً لِأَنْفُسِنَا، وَ تَزَكِيَةً لَنَا، وَ كَفَّارَةً لِدُنُوبِنَا، فَكُنَّا عِنْدَهُ مُسَلِّمِينَ بِفَضْلِكُمْ، وَ مَعْرُوفِينَ بِتَضَدِّيقِنَا إِيَّاكُمْ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِكُمْ أَشْرَفَ مَحَلِّ الْمُكْرَمِينَ، وَ أَعْلَىٰ مَنَازِلِ الْمُقَرَّبِينَ، وَ أَرْفَعَ دَرَجَاتِ الْمُرْسَلِينَ، حَيْثُ لَا يُلْحَقُهُ لَاحِقٌ، وَ لَا يَفُوقُهُ فَائِقٌ، وَ لَا يَسْبِقُهُ سَابِقٌ، وَ لَا يَطْمَعُ فِي إِذْرَاكِهِ طَامِعٌ، حَتَّىٰ لَا يَبْقَىٰ مَلَكٌ مَقْرَّبٌ، وَ لَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ، وَ لَا صَدِيقٌ وَ لَا شَهِيدٌ، وَ لَا عَالِمٌ وَ لَا جَاهِلٌ، وَ لَا دَنِيٌّ وَ لَا فَاضِلٌ، وَ لَا مُؤْمِنٌ ضَالِحٌ، وَ لَا فَاجِرٌ طَالِحٌ، وَ لَا جَبَّارٌ عَنِيدٌ، وَ لَا شَيْطَانٌ مَرِيدٌ، وَ لَا خَلْقٌ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ شَهِيدٌ، إِلَّا عَرَفَهُمْ جَلَالَةَ أَمْرِكُمْ، وَ عِظَمَ خَطَرِكُمْ، وَ كِبَرَ شَأْنِكُمْ، وَ تَمَامَ نُورِكُمْ وَ صِدْقَ

مَقَاعِدِكُمْ، وَ تَبَاتَ مَقَامِكُمْ، وَ شَرَفَ مَحَلِّكُمْ وَ مَنَزِلَتِكُمْ عِنْدَهُ، وَ كَرَامَتِكُمْ عَلَيْهِ، وَ خَاصَّتْكُمْ لَدَيْهِ، وَ قُرَّبَ مَنَزِلَتِكُمْ مِنْهُ، بِأَبِي أَنْتُمْ وَ أُمِّي وَ أَهْلِي وَ مَالِي وَ أَسْرَتِي، أَشْهَدُ اللَّهَ وَ أَشْهَدُكُمْ أَنِّي مُؤْمِنٌ بِكُمْ وَ بِمَا آمَنْتُمْ بِهِ، كَافِرٌ بَعْدُوكُمْ وَ بِمَا كَفَرْتُمْ بِهِ، مُسْتَبْصِرٌ بِشَأْنِكُمْ وَ بِضَلَالَةِ مَنْ خَالَفَكُمْ، مُوَالٍ لَكُمْ وَ لِأَوْلِيَاءِكُمْ، مُبْغِضٌ لِأَعْدَائِكُمْ وَ مُعَادٍ لَهُمْ، سَلَّمَ لِمَنْ سَالَمَكُمْ، وَ حَرَبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمْ، مُحَقِّقٌ لِمَا حَقَّقْتُمْ، مُبْطِلٌ لِمَا أَبْطَلْتُمْ، مُطِيعٌ لَكُمْ، عَارِفٌ بِحَقِّكُمْ، مُقِرٌّ بِفَضْلِكُمْ، مُحْتَمِلٌ لِعِلْمِكُمْ، مُحْتَجِبٌ بِذِمَّتِكُمْ، مُعْتَرِفٌ بِكُمْ، مُؤْمِنٌ بِأَيَابِكُمْ، مُصَدِّقٌ بِرَجْعَتِكُمْ، مُنْتَظِرٌ لِأَمْرِكُمْ، مُزْتَقِبٌ لِدَوْلَتِكُمْ، آخِذٌ بِقَوْلِكُمْ، عَامِلٌ بِأَمْرِكُمْ، مُسْتَجِيبٌ بِكُمْ، زَائِرٌ لَكُمْ، لَائِدٌ عَائِدٌ بِقُبُورِكُمْ، مُسْتَشْفِعٌ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِكُمْ، وَ مُتَقَرِّبٌ بِكُمْ إِلَيْهِ، وَ مُقَدِّمُكُمْ أَمَامَ طَلِبَتِي وَ حَوَائِجِي وَ إِرَادَتِي فِي كُلِّ أَحْوَالِي وَ أُمُورِي، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَ عَلَانِيَتِكُمْ وَ شَاهِدِكُمْ وَ غَائِبِكُمْ وَ أَوْلِيَكُمْ وَ آخِرِكُمْ، وَ مَفْوُضٌ فِي ذَلِكَ كُلِّهِ إِلَيْكُمْ، وَ مُسَلِّمٌ فِيهِ مَعَكُمْ، وَ قَلْبِي لَكُمْ مُسَلِّمٌ، وَ رَأْيِي لَكُمْ تَبَعٌ، وَ نُصْرَتِي لَكُمْ مُعَدَّةٌ، حَتَّى يُحْيِيَ اللَّهُ تَعَالَى دِينَهُ بِكُمْ، وَ يَرُدَّكُمْ فِي آيَامِهِ، وَ يُظْهِرَكُمْ لِعَذْلِهِ، وَ يُمَكِّنَكُمْ فِي أَرْضِهِ، فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَامَعَ غَيْرِكُمْ، آمَنْتُ بِكُمْ، وَ تَوَلَّيْتُ آخِرَكُمْ بِمَا تَوَلَّيْتُ بِهِ أَوْلَكُمْ، وَ بَرَّئْتُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَ مِنْ الْجِبْتِ وَ الطَّاغُوتِ

وَالشَّيَاطِينَ وَحِزْبِهِمُ الظَّالِمِينَ لَكُمْ، وَالْجَاذِبِينَ لِحَقِّكُمْ،
وَالْمَارِقِينَ مِنْ وَلَايَتِكُمْ، وَالْغَاصِبِينَ لِإِزْثِكُمْ، وَالشَّاكِينَ فِيكُمْ،
وَالْمُنْحَرِفِينَ عَنْكُمْ، وَمِنْ كُلِّ وَلِيَّةٍ دُونَكُمْ، وَكُلِّ مَطَاعٍ سِوَاكُمْ،
وَمِنَ الْأُيُمَةِ الَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ، فَتَبَتَّنِي اللَّهُ أَبَدًا مَا حَيِّتُ عَلَى
مَوَالِيكُمْ وَمَحَبَّتِكُمْ وَدِينِكُمْ، وَفَقَنِي لِطَاعَتِكُمْ، وَرَزَقَنِي
شَفَاعَتَكُمْ، وَجَعَلَنِي مِنْ خِيَارِ مَوَالِيكُمْ، التَّابِعِينَ لِمَا دَعَوْتُمْ إِلَيْهِ، وَ
جَعَلَنِي مِمَّنْ يَقْتَضُ آثَارَكُمْ، وَيَسْلُكُ سَبِيلَكُمْ، وَيَهْتَدِي بِهَدْيِكُمْ،
وَيُخَسِّرُ فِي زُمْرَتِكُمْ، وَيَكُرُّ فِي رَجْعَتِكُمْ، وَيُمَلِّكَ فِي دَوْلَتِكُمْ،
وَيُشَرِّفُ فِي عَافِيَتِكُمْ، وَيُمْكِّنُ فِي أَيْامِكُمْ، وَتَقِرَّ عَيْنُهُ غَدًا
بِرُؤْيَاكُمْ، يَا بِي أَنْتُمْ وَأَمِّي وَنَفْسِي وَاهْلِي وَمَالِي، مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بَدَاءَ
بِكُمْ، وَمَنْ وَحَدَهُ قَبْلَ عَنْكُمْ، وَمَنْ قَصَدَهُ تَوَجَّهَ بِكُمْ، مَسْأَلِي لَا
أُحْصِي ثَنَائَكُمْ، وَلَا أَبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ كُنْهَكُمْ، وَمِنَ الْوَصْفِ قَدْرَكُمْ، وَ
أَنْتُمْ نُورُ الْأَخْيَارِ، وَهُدَاةُ الْأَبْرَارِ، وَحُجَجُ الْجَبَّارِ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ، وَبِكُمْ
يَخْتِمُ، وَبِكُمْ يُنَزَّلُ الْغَيْثُ، وَبِكُمْ يُمَسِّكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى
الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَبِكُمْ يُنْفَسُ الْهَمُّ وَيَكْشِفُ الضَّرُّ، وَعِنْدَكُمْ مَا
نَزَلَتْ بِهِ رُسُلُهُ، وَهَبَطَتْ بِهِ مَلَائِكَتُهُ وَإِلَى جَدِّكُمْ».

و اگر زیارت امیر المؤمنین علی (علیه السلام) باشد به جای: «وَإِلَى

جَدِّكُمْ» بگو:

«وَالِىَ أَخِيكَ، بُعِثَ الرُّوحُ الْأَمِينُ، أَنَاكُمْ اللَّهُ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا
 مِنَ الْعَالَمِينَ، طَاطَا كُلُّ شَرِيفٍ لَشَرَفِكُمْ، وَبَخَعَ كُلُّ مُتَكَبِّرٍ
 لِبَطَاعَتِكُمْ، وَخَضَعَ كُلُّ جَبَّارٍ لِفَضْلِكُمْ، وَذَلَّ كُلُّ شَيْءٍ لَكُمْ، وَ
 أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِكُمْ، وَفَازَ الْفَائِزُونَ بِوِلَايَتِكُمْ، بِكُمْ يُسَلِّكُ
 إِلَى الرِّضْوَانِ، وَعَلَى مَنْ جَحَدَ وَلَايَتَكُمْ غَضَبُ الرَّحْمَنِ، يَا بِي أَنْتُمْ
 وَأُمِّي وَنَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي، ذِكْرُكُمْ فِي الذَّاكِرِينَ، وَأَسْمَاؤُكُمْ فِي
 الْأَسْمَاءِ، وَأَجْسَادُكُمْ فِي الْأَجْسَادِ، وَأَرْوَاحُكُمْ فِي الْأَرْوَاحِ، وَ
 أَنْفُسُكُمْ فِي النَّفُوسِ، وَأَنَارُكُمْ فِي الْأَنَارِ، وَقُبُورُكُمْ فِي الْقُبُورِ، فَمَا
 أَحْلَى أَسْمَائِكُمْ، وَأَكْرَمَ أَنْفُسِكُمْ، وَأَعْظَمَ شَأْنَكُمْ، وَأَجَلَّ خَطَرَكُمْ،
 وَأَوْفَى عَهْدِكُمْ، وَأَصْدَقَ وَعْدِكُمْ، كَلَامُكُمْ نُورٌ، وَأَمْرُكُمْ رُشْدٌ، وَ
 صِيَّتُكُمْ التَّقْوَى، وَفِعْلُكُمْ الْخَيْرُ، وَعَادَتُكُمْ الْإِحْسَانُ، وَسَجِيَّتُكُمْ
 الْكَرَمُ، وَشَأْنُكُمْ الْحَقُّ، وَالصَّدَقُ وَالرَّفْقُ، وَقَوْلُكُمْ حُكْمٌ وَحُتْمٌ،
 وَرَأْيُكُمْ عِلْمٌ وَحِلْمٌ وَحَزْمٌ، إِنَّ ذِكْرَ الْخَيْرِ كُنْتُمْ أَوْلَهُ وَأَصْلَهُ وَفَرْعَهُ وَ
 مَعْدِنَهُ وَمَاوِيَهُ وَمُنْتَهَاهُ، يَا بِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي، كَيْفَ أَصِفُ
 حُسْنَ ثَنَائِكُمْ، وَأَحْصِي جَمِيلَ بِلَائِكُمْ، وَبِكُمْ أَخْرَجَنَا اللَّهُ مِنَ الدُّلِّ،
 وَفَرَّجَ عَنَّا غَمْرَاتِ الْكُرُوبِ، وَأَنْقَذَنَا مِنْ شَفَا جُرْفِ الْهَلَكَاتِ وَمِنْ
 النَّارِ، يَا بِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي، بِمُؤَالَايَتِكُمْ عَلَّمَنَا اللَّهُ مَغَالِمَ دِينِنَا، وَ
 أَصْلَحَ مَا كَانَ فَسَدَ مِنْ دُنْيَانَا، وَبِمُؤَالَايَتِكُمْ تَمَّتِ الْكَلِمَةُ، وَعَظُمَتِ

النَّعْمَةُ، وَاتَّخَذَتْ الْفُرْقَةُ، وَيَمُودُ الْإِيكُمُ تُقْبَلُ الطَّاعَةُ الْمُفْتَرَضَةُ،
وَلَكُمْ الْمَوَدَّةُ الْوَاجِبَةُ، وَالذَّرَجَاتُ الرَّفِيعَةُ، وَالْمَقَامُ الْمَحْمُودُ،
وَالْمَكَانُ الْمَعْلُومُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْجَاهُ الْعَظِيمُ، وَالشَّانُ
الْكَبِيرُ، وَالشَّفَاعَةُ الْمُقْبُولَةُ، رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ
فَاكْتَبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ، رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا
وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ، سُبْحَانَ رَبَّنَا
إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبَّنَا لِمَفْعُولٍ، يَا وَلِيَّ اللَّهِ، إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَ اللَّهِ
عَزَّ وَجَلَّ ذُنُوبًا لَا يَأْتِي عَلَيْهَا إِلَّا رِضَاكُمْ، فَبِحَقِّ مَنْ ائْتَمَنَكُمْ
عَلَى سِرِّهِ، وَاسْتَرْعَاكُمْ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرَنَ طَاعَتَكُمْ بِطَاعَتِهِ،
لَمَّا اسْتَوْهَبْتُمْ ذُنُوبِي، وَكُنْتُمْ شُفَعَائِي، فَإِنِّي لَكُمْ مُطِيعٌ،
مَنْ أَطَاعَكُمْ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَاكُمْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ،
وَمَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ، اَللَّهُمَّ
إِنِّي لَوْ وَجَدْتُ شُفَعَاءَ أَقْرَبَ إِلَيْكَ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآهْلِ بَيْتِهِ
الْأَخْيَارِ الْأَنْمَةِ الْأَبْرَارِ لَجَعَلْتُهُمْ شُفَعَائِي، فَبِحَقِّهِمُ الَّذِي أَوْجَبْتَ
لَهُمْ عَلَيْكَ اسْتِثْنَاءً أَنْ تُدْخِلَنِي فِي جُمْلَةِ الْغَارِفِينَ بِهِمْ وَبِحَقِّهِمْ،
وَفِي زُمْرَةِ الْمَرْحُومِينَ بِشَفَاعَتِهِمْ، إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، وَسَلَّمْ تَسْلِيمًا كَثِيرًا، وَحَسْبُنَا اللَّهُ
وَنِعْمَ الْوَكِيلُ».

زیارت امین الله

زیارت امین الله، در نهایت اعتبار است و باید در همه روضات مقدسه بر خواندن آن اهتمام شود.

کیفیت زیارت امین الله چنان است که روایت شده امام زین العابدین (علیه السلام) به زیارت امیر المؤمنین (علیه السلام) آمد و نزد قبر آن حضرت ایستاد و گریست و فرمود:

«الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَحُجَّتَهُ عَلَى عِبَادِهِ،
الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ،^۱ أَشْهَدُ أَنَّكَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ
جِهَادِهِ، وَعَمِلْتَ بِكِتَابِهِ، وَاتَّبَعْتَ سُنَنَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ،
حَتَّى دَعَاكَ اللَّهُ إِلَى جِوَارِهِ، فَقَبَضَكَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارِهِ، وَالْزَمَ أَعْدَاءَكَ
الْحُجَّةَ مَعَ مَا لَكَ مِنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَةِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ، اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ
نَفْسِي مُطْمَئِنَّةً بِقُدْرِكَ، رَاضِيَةً بِقَضَائِكَ، مُوَلَّعةً بِذِكْرِكَ وَدُعَائِكَ،
مُحِبَّةً لِصَفْوَةِ أَوْلِيَائِكَ، مَحْبُوبَةً فِي أَرْضِكَ وَسَمَاوَاتِكَ، صَابِرَةً عَلَى
نُزُولِ بَلَائِكَ، شَاكِرَةً لِفَوَاضِلِ نِعْمَاتِكَ، ذَاكِرَةً لِسَوَابِغِ آلَائِكَ،
مُشْتَاقَةً إِلَى فَرَحَةِ لِقَائِكَ، مُتَزَوِّدَةً التَّقْوَى لِيَوْمِ جَزَائِكَ، مُسْتَتَنَّةً

۱. اگر این زیارت برای غیر حضرت علی (علیه السلام) خوانده شود، «السلام عليك يا امير المؤمنين» در آن گفته نمی شود.

بِسْمِ أَوْلِيَّائِكَ، مُفَارِقَةً لِأَخْلَاقِ أَعْدَائِكَ، مَسْغُولَةً عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَتَنَائِكَ».

پس پهلوی روی مبارک خود را بر قبر گذاشت و فرمود:
 «اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْبِتِينَ إِلَيْكَ وَالْهَمَّةُ، وَسُبُلَ الرَّاغِبِينَ إِلَيْكَ شَارِعَةٌ، وَأَعْلَامُ الْقَاصِدِينَ إِلَيْكَ وَاضِحَةٌ، وَأَفِيدَةُ الْعَارِفِينَ مِنْكَ فَارِغَةٌ، وَأَصْوَاتُ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ صَاعِدَةٌ، وَأَبْوَابُ الْإِجَابَةِ لَهُمْ مَفْتَحَةٌ، وَدَعْوَةٌ مِنْ نَاجَاكَ مُسْتَجَابَةٌ، وَتَوْبَةٌ مِنْ أَنَابَ إِلَيْكَ مَقْبُولَةٌ، وَعَبْرَةٌ مَنْ بَكَى مِنْ خَوْفِكَ مَرْحُومَةٌ، وَالْإِغَاثَةُ لِمَنْ اسْتَغَاثَ بِكَ مَوْجُودَةٌ، وَالْإِعَاثَةُ لِمَنْ اسْتَعَانَ بِكَ مَبْدُولَةٌ، وَعِدَاتُكَ لِعِبَادِكَ مُنْجِرَةٌ، وَزَكْلَ مَنْ اسْتَفَالَكَ مُفَالَةٌ، وَأَعْمَالُ الْعَامِلِينَ لَدَيْكَ مَحْفُوظَةٌ، وَأَرْزَاقُكَ إِلَى الْخَلَائِقِ مِنْ لَدُنْكَ نَازِلَةٌ، وَعَوَائِدُ الْمَرْبِدِ إِلَيْهِمْ وَاصِلَةٌ، وَذُنُوبُ الْمُسْتَغْفِرِينَ مَغْفُورَةٌ، وَحَوَائِجُ خَلْقِكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَّةٌ، وَجَوَائِزُ السَّائِلِينَ عِنْدَكَ مُوقَرَةٌ، وَعَوَائِدُ الْمَرْبِدِ مُتَوَاتِرَةٌ، وَمَوَائِدُ الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةٌ، وَمَنَاهِلُ الظِّمَاءِ مُنْتَرَعَةٌ، اللَّهُمَّ فَاسْتَجِبْ دُعَائِي، وَاقْبَلْ تَنَائِي، وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ أَوْلِيَائِي، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيِّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ، إِنَّكَ وَلِيُّ نِعْمَائِي وَمُنْتَهَى مَنَائِي وَغَايَةُ رَجَائِي فِي مُنْقَلَبِي وَمُنَوَائِي».

دعای عالیة المضامین

بعد از زیارت هر یک از ائمه معصومین (علیهم السلام) از فرزندان

امیر المؤمنین (علیه السلام) خوانده می شود:

«اللَّهُمَّ إِنِّي زُرْتُ هَذَا الْإِمَامَ مُقَرَّراً بِإِمَامَتِهِ مُعْتَقِداً لِفَرْضِ طَاعَتِهِ
فَقَصَدْتُ مَشْهَدَهُ بِذُنُوبِي وَعُيُوبِي وَمَوْبِقَاتِ آثَامِي وَكَثْرَةِ سَيِّئَاتِي
وَحَطَايَايَ وَمَا تَعْرِفُهُ مِنِّي مُسْتَجِيراً بِعَفْوِكَ مُسْتَعِيداً بِحِلْمِكَ رَاجِئاً
رَحْمَتَكَ لِاجْتِنَائِي إِلَى رُكْنِكَ عَائِداً بِرَأْفَتِكَ مُسْتَشْفِعاً بِوَلِيِّكَ وَابْنِ
أَوْلِيَايِكَ وَصَفِيِّكَ وَابْنِ أَصْفِيَايِكَ وَأَمِينِكَ وَابْنِ أَمَنَائِكَ وَخَلِيفَتِكَ
وَابْنِ خُلَفَائِكَ الَّذِينَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَى رَحْمَتِكَ وَرِضْوَانِكَ
وَالذَّرِيعَةَ إِلَى رَأْفَتِكَ وَغُفْرَانِكَ اللَّهُمَّ وَأَوَّلَ حَاجَتِي إِلَيْكَ أَنْ تَغْفِرَ لِي
مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِي عَلَى كَثَرَتِهَا وَأَنْ تَعِصِمَنِي فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمْرِي
وَتُطَهِّرَ دِينِي مِمَّا يَدْنُسُهُ وَيَشِينُهُ وَيُزْرِي بِهِ وَتَحْمِيَهُ مِنَ الرَّيْبِ
وَالشَّكِّ وَالْفَسَادِ وَالشَّرِّكَ وَتُثَبِّتَنِي عَلَى طَاعَتِكَ وَطَاعَةِ رَسُولِكَ
وَذُرِّيَّتِهِ النَّجْبَاءِ السُّعَدَاءِ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتِكَ وَسَلَامِكَ
وَبَرَكَاتِكَ وَتُحْيِيَنِي مَا أَحْيَيْتَنِي عَلَى طَاعَتِهِمْ وَتُمِيتَنِي إِذَا أَمَتَنِي
عَلَى طَاعَتِهِمْ وَأَنْ لَا تَمُحُو مِنْ قَلْبِي مَوَدَّةَهُمْ وَمَحَبَّتَهُمْ وَبُغْضَ
أَعْدَائِهِمْ وَمُرَافَقَةَ أَوْلِيَائِهِمْ وَبِرَّهُمْ وَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّ أَنْ تَقْبَلَ ذَلِكَ مِنِّي
وَتُحِبِّبَ إِلَيَّ عِبَادَتَكَ وَالْمُوَاطَّابَةَ عَلَيْهَا وَتَنْشِطَنِي لَهَا وَتُبْعِضَ إِلَيَّ

مَعَاصِيكَ وَمَحَارِمَكَ وَتَدْفَعْنِي عَنْهَا وَتَجَنِّبْنِي التَّفْصِيرَ فِي صَلَوَاتِي
وَالْإِسْتِهَانَةَ بِهَا وَالتَّرَاخِي عَنْهَا وَتُوفِّقْنِي لِتَأْدِيتِهَا كَمَا فَرَضْتَ
وَأَمَرْتَ بِهِ عَلَى سُنَّةِ رَسُولِكَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَرَحْمَتِكَ وَبَرَكَاتِكَ
خُضُوعاً وَخُشُوعاً وَتَشْرِحَ صَدْرِي لِابْتِئَاءِ الزَّكَاةِ وَإِعْطَاءِ الصَّدَقَاتِ
وَبَذْلِ الْمَعْرُوفِ وَالْإِحْسَانِ إِلَى شِيعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَمَوَاسَاتِيهِمْ وَلَا
تَتَوَقَّانِي إِلَّا بَعْدَ أَنْ تَرْزُقَنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ وَزِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ
وَقَبُورِ الْأَئِمَّةِ ﷺ وَأَسْأَلُكَ يَا رَبِّ تَوْبَةً نَصُوحاً تَرْضَاهَا وَيَتَّهَتْ تَحْمَدُهَا
وَعَمَلًا صَالِحًا تَقْبَلُهُ وَأَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي إِذَا تَوَقَّيْتَنِي وَتَهَيَّوْنَ
عَلَيَّ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ وَتَحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ
عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ وَتَدْخُلَنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ وَتَجْعَلَ دَمْعِي غَزِيراً فِي
طَاعَتِكَ وَعَبْرَتِي جَارِيَةً فِيهِمَا يَقْرُبُنِي مِنْكَ وَقَلْبِي عَطُوفاً عَلَى
أَوْلِيَائِكَ وَتَصُونَنِي فِي هَذِهِ الدُّنْيَا مِنَ الْعَاهَاتِ وَالْأَفَاتِ وَالْأَمْرَاضِ
الشَّدِيدَةِ وَالْأَسْقَامِ الْمُزْمِنَةِ وَجَمِيعِ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ وَالْخَوَاطِثِ وَتَصْرِفَ
قَلْبِي عَنِ الْحَرَامِ وَتُبَغِّضَ إِلَيَّ مَعَاصِيكَ وَتُحِبِّبَ إِلَيَّ الْحَلَالَ وَتَفْتَحَ
لِي أَبْوَابَهُ وَتُثَبِّتَ نَيْتِي وَفِعْلِي عَلَيْهِ وَتَمُدَّ فِي عُمْرِي وَتُعْلِقَ أَبْوَابَ
الْمَحْنِ عَنِّي وَلَا تَسْلُبْنِي مَا مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ وَلَا تَسْتَرِدَّ شَيْئاً مِنِّي
أَحْسَنْتَ بِهِ إِلَيَّ وَلَا تَنْزِعَ مِنِّي النِّعَمَ الَّتِي أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَيَّ وَتَزِيدَ
فِيهَا حَوْلَتَنِي وَتُضَاعِفَهُ أَضْعَافاً مُضَاعَفَةً وَتَرْزُقَنِي مَا لَكَ كَثِيراً وَاسِعاً

سَائِعًا هَنِيئًا نَامِيًا وَافِيًا وَعِزًّا بَاقِيًا كَافِيًا وَجَاهًا عَرِضًا مَنِيعًا وَبُغْمَةً
سَابِغَةً عَامَّةً وَتُغْنِيَنِي بِذَلِكَ عَنِ الْمَطَالِبِ الْمُنْكَدَةِ وَالْمَوَارِدِ الصَّغْبَةِ
وَتُخَلِّصَنِي مِنْهَا مُعَافَاً فِي دِينِي وَنَفْسِي وَوَلَدِي وَمَا أَعْطَيْتَنِي
وَمَنْخَتَنِي وَتَحَفَظَ عَلَيَّ مَالِي وَجَمِيعَ مَا حَوَّلْتَنِي وَتَقْبِضَ عَنِّي أَيْدِي
الْجَبَابِرَةِ وَتَرُدَّنِي إِلَى وَطَنِي وَتُبَلِّغَنِي نِهَآيَةَ أَمَلِي فِي دُنْيَايَ
وَآخِرَتِي وَتَجْعَلَ عَاقِبَةَ أَمْرِي مَحْمُودَةً حَسَنَةً سَلِيمَةً وَتَجْعَلَنِي
رَجِيبَ الصَّدْرِ وَاسِعِ الْخَالِ حَسَنَ الْخُلُقِ بَعِيداً مِنَ الْبُخْلِ وَالْمَنَعِ
وَالنِّفَاقِ وَالْكَذِبِ وَالتَّبَهُتِ وَقَوْلِ الزُّورِ وَتُرْسِخَ فِي قَلْبِي مَحَبَّةَ
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَشَبِيعَتِهِمْ وَتَحْرُسَنِي يَا رَبِّ فِي نَفْسِي وَأَهْلِي
وَمَالِي وَوَلَدِي وَأَهْلِ حِرَاتِنِي وَإِخْوَانِي وَأَهْلِ مَوَدَّتِي وَذُرِّيَّتِي
بِرَحْمَتِكَ وَجُودِكَ اللَّهُمَّ هَذِهِ حَاجَاتِي عِنْدَكَ وَقَدْ اسْتَكْثَرْتُهَا لِلْوُفَى
وَشَجِي وَهِيَ عِنْدَكَ صَغِيرَةٌ حَقِيرَةٌ وَعَلَيْكَ سَهْلَةٌ يَسِيرَةٌ فَأَسْأَلُكَ
بِحَاجَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ عِنْدَكَ وَبِحَقِّهِمْ عَلَيْكَ
وَبِمَا أُوجِبَتْ لَهُمْ وَبِسَائِرِ أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَصْفِيَائِكَ وَأَوْلِيَائِكَ
الْمُخْلِصِينَ مِنْ عِبَادِكَ وَبِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْظَمِ لَمَّا قَضَيْتَهَا كُلُّهَا
وَأَسْعَفْتَنِي بِهَا وَلَمْ تُخَيِّبْ أَمَلِي وَرَجَائِي اللَّهُمَّ وَشَفِّعْ صَاحِبَ هَذَا
الْقَبْرِ فِيَّ يَا سَيِّدِي يَا وَلِيَّ اللَّهِ يَا أَمِينَ اللَّهُ أَسْأَلُكَ أَنْ تَشَفِّعَ لِي إِلَى
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي هَذِهِ الْحَاجَاتِ كُلِّهَا بِحَقِّ أَبَائِكَ الطَّاهِرِينَ وَبِحَقِّ

أَوْلَادِكَ الْمُنْتَجِبِينَ فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاءُ الْمَنْزِلَةِ
الشَّرِيفَةِ وَالْمَرْتَبَةِ الْجَلِيلَةِ وَالْجَاهِ الْعَرِيفِ اللَّهُمَّ لَوْ عَرَفْتُ مَنْ هُوَ
أَوْجَهُ عِنْدَكَ مِنْ هَذَا الْإِمَامِ وَمِنْ أَبَائِهِ وَأَبْنَائِهِ الطَّاهِرِينَ عليه السلام
وَالصَّلَوَةَ لَجَعَلْتَهُمْ شُفَعَاءِي وَقَدَّمْتَهُمْ أَمَامَ حَاجَتِي وَطَلِبَاتِي هَذِهِ
فَاسْمَعْ مِنِّي وَاسْتَجِبْ لِي وَافْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
اللَّهُمَّ وَمَا قَصُرَتْ عَنْهُ مَسْئَلَتِي وَعَجَزَتْ عَنْهُ قُوَّتِي وَلَمْ تَبْلُغْهُ
فِطْنَتِي مِنْ صَالِحِ دِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي فَاثْمُنْ بِهِ عَلَيَّ
وَاحْفَظْنِي وَاحْرُسْنِي وَهَبْ لِي وَاعْفِرْ لِي وَمَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ أَوْ
مَكْرُوهٍ مِنْ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ أَوْ سُلْطَانٍ عَنِيدٍ أَوْ مُخَالِفٍ فِي دِينٍ أَوْ
مُنَارِعٍ فِي دُنْيَا أَوْ حَاسِدٍ عَلَيَّ نِعْمَةً أَوْ ظَالِمٍ أَوْ بَاغٍ فَاقْبِضْ عَنِّي يَدَهُ
وَاصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُ وَأَشْغَلْهُ عَنِّي بِنَفْسِهِ وَاكْفِنِي شَرَّهُ وَشَرَّ
أَتْبَاعِهِ وَشَيَاطِينِهِ وَأَجْزَنِي مِنْ كُلِّ مَا يَضُرُّنِي وَيُجْحِفُ بِي وَأَعْطِنِي
جَمِيعَ الْخَيْرِ كُلِّهِ مِمَّا أَعْلَمُ وَمِمَّا لَا أَعْلَمُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ
مُحَمَّدٍ وَاعْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِإِخْوَانِي وَأَخَوَاتِي وَأَعْمَامِي وَعَمَّاتِي
وَأَخْوَالِي وَخَالَاتِي وَأَجْدَادِي وَجَدَّاتِي وَأَوْلَادِهِمْ وَذُرَارِ بِهِمْ
وَأَزْوَاجِي وَذُرِّيَّاتِي وَأَقْرَبَائِي وَأَصْدِقَائِي وَجِيرَانِي وَإِخْوَانِي فِيكَ مِنْ
أَهْلِ الشَّرْقِ وَالْغَرْبِ وَلِجَمِيعِ أَهْلِ مَوَدَّتِي مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ وَلِجَمِيعِ مَنْ عَلَّمَنِي خَيْرًا أَوْ تَعَلَّمَ مِنِّي عِلْمًا

اَللّٰهُمَّ اَشْرِكْهُمْ فِيْ صَالِحِ دُعَائِيْ وَزِيَارَتِيْ لِمَشْهَدِ حُجَّتِكَ وَوَلِيَّتِكَ
وَأَشْرِكْنِيْ فِيْ صَالِحِ ادْعِيَّتِهِمْ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَبَلِّغْ
وَلِيَّتِكَ مِنْهُمْ السَّلَامَ وَالسَّلَامَ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ يَا سَيِّدِيْ يَا
مَوْلَايْ يَا «فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ» صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْكَ وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ
أَنْتَ وَسَبِيلَتِيْ إِلَى اللّٰهِ وَذَرِيعَتِيْ إِلَيْهِ وَلِيَّ حَقِّ مُوَالَاتِيْ وَتَأْمِيْلِيْ
فَكُنْ شَفِيعِيْ إِلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي السُّقُوفِ عَلَى قِصَّتِيْ هَذِهِ
وَصَرْفِيْ عَنْ مَوْقِفِيْ هَذَا بِالنَّجَحِ بِمَا سَأَلْتُهُ كُلَّهُ بِرَحْمَتِهِ وَقُدْرَتِهِ
اَللّٰهُمَّ اَرْزُقْنِيْ عَقْلاً كَامِلاً وَلُبّاً رَاجِحاً وَعِزّاً بَاقِياً وَقَلْباً زَكِياً وَعَمَلاً
كَثِيراً وَأَدَباً بَارِعاً وَأَجْعَلْ ذَلِكَ كُلَّهُ لِيْ وَلَا تَجْعَلْهُ عَلَيَّ بِرَحْمَتِكَ
يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ».

زیارت حضرت حمزه علیه السلام

مُستحب است زیارت حضرت حمزه علیه السلام و چون به زیارت
آن حضرت رفتی نزد قبرش می‌گویی:
«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَّ رَسُولِ اللّٰهِ، صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا خَيْرَ الشُّهَدَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا اَسَدَ اللّٰهِ وَاَسَدَ رُسُوْلِهِ،

(۱) به جای فلان بن فلان، نام امام و پدر بزرگوارش علیه السلام را می‌آوریم .

أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَجُدْتَ بِنَفْسِكَ، وَنَصَحْتَ رَسُولَ اللَّهِ، وَكُنْتَ فِيما عِنْدَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ رَاغِباً، بِأَبَى أَنْتَ وَأُمِّي، أَتَيْتُكَ مُتَقَرِّباً إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِزِيَارَتِكَ، وَمُتَقَرِّباً إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِذَلِكَ، رَاغِباً إِلَيْكَ فِي الشَّفَاعَةِ، أَبْتَغِي بِزِيَارَتِكَ خَلَاصَ نَفْسِي مُتَعَوِّذاً بِكَ مِنْ نَارٍ اسْتَحَقَّهَا مِثْلِي بِمَا جَنَيْتُ عَلَى نَفْسِي، هَارِباً مِنْ دُنُوبِي الَّتِي احْتَضَبْتُهَا عَلَى ظَهْرِي، فَرَعَا إِلَيْكَ رَجَاءَ رَحْمَةِ رَبِّي، أَتَيْتُكَ مِنْ شَقَّةٍ بَعِيدَةٍ، طَالِباً فَكَأكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، وَقَدْ أَوْقَرْتُ ظَهْرِي دُنُوبِي، وَأَتَيْتُ مَا أَسْخَطَ رَبِّي، وَلَمْ أَجِدْ أَحداً أَفْزَعُ إِلَيْهِ خَيْراً لِي مِنْكُمْ أَهْلَ بَيْتِ الرَّحْمَةِ، فَكُنْ لِي شَفِيعاً يَوْمَ فَقْرِي وَحَاجَتِي، فَقَدْ سِرْتُ إِلَيْكَ مَحْزُوناً، وَأَتَيْتُكَ مَكْرُوباً، وَسَكَبْتُ عُبْرَتِي عِنْدَكَ بِأَكْبَرِ، وَصِرْتُ إِلَيْكَ مُفْرِداً، وَأَنْتَ مِمَّنْ أَمَرَنِي اللَّهُ بِصَلَاتِهِ، وَحَنَّنِي عَلَى بَرِّهِ، وَدَلَّنِي عَلَى فَضْلِهِ، وَهَدَانِي لِحُبِّهِ، وَرَغَّبَنِي فِي الْوَفَادَةِ إِلَيْهِ، وَالْهَمَمِي طَلَبَ الْحَوَائِجِ عِنْدَهُ، أَنْتُمْ أَهْلُ بَيْتٍ لَا يَشْقَى مَنْ تَوَلَّاهُمْ، وَلَا يَخِيبُ مَنْ آتَاهُمْ، وَلَا يَخْسِرُ مَنْ يَهْوَاهُمْ، وَلَا يَسْعَدُ مَنْ عَادَاهُمْ».

پس رو به قبله می کنی و دو رکعت نماز برای او هدیه کن، و

می گویی:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، اللَّهُمَّ إِنِّي تَعَرَّضْتُ

لِرَحْمَتِكَ بِلُزُومِي لِقَبْرِ عَمِّ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، لِيَجِيرَنِي مِنْ
نِقَمَتِكَ وَسَخَطِكَ وَمَقْتِكَ فِي يَوْمٍ تَكْثُرُ فِيهِ الْأَصْوَاتُ، وَتَشْغَلُ كُلُّ
نَفْسٍ بِمَا قَدَّمَتْ، وَتُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا، فَإِنْ تَرَحَّمَنِي الْيَوْمَ فَلَا خَوْفَ
عَلَيَّ وَلَا حُزْنَ، وَإِنْ تُعَاقِبَ فَمَوْلَى لَهُ الْقُدْرَةُ عَلَى عَبْدِهِ، وَلَا
تُخَيِّبْنِي بَعْدَ الْيَوْمِ، وَلَا تَصْرِفْنِي بِغَيْرِ حَاجَتِي، فَقَدْ لَصِقْتُ بِقَبْرِ عَمِّ
نَبِيِّكَ، وَتَقَرَّبْتُ بِهِ إِلَيْكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ وَرَجَاءَ رَحْمَتِكَ، فَتَقَبَّلْ
مَنِّي، وَعُدْ بِحِلْمِكَ عَلَيَّ جَهْلِي، وَبِرَأْفَتِكَ عَلَيَّ جَنَائِيَةَ نَفْسِي، فَقَدْ
عَظُمَ جُرْمِي، وَمَا أَخَافُ أَنْ تَظْلِمَنِي، وَلَكِنْ أَخَافُ سُوءَ الْحِسَابِ،
فَأَنْظُرُ الْيَوْمَ تَقْلُبِي عَلَيَّ قَبْرِ عَمِّ نَبِيِّكَ، فَبِهِمَا فُكِّنِي مِنَ النَّارِ، وَلَا
تُخَيِّبْ سَعْيِي، وَلَا يَهْوُنَنَّ عَلَيْكَ ابْتِهَالِي، وَلَا تُحْجِبَنَّ عَنْكَ صَوْتِي،
وَلَا تَقْلِبْنِي بِغَيْرِ حَوَائِجِي، يَا غِيَاثَ كُلِّ مَكْرُوبٍ وَمَحْزُونٍ، يَا مُفَرِّجاً
عَنِ الْمَلْهُوفِ الْخَيْرَانَ الْغَرِيقِ الْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ، فَصَلِّ عَلَيَّ
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْظُرْ إِلَيَّ نَظْرَةً لَا أَشْقَى بَعْدَهَا أَبَداً، وَارْحَمْ
تَضَرُّعِي وَعَبْرَتِي وَأَنْفِرَادِي، فَقَدْ رَجَوْتُ رِضَاكَ، وَتَحَرَّيْتُ الْخَيْرَ
الَّذِي لَا يُعْطِيهِ أَحَدٌ سِوَاكَ، فَلَا تَرُدَّ أَمْلِي، اَللَّهُمَّ إِنْ تُعَاقِبَ فَمَوْلَى لَهُ
الْقُدْرَةُ عَلَى عَبْدِهِ وَجَزَاءُهُ بِسُوءِ فِعْلِهِ، فَلَا أَخْيِبَنَّ الْيَوْمَ، وَلَا
تَصْرِفْنِي بِغَيْرِ حَاجَتِي، وَلَا تُخَيِّبَنَّ شُحُوصِي وَوَفَادَتِي، فَقَدْ أَنْفَدْتُ
نَفَقَتِي، وَأَتَعَبْتُ بَدَنِي، وَقَطَعْتُ الْمَفَازَاتِ، وَخَلَفْتُ الْأَهْلَ وَالْمَالَ وَمَا

خَوَّلْتَنِي، وَأَثَرْتُ مَا عِنْدَكَ عَلَى نَفْسِي، وَلَدْتُ بِقَبْرِ عَمِّ نَبِيِّكَ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَتَقَرَّبْتُ بِهِ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ، فَعُدَّ بِحِلْمِكَ عَلَى
 جَهْلِي، وَبِرَأْفَتِكَ عَلَى ذَنْبِي، فَقَدْ عَظَّمَ جُزْمِي، بِرَحْمَتِكَ يَا كَرِيمُ يَا
 كَرِيمُ».

زیارت وداع رسول اکرم ﷺ

هر گاه خواستی از مدینه بیرون آیی غسل کن، و برو نزد قبر
 پیامبر ﷺ، و عمل کن آنچه را قبلاً انجام می دادی، پس وداع کن
 آن حضرت را، و بگو:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسْتَوْدِعُكَ اللَّهُ وَأَسْتَرْعِيكَ وَأَقْرَأُ
 عَلَيْكَ السَّلَامَ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَبِمَا جِئْتُ بِهِ وَدَلَّكَ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ لَا
 تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِزِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ، فَإِنْ تَوَفَّيْتَنِي قَبْلَ ذَلِكَ
 فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا شَهِدْتُ عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي، أَنْ لَا إِلَهَ
 إِلَّا أَنْتَ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ».

زیارت وداع ائمه بقیع علیهم السلام

مرحوم شیخ طوسی و سید بن طاوس گفته اند که چون
 خواستی ائمه بقیع علیهم السلام را وداع کنی، بگو:

«الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيْمَّةَ الْهُدَى وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، أَسْتَودِعُكُمْ
اللَّهَ وَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ السَّلَامَ، آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَبِمَا جِئْتُمْ بِهِ وَ
دَلَّلْتُمْ عَلَيْهِ، اَللّهُمَّ فَاکْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ».

پس دعا بسیارکن، و از خدا سؤال کن که بار دیگر تو را به
زیارت ایشان برگرداند، و این آخرین عهد و زیارت تو نباشد.

دعای امام حسین علیه السلام در روز عرفه

بشر و بشیر، فرزندان غالب، می‌گویند در عرفه خدمت
حضرت امام حسین علیه السلام بودیم، آن حضرت با اهل بیت و
فرزندان و پیروانش از خیمه خارج شده، با نهایت تذلل و
خشوع، در دامنه کوه ایستاد و روی مبارک را به سوی کعبه
گردانید و دستها را برابر رُو برداشته، و این دعا را خواندند:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَيْسَ لِقَضَائِهِ دَافِعٌ، وَلَا لِعَطَائِهِ مَانِعٌ، وَلَا كَصُنْعِهِ
صُنْعُ صَانِعٍ، وَهُوَ الْجَوَادُ الْوَاسِعُ، فَطَرَ أَجْنَاسَ الْبَدَائِعِ، وَأَتَقَنَ
بِحِكْمَتِهِ الصَّنَائِعَ، لَا تَخْفَى عَلَيْهِ الطَّلَائِعُ، وَلَا تَضِيعُ عِنْدَهُ
الْوُدَائِعُ، جَازِي كُلِّ صَانِعٍ، وَرَائِي كُلِّ قَانِعٍ، وَرَاحِمُ كُلِّ ضَارِعٍ، وَمُنْزِلُ
الْمَنَافِعِ، وَالْكِتَابِ الْجَامِعِ بِالنُّورِ السَّاطِعِ، وَهُوَ لِدَعَوَاتِ سَامِعٍ،
وَلِلْكُرْبَاتِ دَافِعٍ، وَلِلدَّرَجَاتِ رَافِعٍ، وَلِلْجَبَابِرَةِ قَامِعٍ، فَلَا إِلَهَ غَيْرُهُ وَلَا

شَيْءٌ يَعْدِلُهُ، وَلَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ اللَّطِيفُ
 الْخَبِيرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَرْغَبُ اِلَيْكَ، وَاَشْهَدُ
 بِالرُّبُوبِيَّةِ لَكَ، مُقِرّاً بِاَنَّكَ رَبِّيْ، وَاِلَيْكَ مَرَدِّيْ، اِبْتَدَأْتَنِيْ بِنِعْمَتِكَ قَبْلَ
 اَنْ اَكُوْنَ شَيْئاً مَّذْكُوراً، وَخَلَقْتَنِيْ مِنَ التُّرَابِ ثُمَّ اَسْكَنْتَنِيْ
 الْاَضْلَالَ، اَمِناً لِرَيْبِ الْمُنُونِ، وَاخْتِلَافِ الدُّهُورِ وَالسِّنِينَ، فَلَمْ اَزَلْ
 طَاعِعاً مِنْ صُلْبِ اِلَى رَحِمٍ فِي تَفَادُمٍ مِنَ الْاَيَّامِ الْمَاضِيَةِ وَالْقُرُونِ
 الْخَالِيَةِ، لَمْ تُخْرِجْنِيْ لِرَأْفَتِكَ بِي، وَلَطْفِكَ لِي، وَاِحْسَانِكَ اِلَيَّ فِي
 دَوْلَةِ اَيِّمَةِ الْكُفْرِ، الَّذِيْنَ نَقَضُوا عَهْدَكَ، وَكَذَّبُوا رُسُلَكَ، لِكِنَّكَ
 اَخْرَجْتَنِيْ لِلَّذِي سَبَقَ لِي مِنَ الْهُدَى الَّذِي لَهُ يَسَّرْتَنِيْ، وَفِيهِ
 اَنْشَأْتَنِيْ، وَمِنْ قَبْلِ ذَلِكَ رَوَّفْتَ بِي، بِجَمِيلِ صُنْعِكَ وَسَوَابِغِ نِعَمِكَ،
 فَابْتَدَعْتَ خَلْقِي مِنْ مَنِيٍّ يُمْنِي، وَاَسْكَنْتَنِيْ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ، بَيْنَ
 لَحْمٍ وَدَمٍ وَجِلْدٍ، لَمْ تُشْهِدْنِيْ خَلْقِي، وَلَمْ تَجْعَلْ اِلَيَّ شَيْئاً مِنْ اَمْرِيْ،
 ثُمَّ اَخْرَجْتَنِيْ لِلَّذِي سَبَقَ لِي مِنَ الْهُدَى اِلَى الدُّنْيَا تَاماً سَوِيّاً،
 وَحَفِظْتَنِيْ فِي الْمَهْدِ طِفْلاً صَبِيّاً، وَرَزَقْتَنِيْ مِنَ الْغِذَاءِ لَبَناً مَرِيّاً،
 وَعَطَفْتَ عَلَيَّ قُلُوبَ الْحَوَاضِنِ، وَكَفَلْتَنِيْ الْاُمّهَاتِ الرُّوَاحِمَ،
 وَكَلَّاتَنِيْ مِنْ طَوَارِقِ الْجَانِّ، وَسَلَّمْتَنِيْ مِنَ الزِّيَادَةِ وَالنَّقْصَانِ،
 فَتَعَالَيْتَ يَا رَحِيمُ يَا رَحْمَنُ، حَتَّى اِذَا اسْتَهْلَلْتُ نَاطِقاً بِالْكَلَامِ،
 اَتَمَّمْتَ عَلَيَّ سَوَابِغَ الْاِنْعَامِ، وَرَبَّيْتَنِيْ زَانِداً فِي كُلِّ عَامٍ، حَتَّى اِذَا

اَكْتَمَلْتُ فِطْرَتِي، وَاعْتَدَلْتُ مِرَّتِي، أَوْجَبْتُ عَلَى حُجَّتِكَ بِأَنْ
 أَلْهَمْتَنِي مَعْرِفَتَكَ، وَرَوَّعْتَنِي بِعَجَائِبِ حِكْمَتِكَ، وَأَيَّقَطْنِي لِمَا
 دَرَأْتَ فِي سَمَائِكَ وَأَرْضِكَ مِنْ بَدَائِعِ خَلْقِكَ، وَنَبَّهْتَنِي لِشُكْرِكَ
 وَذِكْرِكَ، وَأَوْجَبْتَ عَلَى طَاعَتِكَ وَعِبَادَتِكَ، وَفَهَّمْتَنِي مَا جَاءَتْ بِهِ
 رُسُلُكَ، وَيَسَّرْتَ لِي تَقَبُّلَ مَرْضَاتِكَ، وَمَنَنْتَ عَلَيَّ فِي جَمِيعِ ذَلِكَ
 بِعَوْنِكَ وَلُطْفِكَ، ثُمَّ إِذْ خَلَقْتَنِي مِنْ خَيْرِ الثَّرَى، لَمْ تَرْضَ لِي يَا إِلَهِي
 نِعْمَةً دُونَ أُخْرَى، وَرَزَقْتَنِي مِنْ أَنْوَاعِ الْمَعَاشِ، وَصُنُوفِ الرِّيَاشِ،
 بِمَنَّاكَ الْعَظِيمِ الْأَعْظَمِ عَلَيَّ، وَإِحْسَانِكَ الْقَدِيمِ إِلَيَّ، حَتَّى إِذَا انْتَمَمْتُ
 عَلَيَّ جَمِيعَ النِّعَمِ، وَصَرَفْتُ عَنِّي كُلَّ النِّقَمِ، لَمْ يَمْنَعْكَ جَهْلِي
 وَجُرَأَتِي عَلَيْكَ أَنْ دَلَلْتَنِي إِلَى مَا يُقَرِّبُنِي إِلَيْكَ، وَوَفَّقْتَنِي لِمَا
 يُزِيلُنِي لَدَيْكَ، فَإِنْ دَعَوْتُكَ أَجَبْتَنِي وَإِنْ سَأَلْتُكَ أَعْطَيْتَنِي، وَإِنْ
 أَطَعْتُكَ شَكَرْتَنِي، وَإِنْ شَكَرْتُكَ زِدْتَنِي، كُلُّ ذَلِكَ إِكْمَالٌ لِأَنْعَمِكَ
 عَلَيَّ، وَإِحْسَانُكَ إِلَيَّ، فَسُبْحَانَكَ سُبْحَانَكَ مِنْ مُبْدِيٍّ مُعِيدٍ حَمِيدٍ
 مَجِيدٍ، تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ، وَعَظُمَتْ أَلَاؤُكَ، فَأَيُّ نِعَمِكَ يَا إِلَهِي أَحْصِي
 عَدْدًا وَذِكْرًا، أَمْ أَيُّ عَطَايَاكَ أَقْوَمُ بِهَا شُكْرًا، وَهِيَ يَا رَبَّ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ
 يُخَصِّبَهَا الْعَادُّونَ، أَوْ يَبْلُغَ عِلْمًا بِهَا الْخَافِظُونَ، ثُمَّ مَا صَرَفْتَ وَدَرَأْتَ
 عَنِّي، أَللَّهُمَّ مِنَ الضَّرِّ وَالضَّرَاءِ أَكْثَرُ مِمَّا ظَهَرَ لِي مِنَ الْعَافِيَةِ وَالسَّرِّاءِ،
 وَأَنَا أَشْهَدُ يَا إِلَهِي بِحَقِيقَةِ إِيْمَانِي، وَعَقْدِ عَزَمَاتِي يَقِينِي، وَخَالِصِ

صَرِيحٌ تَوْحِيدِي، وَبَاطِنٌ مَكْنُونٌ ضَمِيرِي، وَعَلَائِقُ مَجَارِي نُورٍ
بَصْرِي، وَأَسَارِيرُ صَفْحَةِ جَبِينِي، وَخُرُوقُ مَسَارِبِ نَفْسِي، وَخَذَارِيفُ
مَارِنِ عِزْنِي، وَمَسَارِبُ سِمَاخِ سَمْعِي، وَمَا ضَمْتُ وَأَطَبَقْتُ عَلَيْهِ
شَفَتَايَ، وَحَرَكَاتِ لَفْظِ لِسَانِي، وَمَغْرَزِ حَنَكِ فَمِي وَفَكِّي، وَمَنَابِتِ
أَضْرَاسِي، وَمَسَاغِ مَطْعَمِي وَمَشْرَبِي، وَحِمَالَةِ أُمِّ رَأْسِي، وَبُلُوعِ فَارِغِ
حَبَائِلِ عُنُقِي، وَمَا اشْتَمَلَ عَلَيْهِ تَامُورُ صَدْرِي، وَحَمَائِلِ حَبْلِ
وَتِينِي، وَنِبَاطِ حِجَابِ قَلْبِي، وَأَفْلَاحِ حَوَاشِي كَبِدِي، وَمَا حَوَّثَهُ
شِرَاسِيفُ أَضْلَاعِي، وَحِفَاقُ مَفَاصِلِي، وَقَبْضُ عَوَامِلِي، وَأَطْرَافِ
أَنَامِلِي، وَلَحْمِي، وَدَمِي، وَشَعْرِي، وَبَشْرِي، وَعَصَبِي، وَقَصَبِي،
وَعِظَامِي، وَمَخِي، وَعُرُوقِي، وَجَمِيعِ جَوَارِحِي، وَمَا انْتَسَجَ عَلَى ذَلِكَ
أَيَّامَ رِضَاعِي، وَمَا أَقْلَتِ الْأَرْضُ مِنِّي، وَنَوْمِي، وَيَقْظَتِي، وَسُكُونِي،
وَحَرَكَاتِ رُكُوعِي وَسُجُودِي، أَنْ لَوْ حَاوَلْتُ وَاجْتَهَدْتُ مَدَى الْأَعْصَارِ
وَالْأَحْقَابِ، لَوْ عَمَرْتُهَا أَنْ أُؤَدِّيَ شُكْرَ وَاحِدَةٍ مِنْ أَنْعَمِكَ مَا اسْتَطَعْتُ
ذَلِكَ إِلَّا بِمَنَّكَ، الْمُوجِبِ عَلَيَّ بِهِ شُكْرَكَ أَبَدًا جَدِيدًا، وَتَنَاءً طَارِفًا
عَتِيدًا، أَجَلٌ، وَلَوْ حَرَصْتُ أَنَا وَالْعَادُونَ مِنْ أَنَامِكَ أَنْ نُحْصِيَ مَدَى
إِنْعَامِكَ سَالِفِهِ وَإِنْفِهِ مَا حَصَرْنَاهُ عَدَدًا، وَلَا أَحْصَيْنَاهُ أَمَدًا، هَبْهَاتِ
أَنَّى ذَلِكَ، وَأَنْتَ الْمُخْبِرُ فِي كِتَابِكَ النَّاطِقِ، وَالنَّبِيُّ الصَّادِقِ، وَإِنْ تَعَدُّوا
نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا، صَدَقَ كِتَابُكَ اللَّهُمَّ وَإِنْبَأُوكَ، وَبَلَغَتْ أَنْبِيَاؤُكَ

وَرُسُلَكَ مَا أَنْزَلْتَ عَلَيْهِمْ مِنْ وَحْيِكَ، وَشَرَعْتَ لَهُمْ وَبِهِمْ مِنْ دِينِكَ،
 غَيْرَ أَنِّي يَا إِلَهِي أَشْهَدُ بِجَهْدِي وَجِدِّي، وَمَبْلَغِ طَاعَتِي وَوُسْعِي،
 وَأَقُولُ مُؤْمِنًا مُوقِنًا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا فَيَكُونَ مَوْرُوثًا،
 وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي مُلْكِهِ فَيُضَادَّهُ فِيمَا ابْتَدَعَ، وَلَا وَلِيٌّ مِنَ الدُّلِّ
 فَيُزِيدُهُ فِيمَا صَنَعَ، فَسُبْحَانَهُ سُبْحَانَهُ، لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهَةٌ إِلَّا اللَّهُ
 لَفَسَدَتَا وَتَقَطَّرَتَا، سُبْحَانَ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ
 يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا يُعَادِلُ حَمْدَ مَلَائِكَتِهِ
 الْمُقَرَّبِينَ، وَأَنْبِيَائِهِ الْمُرْسَلِينَ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى خَيْرَتِهِ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ
 النَّبِيِّينَ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْمُخْلِصِينَ وَسَلَّمْ».

پس آن حضرت شروع به سؤال کرد و به دعا کردن اهتمام
 نمود، در حالی که اشک از دیدگان مبارکش جاری بود، پس
 گفت:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَخْشَاكَ كَأَنِّي أَرَاكَ، وَأَسْعِدْنِي بِتَقْوَيْكَ، وَلَا
 تُشْقِنِي بِمَعْصِيَتِكَ، وَخِرْ لِي فِي قَضَائِكَ، وَبَارِكْ لِي فِي قَدْرِكَ، حَتَّى
 لَا أَحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخَّرْتَ، وَلَا تَأْخِيرَ مَا عَجَلْتَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ غِنَايَ
 فِي نَفْسِي، وَالْيَقِينَ فِي قَلْبِي، وَالْإِخْلَاصَ فِي عَمَلِي، وَالنُّورَ فِي
 بَصَرِي، وَالْبَصِيرَةَ فِي دِينِي، وَمَتَّعْنِي بِجَوَارِحِي، وَاجْعَلْ سَمْعِي
 وَبَصَرِي الْوَارِثَيْنِ مِنِّي، وَأَنْصُرْنِي عَلَى مَنْ ظَلَمَنِي، وَأَرِنِي فِيهِ ثَارِي

وَمَارِبِي، وَأَقَرَّ بِذَلِكَ عَيْنِي، اَللّٰهُمَّ اكْشِفْ كُرْبَتِي، وَاسْتُرْ عَوْرَتِي،
وَأَغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي، وَاحْصَأْ شَيْطَانِي، وَقُكْ رَهَانِي، وَأَجْعَلْ لِي يَا
إِلَهِي الدَّرَجَةَ الْعُلْيَا فِي الْآخِرَةِ وَالْأُولَى، اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا
خَلَقْتَنِي فَجَعَلْتَنِي سَمِيعاً بَصِيراً، وَلَكَ الْحَمْدُ كَمَا خَلَقْتَنِي
فَجَعَلْتَنِي خَلْقاً سَوِيّاً رَحِمَةً بِي، وَقَدْ كُنْتُ عَنْ خَلْقِي غَنِيّاً، رَبِّ بِمَا
بَرَأْتَنِي فَعَدَلْتَ فِطْرَتِي، رَبِّ بِمَا أَنْشَأْتَنِي فَأَحْسَنْتَ صُورَتِي، رَبِّ
بِمَا أَحْسَنْتَ إِلَيَّ وَفِي نَفْسِي عَافَيْتَنِي، رَبِّ بِمَا كَلَأْتَنِي وَوَفَّقْتَنِي،
رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَهَدَيْتَنِي، رَبِّ بِمَا أَوْلَيْتَنِي وَمِنْ كُلِّ خَيْرٍ
أَعْطَيْتَنِي، رَبِّ بِمَا أَطْعَمْتَنِي وَسَقَيْتَنِي، رَبِّ بِمَا أَغْنَيْتَنِي وَأَقْنَيْتَنِي،
رَبِّ بِمَا أَعَنْتَنِي وَأَعَزَّزْتَنِي، رَبِّ بِمَا أَلْبَسْتَنِي مِنْ سِتْرِكَ الصَّافِي،
وَيَسَّرْتَ لِي مِنْ صُنْعِكَ الْكَافِي، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَعِنِّي
عَلَى بَوَاقِي الدُّهُورِ وَصُرُوفِ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامِ، وَنَجِّنِي مِنْ أَهْوَالِ الدُّنْيَا
وَكُرْبَاتِ الْآخِرَةِ، وَاكْفِنِي شَرَّ مَا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ فِي الْأَرْضِ، اَللّٰهُمَّ مَا
أَخَافُ فَأَكْفِنِي، وَمَا أَحْذَرُ فِقْنِي، وَفِي نَفْسِي وَدِينِي فَأَحْرُسْنِي، وَفِي
سَفَرِي فَأَحْفَظْنِي، وَفِي أَهْلِي وَمَالِي فَأَخْلُقْنِي، وَفِيمَا رَزَقْتَنِي
فَبَارِكْ لِي وَفِي نَفْسِي فَذَلِّلْنِي، وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ فَعَظِّمْنِي، وَمِنْ شَرِّ
الْجِنِّ وَالْإِنْسِ فَسَلِّمْنِي، وَبِذُنُوبِي فَلَا تَفْضَحْنِي، وَيَسْرِرْ تَنِي فَلَا
تُخْرِزْنِي، وَبِعَمَلِي فَلَا تَبْتَلِنِي، وَنِعْمَكَ فَلَا تَسْلُبْنِي، وَإِلَى غَيْرِكَ فَلَا

تَكِلْنِي، إِلَهِي إِلَى مَنْ تَكِلْنِي، إِلَى قَرِيبٍ فَيَقْطَعَنِي، أَمْ إِلَى بَعِيدٍ
فَيَتَجَهَّمَنِي، أَمْ إِلَى الْمُسْتَضْعَفِينَ لِي، وَأَنْتَ رَبِّي وَمَلِيكَ أَمْرِي،
أَشْكُو إِلَيْكَ غُرْبَتِي وَبُعْدَ دَارِي، وَهَوَانِي عَلَى مَنْ مَلَكَتَهُ أَمْرِي، إِلَهِي
فَلَا تُخْلِلْ عَلَيَّ غَضَبَكَ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ غَضِبْتَ عَلَيَّ فَلَا أُبَالِي،
سُبْحَانَكَ غَيْرَ أَنَّ عَافِيَتَكَ أَوْسَعُ لِي، فَاسْأَلُكَ يَا رَبَّ بِثَوْرِ وَجْهِكَ
الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ، وَكُشِفَتْ بِهِ الظُّلُمَاتُ، وَصَلَحَ بِهِ
أَمْرُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، أَنْ لَا تُمِيتَنِي عَلَى غَضَبِكَ، وَلَا تُنْزِلْ بِي
سَخَطَكَ، لَكَ الْعُتْبَى لَكَ الْعُتْبَى حَتَّى تَرْضَى قَبْلَ ذَلِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ، رَبَّ الْبِلَادِ الْحَرَامِ، وَالْمَشْعَرِ الْحَرَامِ، وَالْبَيْتِ الْعَتِيقِ الَّذِي
أَحْلَلْتَهُ الْبَرَكَةَ، وَجَعَلْتَهُ لِلنَّاسِ أَمْنًا، يَا مَنْ عَفَا عَنْ عَظِيمِ الذُّنُوبِ
يَحْلُمِهِ، يَا مَنْ أَسْبَغَ النِّعْمَاءَ بِفَضْلِهِ، يَا مَنْ أَعْطَى الْجَزِيلَ بِكَرَمِهِ، يَا
عُدَّتِي فِي شِدَّتِي، يَا صَاحِبِي فِي وَحْدَتِي، يَا غِيَاثِي فِي كُرْبَتِي، يَا
وَلِيَّيَ فِي نِعْمَتِي، يَا إِلَهِي وَإِلَهَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَرَبَّ جِبْرِئِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ
النَّبِيِّينَ وَإِلَهَ الْمُؤْتَمِّجِينَ، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالزَّبُورِ
وَالْفُرْقَانِ، وَمُنْزِلَ كُهِيعَصَ وَطِهَ وَيَسَ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ، أَنْتَ
كَهْفِي حِينَ تُعَيِّنِي الْمَذَاهِبُ فِي سَعَتِهَا، وَتَضِيقُ بِي الْأَرْضُ
بِرُحْبِهَا، وَلَوْ لَا رَحْمَتُكَ لَكُنْتُ مِنَ الْهَالِكِينَ، وَأَنْتَ مُقِيلُ عَثْرَتِي،

وَلَوْ لَا سَتْرُكَ إِيَّايَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِينَ، وَأَنْتَ مُؤَيَّدِي بِالنَّصْرِ
 عَلَى أَعْدَائِي، وَلَوْ لَا نَصْرُكَ إِيَّايَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِينَ، يَا مَنْ خَصَّ
 نَفْسَهُ بِالسَّمُوِّ وَالرَّفْعَةِ، فَأَوْلِيَّائُهُ بِعِزِّهِ يَغْتَرُّونَ، يَا مَنْ جَعَلَتْ لَهُ
 الْمَلُوكُ نِيرَ الْمَدَلَّةِ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ، يَعْلَمُ
 خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ، وَغَيْبَ مَا تَأْتِي بِهِ الْأَرْمِينَةُ
 وَالْدُّهُورُ، يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ هُوَ إِلَّا هُوَ، يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ مَا هُوَ إِلَّا هُوَ، يَا
 مَنْ لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا هُوَ، يَا مَنْ كَبَسَ الْأَرْضَ عَلَى الْمَاءِ، وَسَدَّ الْهَوَاءَ
 بِالسَّمَاءِ، يَا مَنْ لَهُ أَكْرَمُ الْأَسْمَاءِ، يَا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذِي لَا يَنْقَطِعُ أَبَدًا،
 يَا مُقْبِضَ الرَّكْبِ لِيُوسَفَ فِي الْبَلَدِ الْقَفَرِ، وَمُخْرِجَهُ مِنَ الْجُبِّ،
 وَجَاعِلَهُ بَعْدَ الْعُبُودِيَّةِ مَلِكًا، يَا رَادَّهُ عَلَى يَعْقُوبَ بَعْدَ أَنْ ابْيَضَّتْ
 عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ، يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَالْبَلَاءِ عَنْ أَيُّوبَ،
 وَمُمْسِكَ يَدَيِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ ذَبْحِ ابْنِهِ بَعْدَ كِبَرِ سِنِّهِ وَقَنَاءِ عُمُرِهِ، يَا مَنْ
 اسْتَجَابَ لِرُكْرِيَا فَوَهَبَ لَهُ يَحْيَى، وَلَمْ يَدْعُهُ فَرْدًا وَحِيدًا، يَا مَنْ
 أَخْرَجَ يُوسُفَ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ، يَا مَنْ فَلَقَ الْبَحْرَ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ
 فَأَنْجَاهُمْ، وَجَعَلَ فِرْعَوْنَ وَجُنُودَهُ مِنَ الْمَغْرُوقِينَ، يَا مَنْ أَرْسَلَ الرِّيَّاحَ
 مُبَشِّرَاتٍ بَيْنَ يَدَيِ رَحْمَتِهِ، يَا مَنْ لَمْ يَعْجَلْ عَلَى مَنْ عَصَاهُ مِنْ
 خَلْقِهِ، يَا مَنْ اسْتَنْقَذَ السَّحَرَةَ مِنْ بَعْدِ طُولِ الْجُحُودِ، وَقَدْ عَدَوْا فِي
 نِعْمَتِهِ بِأَكْلُونِ رِزْقَهُ وَيَعْبُدُونَ غَيْرَهُ، وَقَدْ حَادَّوْهُ وَنَادَّوْهُ وَكَذَّبُوا

رُسُلَهُ، يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا بَدِيَّ، يَا بَدِيعُ لَا نِدَّكَ، يَا دَائِمًا لَا نَقَادَ لَكَ، يَا
حَيًّا حِينَ لَا حَيَّ، يَا مُخَيِّ الْمَوْتَى، يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا
كَسَبَتْ، يَا مَنْ قَلَّ لَهُ شُكْرِي فَلَمْ يَحْرِمْني، وَعَظَّمْتَ خَطِيئَتِي فَلَمْ
يَفْضَحْني، وَرَانِي عَلَى الْمَعَاصِي فَلَمْ يَشْهَرْني، يَا مَنْ حَفِظْني فِي
صِغَرِي، يَا مَنْ رَزَقْني فِي كِبَرِي، يَا مَنْ أَيَادِيهِ عِنْدِي لَا تُخْصِي،
وَنِعْمَهُ لَا تُجَازِي، يَا مَنْ عَارَضْني بِالْخَيْرِ وَالْإِحْسَانِ وَعَارَضْتُهُ
بِالْإِسَاءَةِ وَالْعِصْيَانِ، يَا مَنْ هَدَانِي لِلْإِيمَانِ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَعْرِفَ شُكْرَ
الْإِيمَانِ، يَا مَنْ دَعَوْتُهُ مَرِيضًا فَشَفَانِي، وَعُرِيَانَا فَكَسَانِي، وَجَائِعًا
فَأَشْبَعْنِي، وَعَطْشَانًا فَأَرَوَانِي، وَذَلِيلًا فَأَعَزَّنِي، وَجَاهِلًا فَعَرَّفْني، وَ
وَحِيدًا فَكَثَّرْني، وَغَائِبًا فَرَدَّنِي، وَمَقْلًا فَأَغْنَانِي، وَمُنْتَصِرًا فَتَصَرَّنِي،
وَعَنِيًّا فَلَمْ يَسْلُبْني، وَأَمْسَكْتُ عَنْ جَمِيعِ ذَلِكَ فَأَبْتَدَأْني، فَلَكَ
الْحَمْدُ وَالشُّكْرُ، يَا مَنْ أَقَالَ عَثْرَتِي، وَنَفَسَ كُرْبَتِي، وَأَجَابَ دَعْوَتِي،
وَسَتَرَ عَوْرَتِي، وَغَفَرَ ذُنُوبِي، وَبَلَّغْني طَلِبَتِي، وَتَصَرَّنِي عَلَى عَدُوِّي،
وَإِنْ أَعَدَّ نِعْمَكَ وَمِنَّكَ وَكَرَائِمَ مِنْجِكَ لَا أَحْصِيهَا، يَا مَوْلَايَ، أَنْتَ
الَّذِي مَنَنْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَنْعَمْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَحْسَنْتَ، أَنْتَ الَّذِي
أَجْمَلْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَفْضَلْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَكْمَلْتَ، أَنْتَ الَّذِي رَزَقْتَ، أَنْتَ
الَّذِي وَفَّقْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَعْطَيْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَغْنَيْتَ، أَنْتَ الَّذِي
أَقْنَيْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَوْيْتِ، أَنْتَ الَّذِي كَفَيْتِ، أَنْتَ الَّذِي هَدَيْتِ، أَنْتَ

الَّذِي عَصَمْتَ، أَنْتَ الَّذِي سَتَرْتَ، أَنْتَ الَّذِي غَفَرْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَقَلْتَ،
 أَنْتَ الَّذِي مَكَّنْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَعَزَّزْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَعَنْتَ، أَنْتَ الَّذِي
 عَصَدْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَيْدْتَ، أَنْتَ الَّذِي نَصَرْتَ، أَنْتَ الَّذِي شَفَيْتَ، أَنْتَ
 الَّذِي عَافَيْتَ، أَنْتَ الَّذِي أَكْرَمْتَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، فَלَكَ الْحَمْدُ
 دَائِمًا، وَلَكَ الشُّكْرُ وَاصْبِ أَبَدًا، ثُمَّ أَنَا يَا إِلَهِي الْمُعْتَرِفُ بِذُنُوبِي
 فَاعْفِرْهَا لِي، أَنَا الَّذِي أَسَأْتُ، أَنَا الَّذِي أَخْطَأْتُ، أَنَا الَّذِي هَمَمْتُ،
 أَنَا الَّذِي جَهَلْتُ، أَنَا الَّذِي غَفَلْتُ، أَنَا الَّذِي سَهَوْتُ، أَنَا الَّذِي
 اعْتَمَدْتُ، أَنَا الَّذِي تَعَمَّدْتُ، أَنَا الَّذِي وَعَدْتُ، وَأَنَا الَّذِي أَخْلَفْتُ،
 أَنَا الَّذِي نَكَثْتُ، أَنَا الَّذِي أَفْرَزْتُ، أَنَا الَّذِي اعْتَرَفْتُ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ
 وَعِنْدِي، وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْهَا لِي، يَا مَنْ لَا تَضُرُّهُ ذُنُوبُ عِبَادِهِ،
 وَهُوَ الْغَنِيُّ عَنْ طَاعَتِهِمْ، وَالْمَوْفَّقُ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْهُمْ بِمَعُونَتِهِ
 وَرَحْمَتِهِ، فَلَكَ الْحَمْدُ إِلَهِي وَسَيِّدِي، إِلَهِي أَمَرْتَنِي فَعَصَيْتُكَ،
 وَتَهَيَّيْتَنِي فَأَزْتَكَبْتُ نَهْيَكَ، فَاصْبَحْتُ لَا ذَا بَرَاءَةٍ لِي فَاعْتَذِرْ، وَلَا ذَا
 قُوَّةٍ فَاَنْتَصِرْ، فَبِأَيِّ شَيْءٍ أَسْتَقْبِلُكَ يَا مَوْلَايَ، أَيْسَمِعِي أَمْ يَبْصُرِي أَمْ
 يَلْسَانِي أَمْ يَبْدِي أَمْ بِرِجْلِي، أَلَيْسَ كُلُّهَا نِعْمَكَ عِنْدِي، وَبِكُلِّهَا
 عَصَيْتُكَ يَا مَوْلَايَ، فَلَكَ الْحُجَّةُ وَالسَّبِيلُ عَلَيَّ، يَا مَنْ سَتَرَنِي مِنَ
 الْأُبَاءِ وَالْأُمَّهَاتِ أَنْ يَزْجُرُونِي، وَمِنَ الْعَشَائِرِ وَالْإِخْوَانِ أَنْ يُعَيِّرُونِي،
 وَمِنَ السَّلَاطِينِ أَنْ يُعَاقِبُونِي، وَلَوْ أَطْلَعُوا يَا مَوْلَايَ عَلَى مَا أَطْلَعْتَ

عَلَيْهِ مَتَى إِذَا مَا أَنْظَرُونِي، وَلَرَفَضُونِي وَقَطَعُونِي، فَمَا أَنَا ذَا يَا إِلَهِي
بَيْنَ يَدَيْكَ يَا سَيِّدِي خَاضِعٌ ذَلِيلٌ حَصِيرٌ حَقِيرٌ، لَا ذُو بَرَاءَةٍ فَأَعْتَذِرُ،
وَلَا ذُو قُوَّةٍ فَأَنْتَصِرُ، وَلَا حُجَّةٍ فَأَحْتَجُّ بِهَا، وَلَا قَائِلٌ لَمْ أَجْتَرِحْ وَلَمْ
أَعْمَلْ سُوءًا وَمَا عَسَى الْجُحُودُ، وَلَوْ جَحَدْتُ يَا مَوْلَايَ يَنْفَعَنِي، كَيْفَ
وَأَتَى ذَلِكَ، وَجَوَارِحِي كُلُّهَا شَاهِدَةٌ عَلَيَّ بِمَا قَدْ عَمِلْتُ، وَعَلِمْتُ
يَقِينًا غَيْرَ ذِي شَكٍّ أَنَّكَ سَأَلْتَنِي مِنْ عَظَائِمِ الْأُمُورِ، وَأَنَّكَ الْحَكَمُ
الْعَدْلُ الَّذِي لَا تَجُورُ، وَعَدْلُكَ مُهْلِكِي، وَمِنْ كُلِّ عَذْلِكَ مَهْرَبِي، فَإِنْ
تَعَذَّبَنِي يَا إِلَهِي فَبِذُنُوبِي بَعْدَ حُجَّتِكَ عَلَيَّ، وَإِنْ تَعَفَّ عَنِّي
فَبِحِلْمِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
الظَّالِمِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ، لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُوَحِّدِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْخَائِفِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
الْوَجِلِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الرَّاجِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الرَّاعِبِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ
مِنَ الْمُهْلَلِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ السَّائِلِينَ، لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ
إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُكَبِّرِينَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ رَبِّي وَرَبُّ آبَائِي
الْأَوَّلِينَ، اَللَّهُمَّ هَذَا ثَنَائِي عَلَيْكَ مَمَجَّدًا، وَإِخْلَاصِي لِذِكْرِكَ مُوَحَّدًا،

وَاقْرَأِي بِأَلَايِكَ مُعَدِّدًا، وَإِنْ كُنْتُ مُقِرًّا أَنِّي لَمْ أَحْصِهَا لِكَثْرَتِهَا
وَسُبُوحِهَا وَتَظَاهِرِهَا وَتَقَادُمِهَا إِلَى حَادِثٍ، مَا لَمْ تَزَلْ تَتَعَهَّدُنِي بِهِ
مَعَهَا مُنْذُ خَلَقْتَنِي وَبَرَأْتَنِي مِنْ أَوَّلِ الْعُمُرِ مِنَ الْإِغْنَاءِ مِنَ الْفَقْرِ
وَكَشَفِ الضَّرِّ وَتَسْبِيحِ الْيُسْرِ وَدَفْعِ الْعُسْرِ وَتَفْرِيجِ الْكَرْبِ وَالْغَافِيَةِ
فِي الْبَدَنِ وَالسَّلَامَةِ فِي الدِّينِ، وَلَوْ رَفَدَنِي عَلَى قَدَرِ ذِكْرِ نِعْمَتِكَ
جَمِيعُ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ مَا قَدَرْتُ وَلَا هُمْ عَلَى ذَلِكَ،
تَقَدَّسَتْ وَتَعَالَيْتَ مِنْ رَبِّ كَرِيمٍ عَظِيمٍ رَحِيمٍ، لَا تُخْصِي الْأَوَّلَ، وَلَا
يُبْلَغُ ثَنَاؤُكَ، وَلَا تُكَافِي نِعْمَاؤُكَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْمِمْ
عَلَيْنَا نِعْمَكَ، وَأَسْعِدْنَا بِطَاعَتِكَ، سُبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، اَللَّهُمَّ إِنَّكَ
تُجِيبُ الْمُضْطَرَّ وَتَكْشِفُ السُّوءَ، وَتُغِيثُ الْمَكْرُوبَ، وَتَشْفِي
السَّقِيمَ، وَتُغْنِي الْفَقِيرَ، وَتَجْبِرُ الْكَسِيرَ، وَتَرْحَمُ الصَّغِيرَ، وَتُعِينُ
الْكَبِيرَ، وَلَيْسَ دُونَكَ ظَهِيرٌ، وَلَا فَوْقَكَ قَدِيرٌ، وَأَنْتَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ، يَا
مُطْلِقَ الْمَكْبَلِ الْأَسِيرِ، يَا رَازِقَ الطِّفْلِ الصَّغِيرِ، يَا عِصْمَةَ الْخَائِفِ
الْمُسْتَجِيرِ، يَا مَنْ لَا شَرِيكَ لَهُ وَلَا وَزِيرَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ
مُحَمَّدٍ، وَأَعْطِنِي فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ، أَفْضَلَ مَا أَعْطَيْتَ وَأَنْتَ أَحَدًا
مِنْ عِبَادِكَ مِنْ نِعْمَةٍ تُؤَلِّبُهَا، وَالْآءِ تُجَدِّدُهَا، وَبَلِيَّةٍ تُصْرِفُهَا، وَكُرْبَةٍ
تَكْشِفُهَا، وَدَعْوَةٍ تَسْمَعُهَا، وَحَسَنَةٍ تَقْبَلُهَا، وَسَيِّئَةٍ تَتَعَمَّدُهَا، إِنَّكَ
لَطَيفٌ بِمَا تَشَاءُ خَبِيرٌ، وَعَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اَللَّهُمَّ إِنَّكَ أَقْرَبُ مَنْ

دُعَى، وَأَسْرَعَ مَنْ أَجَابَ، وَأَكْرَمَ مَنْ عَفَى، وَأَوْسَعَ مَنْ أَعْطَى، وَأَسْمَعَ
 مَنْ سُئِلَ، يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِمَهُمَا، لَيْسَ كَمِثْلِكَ مَسْئُولٌ
 وَلَا سِوَاكَ مَأْمُولٌ، دَعَاكَ فَاجَبْتَنِي، وَسَأَلْتُكَ فَأَعْطَيْتَنِي، وَرَغِبْتُ
 إِلَيْكَ فَزَحَمْتَنِي، وَوَقَّعْتُ بِكَ فَنَجَّيْتَنِي، وَفَزَعْتُ إِلَيْكَ فَكَفَيْتَنِي،
 اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ، وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ
 الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ، وَتَمِّمْ لَنَا نِعْمَاتَكَ، وَهَيِّئْ لَنَا عَطَاكَ، وَاكْتُبْ لَنَا
 شَاكِرِينَ، وَلَا تَلَايِكَ ذَاكِرِينَ، آمِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ يَا مَنْ
 مَلَكَ فَقْدَرٌ، وَقَدَّرَ فَقْهَرٌ، وَعَصَى فَسْتَرٌ، وَاسْتَغْفَرَ فَغَفَرَ، يَا غَايَةَ
 الطَّلِبِينَ الرَّاعِبِينَ، وَمُنْتَهَى أَمَلِ الرَّاجِينَ، يَا مَنْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ
 عِلْمًا، وَوَسِعَ الْمُسْتَقْبَلِينَ، رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَحِلْمًا، اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَوَجَّهُ
 إِلَيْكَ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ، الَّتِي شَرَفْتَهَا وَعَظَّمْتَهَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ
 وَرَسُولِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَآمِينَكَ عَلَى وَحْيِكَ، الْبَشِيرِ النَّذِيرِ،
 السَّرَاجِ الْمُنِيرِ، الَّذِي أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَى الْمُسْلِمِينَ، وَجَعَلْتَهُ رَحْمَةً
 لِلْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا مُحَمَّدٌ أَهْلٌ لِدُلكِ
 مِنْكَ يَا عَظِيمُ، فَصَلِّ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الْمُتَتَجِبِينَ الطَّيِّبِينَ
 الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ، وَتَعَمَّدْنَا بِعَفْوِكَ عَنَّا، فَإِلَيْكَ عَجَّتِ الْأَصْوَاتُ
 بِضُئُوفِ اللَّغَاتِ، فَاجْعَلْ لَنَا اللَّهُمَّ فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ نَصِيبًا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ
 تَقْسِمْهُ بَيْنَ عِبَادِكَ، وَتُورٍ تَهْدِي بِهِ، وَرَحْمَةً تَنْشُرُهَا، وَبَرَكَةٍ تُنْزِلُهَا،

وَعَافِيَةٍ تَجَلَّلُهَا، وَرِزْقٍ تَبْسُطُهُ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ أَقْلِبْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مُنْجِحِينَ مُفْلِحِينَ، مَبْرُورِينَ غَانِمِينَ، وَلَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ، وَلَا تَخْلِنَا مِنْ رَحْمَتِكَ، وَلَا تَحْرِمْنا مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ فَضْلِكَ، وَلَا تَجْعَلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ مَحْزُومِينَ، وَلَا لِفَضْلٍ مَا نُؤَمِّلُهُ مِنْ عَطَايِكَ قَانِطِينَ، وَلَا تَرُدَّنَا خَائِبِينَ، وَلَا مِنْ بَابِكَ مَطْرُودِينَ، يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ، وَآكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ، إِلَيْكَ أَقْبَلْنَا مُوقِنِينَ، وَلَبَّيْكَ الْحَرَامِ آمِينَ قاصِدِينَ، فَأَعِنَّا عَلَى مَنَاسِكِنَا، وَأَكْمِلْ لَنَا حَجَّنَا، وَاعْفُ عَنَّا وَعَافِنَا، فَقَدْ مَدَدْنَا إِلَيْكَ أَيْدِينَ، فَهِيَ بِذِلَّةِ الْإِعْتِرَافِ مَوْسُومَةٌ، اللَّهُمَّ فَأَعْطِنَا فِي هَذِهِ الْعُشِيِّةِ مَا سَأَلْنَاكَ، وَاكْفِنَا مَا اسْتَكْفَيْنَاكَ، فَلَا كَافِيَ لَنَا سِوَاكَ، وَلَا رَبَّ لَنَا غَيْرَكَ، نَافِدٌ فِينَا حُكْمُكَ، مُحِيطٌ بِنَا عِلْمُكَ، عَدْلٌ فِينَا قَضَاؤُكَ، إِقْضِ لَنَا الْخَيْرَ، وَاجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ الْخَيْرِ، اللَّهُمَّ أَوْجِبْ لَنَا بِجُودِكَ عَظِيمِ الْأَجْرِ، وَكَرِيمِ الذُّخْرِ وَدَوَامِ الْيُسْرِ، وَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا أَجْمَعِينَ، وَلَا تَهْلِكْنَا مَعَ الْهَالِكِينَ، وَلَا تَصْرِفْ عَنَّا رَأْفَتَكَ وَرَحْمَتَكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا فِي هَذَا الْوَقْتِ مِنْ سَائِلِكَ فَأَعْطَيْتَهُ، وَشَكَرَكَ فَرَدْتَهُ، وَتَابَ إِلَيْكَ فَقَبِلْتَهُ، وَتَنَصَّلَ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبِهِ كُلِّهَا فَعَفَرْتَهَا لَهُ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، اللَّهُمَّ وَنَقِّنَا وَسَدِّدْنَا، وَاقْبَلْ تَضَرُّعَنَا، يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ، وَيَا أَرْحَمَ مَنْ اسْتُرْجِمَ، يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ إِغْمَاضُ الْجُفُونِ، وَلَا لَحْظُ الْعُيُونِ،

وَلَا مَا اسْتَقَرَّ فِي الْمَكُونِ، وَلَا مَا انْطَوَتْ عَلَيْهِ مُضْمَرَاتُ الْقُلُوبِ، أَلَا كُلُّ ذَلِكَ قَدْ أَخْضَاهُ عِلْمُكَ، وَوَسَّعَهُ جِلْمُكَ، سُبْحَانَكَ وَتَعَالَيْتَ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا، تُسَبِّحُ لَكَ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَالْمَجْدُ وَعُلُوُّ الْجَدِّ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ وَالْفَضْلِ وَالْإِنْعَامِ، وَالْإِيَادِي الْجِسَامِ، وَأَنْتَ الْجَوَادُ الْكَرِيمُ الرَّؤُوفُ الرَّحِيمُ، اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالِ، وَعَافِنِي فِي بَدَنِي وَدِينِي، وَأَمِنْ خَوْفِي وَأَعِيقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، اللَّهُمَّ لَا تَمَكِّرْ بِي، وَلَا تَسْتَدْرِجْنِي، وَلَا تَخْدَعْ عَنِّي، وَادْرَأْ عَنِّي شَرَّ فِسْقَةِ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ».

پس سر و دیده خود را به سوی آسمان بلند کرد و از دیدگان مبارکش مانند دو مشک اشک جاری بود. آن گاه به صدای بلند گفت:

«يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، يَا أَبْصَرَ النَّاطِرِينَ، وَيَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ، وَيَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ السَّادَةِ الْمَنَامِينَ، وَأَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ حَاجَتِي الَّتِي إِنْ أَعْطَيْتَنِيهَا لَمْ يَضُرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي، وَإِنْ مَنَعْتَنِيهَا لَمْ يَنْفَعْنِي مَا أَعْطَيْتَنِي، أَسْأَلُكَ فَكَأَنَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، لِأَنَّكَ الْإِلَهَ الْوَاحِدَ لَا شَرِيكَ لَكَ، لَكَ الْمُلْكُ وَلَكَ الْحَمْدُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ يَا رَبُّ يَا رَبُّ».

پس مکرّر می‌گفت «یا رَبُّ».

دعای کمیل

دعای کمیل از ادعیه معروف است و حضرت علی علیه السلام آن را به کمیل، که از خواص اصحاب آن حضرت بوده است، تعلیم فرموده است. این دعا در شبهای نیمه شعبان و در هر شب جمعه خوانده می‌شود و آن دعای شریف این است:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ، وَبِقُوَّتِكَ الَّتِي قَهَرْتَ بِهَا كُلَّ شَيْءٍ، وَخَضَعَ لَهَا كُلُّ شَيْءٍ، وَذَلَّ لَهَا كُلُّ شَيْءٍ، وَجَبَرَوْتَكَ الَّتِي غَلَبَتْ بِهَا كُلَّ شَيْءٍ، وَبِعِزَّتِكَ الَّتِي لَا يَقُومُ لَهَا شَيْءٌ، وَبِعَظَمَتِكَ الَّتِي مَلَأَتْ كُلَّ شَيْءٍ، وَبِسُلْطَانِكَ الَّذِي عَلَا كُلَّ شَيْءٍ، وَبِوَجْهِكَ الْبَاقِي بَعْدَ فَنَاءِ كُلِّ شَيْءٍ، وَبِأَسْمَانِكَ الَّتِي مَلَأَتْ أَرْكَانَ كُلِّ شَيْءٍ، وَبِعِلْمِكَ الَّذِي أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَضَاءَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ، يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ، يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ وَيَا آخِرَ الْآخِرِينَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصَمَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ النَّقَمَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعَمَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَخْبِسُ الدُّعَاءَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ الْبَلَاءَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَكُلَّ خَطِيئَةٍ أَخْطَأْتُهَا،

اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِذِكْرِكَ، وَأَسْتَشْفِعُ بِكَ إِلَى نَفْسِكَ، وَأَسْأَلُكَ
بِجُودِكَ أَنْ تُدْنِيَنِي مِنْ قُرْبِكَ، وَأَنْ تُوزِعَنِي شُكْرَكَ، وَأَنْ تُلْهِمَنِي
ذِكْرَكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ سُؤَالَ خَاضِعٍ مُتَذَلِّلٍ خَاشِعٍ،
أَنْ تُسَامِحَنِي وَتَرْحَمَنِي وَتَجْعَلَنِي بِقِسْمِكَ رَاضِيًا قَانِعًا، وَفِي
جَمِيعِ الْأَحْوَالِ مُتَوَاضِعًا، اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنْ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ،
وَأُنْزِلَ بِكَ عِنْدَ الشَّدَايِدِ حَاجَتَهُ، وَعَظُمَ فِيهِمَا عِنْدَكَ رَغْبَتُهُ، اللَّهُمَّ
عَظُمَ سُلْطَانُكَ، وَعَلَا مَكَانُكَ، وَخَفِيَ مَكْرُكَ، وَظَهَرَ أَمْرُكَ، وَعَلَبَ
قَهْرُكَ، وَجَرَتْ قُدْرَتُكَ، وَلَا يُمْكِنُ الْفِرَارُ مِنْ حُكُومَتِكَ، اللَّهُمَّ لَا
أَجِدُ لِذُنُوبِي غَافِرًا، وَلَا لِقَبَائِحِي سَاتِرًا، وَلَا لِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِي الْقَبِيحِ
بِالْحَسَنِ مَبْدَلًا غَيْرَكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ، ظَلَمْتُ
نَفْسِي، وَتَجَرَّأْتُ بِجَهْلِي، وَسَكَنْتُ إِلَى قَدِيمِ ذِكْرِكَ لِي وَمَنْكَ عَلَيَّ،
اللَّهُمَّ مَوْلَايَ كَمْ مِنْ قَبِيحٍ سَتَرْتَهُ، وَكَمْ مِنْ فَادِحٍ مِنَ الْبَلَاءِ أَقْلَنْتَهُ،
وَكََمْ مِنْ عِثَارٍ وَقَيْتَهُ، وَكََمْ مِنْ مَكْرُودٍ دَفَعْتَهُ، وَكََمْ مِنْ ثَنَاءٍ جَمَلِي
لَسْتُ أَهْلًا لَهُ نَشَرْتَهُ، اللَّهُمَّ عَظُمَ بِلَائِي، وَأَفْرَطَ بِي سُوءُ حَالِي،
وَقَصُرَتْ بِي أَعْمَالِي، وَقَعَدْتُ بِي أَغْلَالِي، وَحَبَسَنِي عَنْ نَفْعِي بُعْدُ
أَمْلِي، وَخَدَعْتَنِي الدُّنْيَا بِغُرُورِهَا، وَنَفْسِي بِجِنَائِيَّتِهَا، وَمِطَالِي يَا
سَيِّدِي، فَاسْأَلُكَ بِعِزَّتِكَ أَنْ لَا يَحْجُبَ عَنْكَ دُعَائِي سُوءَ
عَمَلِي وَفَعَالِي، وَلَا تَفْضُخَنِي بِخَفِيِّ مَا أَطْلَعْتَ عَلَيْهِ مِنْ سِرِّي، وَلَا

تُعَاجِلْنِي بِالْعُقُوبَةِ عَلَى مَا عَمِلْتُهُ فِي خَلَوَاتِي، مِنْ سُوءٍ فِعْلِي
وَأَسَاسَتِي، وَدَوَامِ تَفَرُّطِي وَجَهَالَتِي، وَكَثْرَةِ شَهْوَانِي وَعَفْلَتِي، وَكُنِ
اللَّهُمَّ بَعِزَّتِكَ لِي فِي كُلِّ الْأَحْوَالِ رَوْفًا، وَعَلَىٰ فِي جَمِيعِ
الْأُمُورِ عَطُوفًا، إِلَهِي وَرَبِّي مَنْ لِي غَيْرُكَ أَسْأَلُهُ كَشَفَ ضُرِّي،
وَالنَّظَرَ فِي أَمْرِي، إِلَهِي وَمَوْلَايَ أَجْرَيْتَ عَلَيَّ حُكْمًا اتَّبَعْتُ فِيهِ
هَوَىٰ نَفْسِي، وَلَمْ أَخْتَرِشْ فِيهِ مِنْ تَزْيِينِ عَدُوِّي، فَغَرَّنِي بِمَا أَهْوَىٰ
وَأَسْعَدَهُ عَلَيَّ ذَلِكَ الْقَضَاءُ، فَتَجَاوَزْتُ بِمَا جَرَىٰ عَلَيَّ مِنْ ذَلِكَ بَعْضَ
حُدُودِكَ، وَخَالَفْتُ بَعْضَ أَوَامِرِكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَيَّ فِي جَمِيعِ ذَلِكَ،
وَلَا حُجَّةَ لِي فِيْمَا جَرَىٰ عَلَيَّ فِيهِ قَضَاؤُكَ، وَالزَّمَنِي حُكْمُكَ وَبَلَاؤُكَ،
وَقَدْ آتَيْتَكَ يَا إِلَهِي بَعْدَ تَقْصِيرِي وَإِسْرَافِي عَلَىٰ نَفْسِي، مُعْتَذِرًا
نَادِمًا مُنْكَسِرًا مُسْتَقْبِلًا مُسْتَغْفِرًا مُنِيبًا مُقِرًّا مُدْعِنًا مُعْتَرِفًا، لَا أَجِدُ
مَقَرًّا مِمَّا كَانَ مِنِّي، وَلَا مَفْزَعًا أَتَوَجَّهُ إِلَيْهِ فِي أَمْرِي، غَيْرَ قَبُولِكَ
عُذْرِي، وَإِذْ خَالِكَ إِيَّايَ فِي سَعَةِ رَحْمَتِكَ، اللَّهُمَّ فَاقْبَلْ عُذْرِي،
وَارْحَمْ شِدَّةَ ضُرِّي، وَفُكِّنِي مِنْ شِدَّةِ وَثَاقِي، يَا رَبَّ ارْحَمْ ضَعْفَ بَدَنِي
وَرِقَّةَ جِلْدِي وَدِقَّةَ عَظْمِي، يَا مَنْ بَدَأَ خَلْقِي وَذَكَرِي وَتَزْيِينِي وَبَرِّي
وَتَغْذِيَّتِي، هَبْنِي لِابْتِدَاءِ كَرَمِكَ وَسَالِفِ بَرِّكَ بِي، يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي
وَرَبِّي، أَتْرَاكَ مُعَذِّبِي بِنَارِكَ بَعْدَ تَوْحِيدِكَ، وَبَعْدَ مَا انْطَوَىٰ عَلَيْهِ قَلْبِي
مِنْ مَعْرِفَتِكَ، وَلَهَجَ بِهِ لِسَانِي مِنْ ذِكْرِكَ، وَاعْتَقَدَهُ ضَمِيرِي مِنْ

حُبِّكَ، وَبَعْدَ صِدْقِ اعْتِرَافِي وَدُعَائِي، خَاضِعاً لِرُبُوبِيَّتِكَ، هَيِّهَاتَ،
 أَنْتَ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ تُضَيِّعَ مَنْ رَبَّيْتَهُ، أَوْ تُبْعِدَ مَنْ أَدْنَيْتَهُ، أَوْ تُشَرِّدَ مَنْ
 أَوْيَيْتَهُ، أَوْ تُسَلِّمَ إِلَى الْبَلَاءِ مَنْ كَفَيْتَهُ وَرَجَمْتَهُ، وَلَيْتَ شِعْرِي يَا
 سَيِّدِي، وَاللَّهِ وَمَوْلَايَ أَتَسَلَّطُ النَّارَ عَلَى وَجْهِ خَرَّتْ لِعَظَمَتِكَ
 سَاجِدَةً، وَعَلَى السَّنَنِ نَطَقْتُ بِتَوْحِيدِكَ صَادِقَةً وَبِشُكْرِكَ مُادِحَةً،
 وَعَلَى قُلُوبٍ اعْتَرَفَتْ بِالْهَيْبَتِكَ مُحَقِّقَةً، وَعَلَى ضَمَائِرٍ حَوَتْ مِنَ
 الْعِلْمِ بِكَ حَتَّى صَارَتْ خَاشِعَةً، وَعَلَى جَوَارِحٍ سَعَتْ إِلَى أَوْطَانِ
 تَعَبُّدِكَ طَائِعَةً، وَأَشَارَتْ بِاسْتِغْفَارِكَ مُذِنَةً، مَا هَكَذَا الظَّنُّ بِكَ، وَلَا
 أَخْبِرْنَا بِفَضْلِكَ عَنْكَ، يَا كَرِيمُ يَا رَبِّ، وَأَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفِي عَنْ قَلِيلٍ
 مِنْ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَعُقُوبَاتِهَا، وَمَا يَجْرِي فِيهَا مِنَ الْمَكَارِهِ عَلَى أَهْلِهَا،
 عَلَى أَنَّ ذَلِكَ بَلَاءٌ وَمَكْرُوهٌ، قَلِيلٌ مَكْنُوءٌ، يَسِيرُ بَقَائُهُ، قَصِيرُ مُدَّتُّهُ،
 فَكَيْفَ اخْتِمَالِي لِبَلَاءِ الْآخِرَةِ، وَجَلِيلِ وَقُوعِ الْمَكَارِهِ فِيهَا، وَهُوَ بَلَاءٌ
 تَطُولُ مُدَّتُّهُ، وَيَدُومُ مَقَامُهُ، وَلَا يُخَفَّفُ عَنْ أَهْلِهِ، لِأَنَّهُ لَا يَكُونُ إِلَّا
 عَنْ غَضَبِكَ وَأَنْتِقَامِكَ وَسَخَطِكَ، وَهَذَا مَا لَا تَقُومُ لَهُ السَّمَوَاتُ
 وَالْأَرْضُ، يَا سَيِّدِي، فَكَيْفَ لِي وَأَنَا عَبْدُكَ الضَّعِيفُ الدَّلِيلُ
 الْحَقِيرُ الْمُسْكِينُ الْمُسْتَكِينُ، يَا إِلَهِي وَرَبِّي وَسَيِّدِي
 وَمَوْلَايَ، لِأَيِّ الْأُمُورِ إِلَيْكَ أَشْكُو، وَلِمَا مِنْهَا أَضِجُ وَأَبْكِي، لِلْأَلِيمِ
 الْعَذَابِ وَشِدَّتِهِ، أَمْ لَطُولِ الْبَلَاءِ وَمُدَّتِهِ، فَلَيْنَ صَيَّرْتَنِي لِلْعُقُوبَاتِ مَعَ

أَعْدَاؤِكَ، وَجَمَعْتَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَهْلِ بَلَائِكَ، وَفَرَّقْتَ بَيْنِي وَبَيْنَ
أَحِبَّائِكَ وَأَوْلِيَّائِكَ فَهَبْنِي يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي وَمَوْلَايَ وَرَبِّي، صَبَرْتُ
عَلَى عَذَابِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِرَاقِكَ، وَهَبْنِي يَا إِلَهِي، صَبَرْتُ
عَلَى حَرِّ نَارِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَنِ النَّظَرِ إِلَى كِرَامَتِكَ، أَمْ كَيْفَ أَسْكُنُ
فِي النَّارِ وَرَجَائِي عَفْوُكَ، فَبِعِزَّتِكَ يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ، أَقْسِمُ صَادِقًا،
لَئِنْ تَرَكْتَنِي نَاطِقًا لَأَضِجَنَّ إِلَيْكَ بَيْنَ أَهْلِهَا ضَجِيجُ
الْأُمَلِينَ، وَلَأَضْرُخَنَّ إِلَيْكَ صُرَاخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَلَأُبْكِيَنَّ عَلَيْكَ
بُكَاءَ الْفَاقِدِينَ، وَلَأُنَادِيَنَّكَ أَيْنَ كُنْتَ يَا وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ، يَا غَايَةَ أَمَالِ
الْعَارِفِينَ، يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا حَبِيبَ قُلُوبِ الصَّادِقِينَ، وَيَا
إِلَهَ الْعَالَمِينَ، أَفْتَرَاكَ سُبْحَانَكَ يَا إِلَهِي وَبِحَمْدِكَ تَسْمَعُ
فِيهَا صَوْتَ عَبْدٍ مُسْلِمٍ سُجِنَ فِيهَا بِمُخَالَفَتِهِ، وَذَاقَ طَعْمَ عَذَابِهَا
بِمَعْصِيَتِهِ، وَحُبِسَ بَيْنَ أَطْبَاقِهَا بِجُرْمِهِ وَجَرِيرَتِهِ، وَهُوَ يَضِجُ إِلَيْكَ
ضَجِيجَ مُؤْمِلٍ لِرَحْمَتِكَ، وَيُنَادِيكَ بِلِسَانِ أَهْلِ تَوْحِيدِكَ، وَيَتَوَسَّلُ
إِلَيْكَ بِرُبُوبِيَّتِكَ، يَا مَوْلَايَ، فَكَيْفَ يَبْقَى فِي الْعَذَابِ وَهُوَ يَرْجُوا
مَا سَلَفَ مِنْ حِلْمِكَ، أَمْ كَيْفَ تُؤْلِمُهُ النَّارُ وَهُوَ يَأْمَلُ فَضْلَكَ وَرَحْمَتَكَ،
أَمْ كَيْفَ يُحْرِقُهُ لَهَبُهَا وَأَنْتَ تَسْمَعُ صَوْتَهُ وَتَرَى مَكَانَهُ، أَمْ كَيْفَ
يَسْتَمِلُ عَلَيْهِ زَفِيرُهَا وَأَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفَهُ، أَمْ كَيْفَ يَتَقَلَّقُلُ بَيْنَ
أَطْبَاقِهَا وَأَنْتَ تَعْلَمُ صِدْقَهُ أَمْ كَيْفَ تَزْجُرُهُ زَبَانِيَّتُهَا وَهُوَ يُنَادِيكَ يَا

رَبِّهِ، أَمْ كَيْفَ يَرْجُو فَضْلَكَ فِي عِتْقِهِ مِنْهَا فَتَتْرُكُهُ فِيهَا، هَيْهَاتَ، مَا ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ، وَلَا الْمَعْرُوفُ مِنْ فَضْلِكَ، وَلَا مُشَبَّهٌ لِمَا عَامَلْتَ بِهِ الْمُوَحِّدِينَ مِنْ بَرِّكَ وَإِحْسَانِكَ، فَيَالْيَقِينَ أَقْطَعُ لَوْلَا مَا حَكَمْتَ بِهِ مِنْ تَعَذُّبٍ جَادٍ بِكَ، وَقَضَيْتَ بِهِ مِنْ إِخْلَادٍ مُعَانِدٍ بِكَ لَجَعَلْتَ النَّارَ كُلَّهَا بَرْدًا وَسَلَامًا، وَمَا كَانَ لِأَحَدٍ فِيهَا مَقَرًّا وَلَا مُقَامًا، لَكِنَّكَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ، أَقْسَمْتَ أَنْ تَمْلَأَهَا مِنَ الْكَافِرِينَ، مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، وَأَنْ تُخَلِّدَ فِيهَا الْمُعَانِدِينَ، وَأَنْتَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ قُلْتَ مُبْتَدِئًا، وَتَطَوَّلْتَ بِالْإِنْعَامِ مُتَكَرِّمًا، أَقَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ، إِلَهِي وَسَيِّدِي، فَاسْأَلُكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِي قَدَّرْتَهَا، وَبِالْقَضِيَّةِ الَّتِي حَتَمْتَهَا وَحَكَمْتَهَا، وَعَلَبْتَ مَنْ عَلَيْهِ أَجْرُيْتَهَا، أَنْ تَهَبَ لِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَفِي هَذِهِ السَّاعَةِ، كُلَّ جُزْمٍ أَجْرَمْتُهُ، وَكُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَكُلَّ قَبِيحٍ أَسْرَزْتُهُ، وَكُلَّ جَهْلٍ عَمِلْتُهُ كَتَمْتُهُ أَوْ أَعْلَنْتُهُ، أَخْفَيْتُهُ أَوْ أَظْهَرْتُهُ، وَكُلَّ سَيِّئَةٍ أَمَرْتَ بِإِثْبَاتِهَا الْكَرَامَ الْكَاتِبِينَ، الَّذِينَ وَكَّلْتَهُمْ بِحِفْظِ مَا يَكُونُ مِنِّي، وَجَعَلْتَهُمْ شُهُودًا عَلَيَّ مَعَ جَوَارِحِي، وَكُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيَّ مِنْ وَرَائِهِمْ، وَالشَّاهِدَ لِمَا خَفِيَ عَنْهُمْ، وَبَرَّ حَمَتِكَ أَخْفَيْتُهُ، وَبِفَضْلِكَ سَتَرْتُهُ، وَأَنْ تُؤَفِّرَ حَظِّي مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ، أَوْ إِحْسَانٍ فَضَلْتَهُ، أَوْ بَرٍّ نَشَرْتَهُ، أَوْ رِزْقٍ بَسَطْتَهُ، أَوْ ذَنْبٍ تَغْفِرُهُ، أَوْ خَطَأٍ تَسْتُرُهُ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبَّ، يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي وَمَوْلَايَ وَمَالِكَ

رَقِي، يَا مَنْ يَبْدِيهِ نَاصِيَتِي، يَا عَلِيماً يَضْرِي وَمَسْكَنَتِي، يَا خَبِيراً
 بِفَقْرِي وَفَاقَتِي، يَا رَبَّ يَا رَبَّ يَا رَبَّ، أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ وَقُدْسِكَ وَأَعْظَمِ
 صِفَاتِكَ وَأَسْمَائِكَ، أَنْ تَجْعَلَ أَوْقَاتِي مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
 بِذِكْرِكَ مَعْمُورَةً، وَبِخِدْمَتِكَ مَوْصُولَةً، وَأَعْمَالِي عِنْدَكَ مَقْبُولَةً، حَتَّى
 تَكُونَ أَعْمَالِي وَأَوْزَادِي كُلُّهَا وَرِثَةً وَاحِدَةً، وَحَالِي فِي خِدْمَتِكَ
 سَرْمَدًا، يَا سَيِّدِي، يَا مَنْ عَلَيْهِ مَعُولِي، يَا مَنْ إِلَيْهِ شَكُوتُ أَحْوَالِي، يَا
 رَبَّ يَا رَبَّ يَا رَبَّ، قُوِّ عَلَى خِدْمَتِكَ جَوَارِحِي، وَاشْدُدْ عَلَى الْعَزِيمَةِ
 جَوَانِحِي، وَهَبْ لِي الْجِدَّ فِي خَشْيَتِكَ، وَالِدَّوَامَ فِي الْإِتِّصَالِ
 بِخِدْمَتِكَ، حَتَّى أَسْرَحَ إِلَيْكَ فِي مَيَادِينِ السَّابِقِينَ، وَأُسْرِعَ إِلَيْكَ
 فِي الْبَارِزِينَ، وَأَشْتاقَ إِلَى قُرْبِكَ فِي الْمُسْتَنَاقِينَ، وَأَذْنُو مِنْكَ دُنُو
 الْمُخْلِصِينَ، وَأَخَافَكَ مَخَافَةَ الْمُوقِنِينَ، وَاجْتَمِعَ فِي جِوَارِكَ
 مَعَ الْمُؤْمِنِينَ، اَللَّهُمَّ وَمَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فَأَرِدْهُ وَمَنْ كَادَنِي فَكِدْهُ،
 وَاجْعَلْنِي مِنْ أَحْسَنِ عِبِيدِكَ نَصِيبًا عِنْدَكَ، وَأَقْرَبِهِمْ مَنْزِلَةً مِنْكَ،
 وَأَخْصِهِمْ زُلْفَةً لَدَيْكَ، فَإِنَّهُ لَا يُنَالُ ذَلِكَ إِلَّا بِفَضْلِكَ، وَجُدْ لِي
 بِجُودِكَ، وَاعْطِفْ عَلَيَّ بِمَجْدِكَ، وَاحْفَظْنِي بِرَحْمَتِكَ، وَاجْعَلْ لِسَانِي
 بِذِكْرِكَ لَهْجًا، وَقَلْبِي بِحُبِّكَ مَتِيماً، وَمَنْ عَلى بِحُسْنِ إِجَابَتِكَ،
 وَأَقْلَنْي عَثْرَتِي، وَاغْفِرْ زَلَّتِي، فَإِنَّكَ قَضَيْتَ عَلَى عِبَادِكَ بِعِبَادَتِكَ،
 وَأَمَرْتَهُمْ بِدُعَائِكَ وَضَمِنْتَ لَهُمُ الْإِجَابَةَ، فَإِلَيْكَ يَا رَبَّ نَصَبْتُ وَجْهِي،

وَالْيَك يَا رَبِّ مَدَدْتُ يَدِي، فَبِعِزَّتِكَ اسْتَجِبْ لِي دُعَائِي، وَبَلِّغْنِي
 مُنَايَ، وَلَا تَقْطَعْ مِنْ فَضْلِكَ رَجَائِي، وَاكْفِنِي شَرَّ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ
 مِنْ أَعْدَائِي، يَا سَرِيعَ الرِّضَا، اغْفِرْ لِمَنْ لَا يَمْلِكُ إِلَّا الدُّعَاءُ، فَإِنَّكَ
 فَعَّالٌ لِمَا تَشَاءُ يَا مَنْ اسْمُهُ دَوَاءٌ، وَذِكْرُهُ شِفَاءٌ، وَطَاعَتُهُ غِنَى، إِرْحَمْ
 مَنْ رَأْسُ مَالِهِ الرَّجَاءُ وَسِلَاحُهُ الْبُكَاءُ، يَا سَابِغَ النِّعَمِ، يَا دَافِعَ النَّقَمِ،
 يَا نُورَ الْمُسْتَوْحِشِينَ فِي الظُّلَمِ، يَا عَالِمًا لَا يُعْلَمُ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
 وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَافْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَالْأَيَّمَةِ
 الْمَيَامِينِ مِنْ آلِهِ، وَسَلَّمْ تَسْلِيمًا كَثِيرًا».

سفید

سفید